

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

סירתאה ןרד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

דרך האחרים דרוש ראשון

שתי אחיות ומירץ אברהם אבינו שמר כל שמונה בארץ ויעקב
 בעל האחות כח' כי המנות נוספו אלהי הארץ כו' יע' ט' הנה
 המירץ הזה לא ינדק בני יעקב מהרי יעקב לא הורסה לגלות מאז
 לח' וכדאחריו ככ' סדר תולדות טרשת ס' ד' סימן ה' וז' גור
 בארץ הוזהר יז' רבי חושעיה את' עולה חמישה מה עולה חמישה
 אם ינחתה חץ לקלעים נפסלת אף אחת אם ינחת חץ לארץ
 נפסלת ט' כ' ואברהם אבינו ידע כל זה ומטעם זה אמר לעבדו
 דק את בני לא חטיב טעה וכח' ס' חדר' ט' יפה בסדר חיי טרה
 פרשה כ' ט' סימן יד ד' ה' כו' בני יע' ט' .

ובי
 מאמר בלבדך לידון נתי תיקטי מההיה דערק ארבע
 מיתו' ע'לה כ' ס' סחלקו ר' א' ור' ע' דלר' א' אחותו מאמו
 אסורה לבני נח ולא אחותו מאביו טעם דאין אבות לבני זלר' ע'
 אף אחותו מאמו טרייה לבני נח . והקטן לר' ע' מדכתיב וגם
 אחנס אחותי בת אבי אף לא בת אחי מכלל דבת האם
 אסורה ע' כ' . ולדידו דקיים אברהם אבינו כל המורה תיקטי
 דאיכא קאמר אחותי בת אבי היא דאכתי אף כגאח מאח' טעודה
 תורה לא אסור . הא לא קטיא כלל מתרי טעמי חדא דאברהם . לא
 בא אלא להניל עתמו מקיבית אבומלך דאין אמר דשרה היתה
 אחותו והנה ה' א' אסורו והם מאחרי' סותרים דאחותי אסורה לבן
 נח וזהו הטוב אברהם דאין זה מאח' סותר דאחותי בת אבי היא ולא
 בת אחי ומותרת היא לב' מטר' דאין אבות לבני ואבומלך לא ידע
 טקיים אברהם כל המורה ולפי האמת מותרת היתה לאברהם אף
 כד יבי' וסאל סהרי בת אחיו הרו היתה אלא שאברהם לא בא לא
 לתקן דבריו כאלמר שהיה אחותו ואין היתה אשתו והטוב דיתכן
 טעמיה אחותו ומהיה אסורו מאח' באינה אחותו מאמו . ועוד דאף
 דנימא דאכיתלך ידע שאברהם היה תקיים המורה עד שלא ניתנה
 טעיר הטיב אברהם אחותו בת אבי ה' א' מטר' דקל' דגר סתנייר
 מותר מן הדיון באחותו וכן בכל בעריות טעם דגר סתנייר
 בקטן סגולר דמי וכדאיתא בפ' ב' דיבתות דף כ' כ' ובפרק נוטאין
 על האבוסה דף ג' ח' ותיב בעריות שהיה אסור בעורו גוי אסור
 אף לאחר סתנייר טלא ואחרו באנו לקדוש' חמורה לקדושה קלה
 ובדכתיב גר' י' לו כאר האם ואין לו כאר האב כינד נכא אחותו
 מן האם וניחא מן האב יקיים כו' וטעמא הוא דאחותו מן האם
 שהיתה אסורה לו אף כבידור גוי ינחא בלא יאחרו באנו מקדושה
 חמורה לקדוש' קלה אבל אחותו מן האב יקיים מכו' דגר סתנייר
 כקטן סגולר דמי . וא' כ' מן הדיון אף שברה היתה אחות אברהם
 טרי' ליה דכיון סתניירו טוב אין להם אחיה ובקטן סגולר דמי
 וכמ' ט' לעיל בטעמא דה' יפה בטעמא דאין נכא יעקב ב' אחיות .
 אלא דמ' ח' אם היתה אסורה טרה לאברהם קודם סתניירו מדיון
 בו נח אף סתניירו אכתי אסירא לאברהם טלא ואחרו באנו
 מקדושה חמורה לקדוש' קלה וזהו האטמ' אבימלך לאברהם דכיון
 שהיה אחותו אף היא אכתי דאף סתנייר ובקטן סגולר דמי
 מכל מקום אכתי אסירא ליה בטעמא דטלא יאחרו וזהו הטוב
 אברהם דהא לא קבוא כלל מכו' דאחותי בת אבי היא אף לא בת
 אחי וטעמא לא היתה אסורה לבני נח . וא' כ' לא סייך כאן גזירה
 כלל וכפי דין מורה מותרת היא לו כיון סתניירו אלא דלר' ע'
 דמ' ל' דאין חיל' בין אחותו מאביו לאחותו מאמו דככולהו ליכא
 אסורא לבני נח הקטן בנמרא דלאויה תכלית אמר אברהם
 אחותי בת אבי היא אף לא בת אחי . הכלל הטובה דלכ' ע' קיימו
 האבות המורה עד טלא ניתנה אלא דלר' א' לא ינחא מכלל בני
 נח להקל עליהם מדיון בני נח אלא להחזיר כליהם מדיון תורה :

אזכר ויד את המלך ופרש ויד את המלך מטר' דהנה לא הפכרי
 וא' כ' ט' ד' ד' דינאי מכלל בני נח למתרי דהא פטיט דבן נח
 המכה לבן נח חבירו אינו חייב מיתה ואם איתא דלא ינחא מכלל
 בני נח כי אם להחזיר אף המתרי למטה רבינו להרוב את המלך
 כיון שכפי דיני בני נח לא היה חייב מיתה אלא דל' למלך
 דידן דינאו מכלל בני נח למתרי חייב מיתה אלא דל' למלך
 א' ס' ב' חמרי' וז' כיון שידע הנוגס שהרנים בו החזירו לעבודת
 פרך וזהו חכה אחיו ומבקש להורגו כו' אמר משה ודמי זה חייב
 מית' כמו שכתבנו ומהם אדם ימות ע' כ' וכאם כס מטר' יפה מכלל
 לולא זה חמרי' מה שהיה מלקחו ומרדכו לא היה לו מנכס מות
 ומ' ט' הר' ס' ע' ד' דמ' ספיר' ומלקחו ומרדכו ואמר ואפילו הכי
 קטליה דה' ר' חייב' נתי טכחה את ישראל חייב מיתה כדאי' כפ' ד'
 מיתה אפטר דפליג מדרש זה ע'לה וז' ד' דיינו כתר מתן מורה
 סנדכלו ישראל לטבח אבל מתחלה כולוה בני נח חסידי וליכא
 מיתה אלא לטופך דם האדם ע' כ' הרי ד' ס' א' אחריו וז'
 מכלל בני נח למתרי להקל . ובמ' פרשה ד' ס' א' אחריו וז'
 נקי כפיס זה משה אף לא כפא לטוח נפשו על מתרי טלא הרב
 א' ז' הפגרי עד שעתד עליו כדיון ור' א' שחייב מיתה והרנו . וכאם
 כס מטר' יפה כי לא הרנו על מה שהיה מכה את העברי' לכד
 אלא על ענינים נסתרים וכי' מר' א' את המלכים ונמלך בהם
 והיינו שהדיעוה מה טבא על אסורו ולכן אחרו טעמד עליו כדיון
 ור' א' שחיי' מיתה והרנו מות וא' ב' דאחרי' בפ' מיתות דכתיב
 העברי' כי לא הכהו מכת מות וא' ב' טלא היה חייב מיתה על הכאת
 מיתה ממש דטוטל לועז טל ישראל חייב מיתה ס' דאכתי לא
 הו' רק בני נח ופלגי אהיה וס' כ' כשהיה דלעול פרש' א' ב'
 דמ' ל' דחייבו כבני נח ע' ב' . הרי ד' ל' דלדעת המדר' לא ינחא
 מכלל בני נח למתרי . באופן סתמולקת זה אם קידם מתן מורה
 ינחא ישראל מכלל בני נח למתרי או לא ינחא למתרי נפתח בנדול'
 ובסתים בנדולים דתלמודא דידן אויל כטיטת הרמב' ז' ומר' ט'
 יפה . והמדרש אויל כטיטת חמרי' נרפת והר' א' ז' . ובפ' ק'
 דחגיגה חמרינו דרש רבא מ' ד' מה יפו שמיך כנפלים בת כריב
 בת טל אברהם אבינו סתקרא כריב סנאמר כדוי' עמים נאספו
 עם אלהי' אברהם וכי אלהי' אברהם ולא אלהי' יעקב אלא
 אלהי' אברהם שהיה מחלה לנרים וכתבו התוספות מחלה לנרים
 שנכסוהו על הטובה טפי . מכל אומם טלפניו : ולפי מה שכתבנו
 דתלמודא דידן ס' ל' דאברהם ינחא מכלל בני נח למתרי ובכונים
 לא יתחשב ואפילו להקל ובמ' ס' הרמב' אין נודך לס' ט' האוס'
 אלא הוא כפוטו דומיא דכל נרים דעלמא טיולאים מכלל בני
 נח למתרי כד אברהם ינחא מכלל בני נח למתרי . ובמ' פרשה
 ל' ב' סימן ל' איתא טעמא רבינו נאלך במלכאים וא' חייב זה
 הריבה אחרו לו הו' וכאם מר' ט' יפה סתמלך במלכאים וחקר
 בחלקי הסותר כה וכה אם חייב מיתה על הכאתו כנוי המכה
 ישראל כחייב מיתה או טמא אין עדיין ישראל ככלל דין זה עד
 ככחו לסיני . והמלכאי' הסיבו לו הו' דחייב מיתה פטום דמיתות
 אברהם ינחא מכלל בני נח וי' לרס דין ישראל והסכיתה דעמו
 דעת עליון לדברי המלכאים והכה את המלך כדיון גוי המכה
 את ישראל דחייב מיתה .

ובזה

יובן מאמר דל' ככ' פרשה כ' ס' סימן ח' וז' לו
 הלל' ינחוי ע'לה רבנן אחרו אחר לו יעקב אוני לא
 מרחקך ולא מקרבך אלא חזי מולה אומך כדפיון עד טיבא משה
 שכתוב בו ומטה ע'לה אל האלהים את כדמטו רואה לעבות כד'
 עופה כיון ככא משה המחיל מקרבנו סנאמר יחי ראונו ע' כ' .
 וי' לדקדק כמה נסתמך יערב אבינו כאלמר אוני לא מרחקך
 ולא מקרבך . ועוד י' לדקדק כמה שפלה ספק זה כמה רבינו
 דמ' א' .

שוב

דכפ' ר' מיתות דף כ' אחריו אחר רבי חגיגה בני
 טכחה את ישראל חייב מיתה סנאמר ויפן כה וכה ור' א' כי אין
 אים

דעה שייכות יש לו בדכ'הז של רד"ש: אמנם על פי הקדמתינו
 יבא על כנון דהנה מודעת זאת דפלבטים הם בלא קדושתן ואם
 כן בלהה שהיתה פלבט יעקב לא חשיבה אמת יעקב מאחר שלא
 קדשה והפכה שלה שנינו נושא אדם אלוהות אביו ומפאת
 אביו וה' פלבט אביו וכל זה הוא בישראל דוקא אבל בכני נח
 דלית בהו קדושתן אלא בפעילה תלית תלתא דפטיטא הוה שחיב
 על פלבט אביו מטום אמת הוה ומטום אמת אב - והנה יעקב
 נסתפק אם ינאו מכלל בני נח לנחמרי ויש להם דין ישראל או
 לא ינאו דאם ינאו אין על רד"שין עון אחר הוה דלא חשיב
 בלהה אמת יעקב ואם לא ינאו מכלל בני נח יש על רד"שין חטא
 דאשת אים ואשת אב - והוה שאחר יעקב לרד"שין אינו מרחק
 דמחא ינאו מכלל בני נח ואינו מקרבך דמחא לא ינאו מכלל
 בני נח עד שיבא תשה שהוא גם כן עמד בחקירה זו ואל
 למלאכים אם חייב מיתה המנרי כדון גוי המכה את ישראל מטום
 דמיתות אברהם ינאו מכלל בני נח עד שינו והשיבו לו המלאכי
 הן דחייב מיתה מטום דינאו מכלל בני נח ועמה מעשה על
 פיהם והרג את המנרי ואם כן תשה הוה יקרבך כדון דנפטט
 לו הספק ונזר אומר דינאו מכלל בני נח א"כ אין לרד"שין עון
 אחר חטא כמעשה בלהה ומ"ה אחר תשה יחי רד"שין :

וראיתו לירא'ם פרשת קדושים על פסוק אים אשר יקח
 את אחותו חסד הוה ככתב רש"י ז"ל וזל ומדרשו אם
 תאמר קיז רבא אחותו חסד עשה המקום לבנות עולמו שנאמר
 עולם חסד יבנה - וכתיב רד"ש וזל ויש לתמוה על המדרש
 הוה כמחנה יראה שאלו לא היה עם חסד העולם לא היה מנחו
 הכורא יתברך ליבא את אחותו ואם כן איך הנית את הסבטים
 שיטאו אחותיהם אליבא דר"י דאמר תלויות נולדו עם כל ככט
 וככט ונאסרו יתרום איך ינאו את דודתו ויעקב איך נכח שתי
 אחיות וליבא לתתה כיוצא אביו גיירן ונר שנתנייר כקטן
 שילד דמי דמ"כ למח אחר יעקב אינו מברך שנשאתי שתי
 אחיות כשאתנו לו טול בריך אבל מת"ס דרמב"ן בפר' תולדות
 שכתמית המנות ששתי האבות אינו אלא בארץ ישראל לבד
 ויעקב בחוזה לארץ נכח האחות וכן עתים את דודתו כי המחנ'
 משפט אלאי הארץ הם אע"פ שהוהרנו בחובת הנוף בכל מקום
 הנה זה הטעם יספיק גם לסבטים שינאו אחיותיהם משני
 שהסבטים לא היו יושבים או בארץ רק דרך ערואי כי כבר נגזר
 עליהם גזירת כי נר יהיה ורעך אבל קין היה מקום דירתו בארץ
 כי משם הוצרך העפר כמחנה וברא אביו כו' וס' נולד קין
 וכנאר ס' עכ"ל - ודברי הר"ם הללו כנלאו מחני חדא כשה
 שהוקשה לו מאנד' זו דחסד הוה דנלאו מחנה דלכני נח אסירי
 האחות אדיר נכח יעקב שתי אחיות דברא' דס"ל דהא בהא
 תלית דמאז דאמר האחות לכני נח אחר כתי שתי אחיות ולא
 ידעתי היכן רמזו דהא רבי אליעזר דסבר דאחותו אסירא ליה
 ומ"ת שתי אחיות אים צדוק לכני נח - והרי הרמב"ם ז"ל בע"ט
 מהלכות מלכים דין ה' פס' דהאחות אברהם לבן נח ואש"ה לא
 חנה אלא ס' פירות לאבורות להם אלא דמתי אחיות לא
 אסירי לכני נח וכ"כ רש"י בע"ט מיתות כסוביא זו דר"א יע"ט -
 גם מה שהקשה הר"ם דאיך הסבטים נכחו אחיותיהם אליבא
 דר"י גם כוה לא ידעתי כונתו דאף דנמא דחסד עשה המקום
 עם עולמו כמה שהניח לקון ליבא את אחותו היינו לפי שהיה
 אחיותו מן האם דאף מאז דאמר אחותו לכני נח היינו דוקא
 אחותו מאמו אבל אחותו מאביו שרייה מטום דאין אבות לנו
 כדאמר ליעיל ואם כן אפשר בכני נחא נאסרו תלויות הסבטים
 של אחר האחות והסבטים של אחר האחות כנאו תלויות
 הסבטים של בני נחא שחין אבות לנו - ואי קטיו לא קטיו

אלא לאחות אגדה שדרשו על פסוק וסאלו בן הכנענית בן דינה
 שנבעלה לכנעני דמעתן איך נכח את דינה שהיא אחותו מאב
 ואם אבל לאגדה זו דר"י דאמר תלויות נולדו עם כל ככט
 וככט וכנאו ל"ק כללם איך דרשא דחסד הוה וכ"כ הר"ם עתמו
 בפרשת ויגש יע"ט - נ מה שהקשה דעמרום איך נכח דודתו
 ה"כ ל"ק כלל מטום דיוכבד היתה אחות קהת מן האב ולא מן
 האם וזו שריה לכני נח כל שלא היתה אחות קהת מן האם והבי
 איתא בפירוט בפרק ד' מיתות שהקשו למאן דאמר דאחות אביו
 אסור לכני נח מדכתיב ויקח עמרום את יוכבד דודתו מאי לאו
 דודתו מן האם ותיירנו לא דודתו מן האב - ומה שדרשו הכא
 חסד הוה על מה שנשא קין את אחותו היינו מטום שהיתה אחותו
 איך מאמו אבל קורבה דמנד האב לא אסיר לכני נח דאין אבות
 לנו - עוד אינו תמיה בדברי הרב דאף דניתה דגם ב' אחיות
 אסירי לבן נח היינו באחותו מן האם אבל באחות מן האב ולא
 מן האם פטיטא דשרי דומיא דאחותו ואחות אביו דאסירי לכני
 נח ואפילו הכי לא אסירי אלא כשאר דמנד האם אבל כשאר
 דמנד האב ולא מן האם לא אסיר ואם כן אף את"ל דב' אחיות
 אסירי לכני נח היינו דוקא באחות מן האם וא"כ מאן אחר לן
 דרחל ולא הוה מאם אמת איתא דשתי נשים נכח לבן -

והנה לתרץ כל זה סבור הייתי לומר דהר"ם ס"ל כסדרת
 המוס' דאית להו דר"א דדרש על כן יצונו אים את
 אביו דהיינו אחות אביו ואת אמו דהיינו אחות אמו מורה
 דבאחותו אפילו תמחו לא אחר לבן נח ופליג עם רש"י דאית ליה
 דלר"א דאמר לבן נח אחות אביו כ"ט אחותו מאמו - והשתא
 כיון דס"ל כהמוספות לזה הוקשה לו דהך אגדה דחסד הוה
 דממע דס' לאחותו אסירא לבן נח כמאן איתא חי כר"א אינו
 לא אחר אלא אחות אביו ולא אחותו ואי כר"ע הוה לא אחר אלא
 חייבי מיתות כ"ד ולא חייבי בריות ככנאר ס' כסוביא אלא
 עכ"ל דלא איתא אלא כחכמים דקאמרי התם הרבה עריות יש
 שאין ב' ד ישראל מתיירן עליהם וכן נח מוזהר עליהן ופרש'
 הרבה עריות יש כנון כל חייבי בריות כן נח מוזהר עליהם
 דלרבין איתרבו בני נח מאים אים לכל האמור כפ' - וכיון
 דלחכמים בני נח מוזהרים על כל העריות בישראל מטום הכי
 הוקשה לו מיעקב ועמרום והסבטים אמנם מלבד הדוחף טיט
 כתיירן זה דאיך סתם הר"ם קוסינו אליבא דהמוספות מאחר
 דאליבא דרש"י דכל יומא ויומא שמעתייה כפומיה ל"ק כלל
 דלדידיה דך אגדה דחסד הוה איתא כר"א דאית ליה דאחותו
 אסירא לבן נח - ועוד כ"ל דאף לחכמים דס"ל דל חייבי בריות
 כן נח מוזהר עליהם הוה דוקא בקורבה דמנד האם איך קורבה
 דמנד האב כ"ע לא פליגי דלית להו קורבה - ורואיה דלכר
 דכנמרא הקשו מדכתיב ויקח עמרום את יוכבד דודתו ותיירנו
 דודתו מן האב היתה ואם איתא דלחכמים אף בקורבה דמנד
 האב נכטוו בני נח מה יענו חכמים בקרא דויקח עמרום את
 יוכבד דודתו אלא ודחי דאף אליבא דחכמים לא הוזהרו בני נח
 אלא בקורבה דמנד האם אבל בקורבה דמנד האב לא מטום
 דחיי אבות לנו ואם כן אף דנמא דאנד' הלון דחסד הוה איתא
 כחכמים עדן כל מה שהקשו לראש'ם ז"ל כמקומו עומד לוכח
 קוסינו מיעקב ועמרום והסבטי' דאליבא דתימר דכל בני לא היתה
 קורבתם מנד האם כי אם מנד האב וכדכתיבנא -

עוד אינו תמיה בדברי הרב דאיך הכריתו מאגדה זו דחסד
 הוה דאחותו אסיר' לבן נח והוקשה לו מהסבטים איך
 נכחו אחיותיהם דהא כנמרא כפ' ארבע מיתות עליה כ"ח הכיאו
 אגדה זו להקשות למאז דאמר אחותו שרייה ומילן כיון דאמרי
 אשתרי ע"כ: וא"כ ליבא לאכותו קאגדה זו דס"ל דאחותו
 אסירא

דרך האתרים רדוש ראשון

לחקל מעליו ממה שהיה אסור לבני נח והביא ראיה ממה שאמר
יעקב איני מברך מפני שנשאתי שתי אחיות ואם אחיות שהנירות
מהני אף להקל הא אף ביעקב עון אשר חטא בזה שנשא שתי
אחיות מאחד שנייירם וקול נר שנתנייר בקטן שנוולד דמי וליכא
למימר שאותה אנדה ס' ל' טיעקב ליה להרב דכ' עמוד טיעקב אבינו לא
רנה לברך דהא שטיטא ליה להרב דכ' עמוד טיעקב אבינו לא
היה כושא אשה אלא אם כן היתה מתניירת ומקבלת כל מה
שקבל אברהם אבינו על עמו וזה לבניו וכיתו אחריי ללכת
בדרכיו אל ע"כ לומר דאף שניירן מ' לא רנה לברך מס' דהנייר
לא מהני להקל אלא להחמיר ומ' לא נקטררה דעתי בזה דליכא
למימר שאותה אנדה דערבי פסחים ס' ל' דטעמא דלא מהני מה
שנייירם יעקב הוא מטום דלא מהני גירות להקל שהרי סיימו סס
בטענת יעקב שנשאתי שתי אחיות שפתייה תורה לאוסרם ואי
אמרת בשלמא דאיסור זה דשתי אחיות היה גוהב בכני נח ניהא
דלא מהני הנירות להקל מדין בן נח אבל כיון דאין איסור זה
נוהב אלא בישראל מהיכא תיתי שלא יועיל הנירות להקל מעליו
במה שרנה להחמיר ולקיים התורה קודם שנייירם מאחר דאחך
שנייירם התורה הדין הוא כך דבר שנתנייר בקטן שנוולד דמי *
אלא ודאי ע"כ לומר שכונת הרב באומר וליכא למימר שיעקב
אבינו ניירן כו' טעמו הוא או מטום דס' ל' דלא נתניירו והכרית
זה ממה שלא רנה יעקב אבינו לברך דס' ל' דנירות לא מהני
לומר דבקטן שנוולד דמי אלא לאחר שנייירם תורה ואינו מנויים
לקיימה א"כ התניייר בקטן שנוולד דמי אבל קודם מתן תורה
דמה שהיו מקיימים התורה היה מרובם כמי שאינו מנויה ועוס'
לא חשיב כשנתניירו להחטיב בקטן שנוולד והכרית זה הרב ממה
שלא רנה יעקב אבינו לברך דמי חשיב גירות מה שנתניירו קוד'
מתן תור' הא אף ביעקב עון אשר חטא בזה שנשא שתי אחיות *
ואם כן הדרג קוטיין לדוכתא דלמה לא דחה הרא"ס סברא זו
דמה שנשא שתי אחיות הוא מטום דניירן וקול' דנר
שנתנייר בקטן שנוולד דמי מט' דנירות לא מהני כי אם להחמיר
לא להקל ממה שהיו מנויים מדין בני נח מאחר דהרב סבור
דשתי אחיות אסורי לבני נח' הן אמת דכפני תקומות והביא
הרא"ס אנדה הלון דערבי פסחים ס' ל' דאף איסור
שפתייה תורה לאוסרם אלא בקטן שלא רנה לברך לפי שנשא
שתי אחיות ואפשר דהך אנדה ס' ל' כחכמים דס' ל' דאף איסור
השתי אחיות נוהב בבני נח ולפי זה אפשר לנדר ולומר שכונת
הרא"ס באומר וליכא למימר שנייירם כו' הוא מטום דנירות לא
מהני להקל והכרית זה ממה שלא רנה יעקב לברך לפי שנשא
שתי אחיות *

ובזה נבאר קנת פסוקים דישייה סי' כ"ט לכן כה אמר ה'
אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש
יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מיססה ידי בקרבו
יקדישו שני והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריבו
ע"כ. ויש לדקדק בפסוקים או טובא חדא כמה שאמר לא עתה
יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו דמהיכא תיתי דכסבילי שאמר
יעקב אבר פדה את אברהם יבוש יעקב ופניו יחורו עד שהוכרך
לומר לא עתה יבוש יעקב כו' * ועוד בזה פסוקים כי בראותו
מעסה ידי בקרבו וגו' דנהי דהפסוקים הם גדולי' כחכמה ובמנין
מכל מקום פשיטא דגדולות יעקב היו למשל' מהם ורבותינו ז"ל
קראוהו ליעקב בחור טבאבות וא"כ אף אמר' שלא יבוש יעקב
בסביל ראיתו וילדיו מעסה ידי בקרבו * ועוד יש לדקדק דמה
פסוקים והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריבו מה היו
הכוונה * ובראה דזה יובן עם מה שכתבנו לעיל בשם מהר"ט
יפה שהקשה למאן דאמר דכל הערות האסורות לישראל אסורות
לבני

אסורא לכן נח דאיכא למימר כיון דאסורי אסתיי ואף על גב
דלרבי אליעזר דאית ליה דאחיות אסורא לבני נח איתיה אנדה
זו כפשוטה דדוקא לקין הותרה אחיות מטום חסד הא לאו הכי
אסורא מכל מקום כיון דאנדה הלון שוכלת שני פירוש' ואיכא
למימר דס' ל' כיון דאסורי אסתיי ליכא לאקסויי עליה מהסכטי *
עוד יש לדקדק בדברי הרב כמה שרנה לנדר על יעקב דמה
שנשא שתי אחיות הוא מטום דיעקב אבינו ניירן וגר שנתנייר
בקטן שנוולד דמי ודחה זה מטום דאם כן למה אמר יעקב אבינו
איני מברך שנשאתי שתי אחיות כשאמרו לו טול ברוך ע"כ *
דמה עיימי מהפס דע"כ אותה אנדה פליגא אהך אנדה דחסד
הוא דאלו מהכא טעמא דכן נח אסור באחיות ואלו כערבי פסחי'
אמרינן שאמר יעקב איני מברך לפי שנשאתי שתי אחיות
שפתייה תורה לאוסרן אלא דכן נח מותר באחיות ואולי כונת
הרב היא דפליגי כדניחא אם כן נח מותר באחיות או לא
מ' אם איתא שניירן הכי קאמר איני מברך לפי שפתייה תורה
לאוסרן הא אילו מדין תורה גר מותר בשתי אחיות מטום דגר
שנתנייר בקטן שנוולד דמי * עוד חבי תמיה כמה שרנה לתרן
כל מה שהקשה עם מה שכתב הרמב"ן בפרשת מולדות יצחק
שפתייה תורה שסארו האבות אינה אלא בארץ ישראל לכר כי
הפנות משפט אלהי הארץ הם כו' דמלכד שהרב עצמו בפרשת
מולדות יצחק הביא כל דברי הרמב"ן הללו ותמה עליהם דאם
אין התנות חובה בארץ לכמה מה זה שאמרו בפרק ערבי פסחים
כשאמרו ליעקב אבינו טול ברוך אמר איני מברך מפני שנשאתי
שתי אחיות והלא לא חטא בזה כלום מכיון שנכחן בחינה לארץ
ולא ידעתי למה כאן כתייבשה דעמו בדברי הרמב"ן הללו * עוד
אני תמיה על הרב דעד כאן לא קאמר הרמב"ן שפתייה תורה
שסארו האבות אינה אלא בארץ לכר אלא עלה דמה שדרשו רז"ל
שסארו אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואילו
יעריבו פסילין והוקשה לו דאם כן אף הקים יעקב אבינו
מלכה ונשא שתי אחיות ועשרם נשא את דודתו ואף אפשר שיהיו
נוהגים שהר כמה שאמר אברהם אביהם על עמנו והוא יגיה
את בניו ואת ביתו אחריי ללכת בדרכיו לזה תירן שמה שסארו
האבות התורה עד שלא ניתנה לא היה אלא בארץ לכר * אבל
כפי סברת הרב דהכרית מאנדה זו דחסד הוא דכן נח אסור
באחיות ואסור בשתי אחיות מה הפרש יש בין ארץ ישראל לח"ל
וכי כעט מנות שנגטוו בני נח בארץ נגטוו ולא בח"ל הא ודאי
לא ניתן להאמר דבר זה * ואף שאין גורך להביא ראיה לזה
שהדברים הם פשוטים מנד ענמם יש להכרית זה ממה שהקשה
בגמרא שפסוקים שכתב את דודתו והזכרנו לומר שהיתה אחות
אבינו מן האב ולא מן האם ולמה לא תירנו דעתם נשאה בח"ל
אלא ודאי דלכני מה שהזכירו בני נח אין חילוק בין ארץ ישראל
לח"ל וזה פשוט * באופן שדברי הרב הללו נפלאו ממני * עוד
יש לדקדק בדברי הרא"ס הללו כמה שנוולד דמי שנתנייר בקטן
יעקב שתי אחיות הוא לפי שנייירם וקול' דנר שנתנייר בקטן
שנוולד דמי שהרי הוא עמנו כחכ בפרשת שמות ובתבנו דבריו
לעיל דמה שקיימו האבות התורה עד שלא ניתנה הוא דוקא
להחמיר על עמם לקיים עליהם גם התנות שאינם מכלל השבט
מגות אבל לא להקל מעליהם ממה שאסור לבני נח ואם כן כפי
דברי הרב דשתי אחיות אסר לבני נח אם כן מה מועיל מה
שנתניירו וקבלו עליהם לשמור כל התורה עד שלא ניתנה להקל
מעליהם איסור דשתי אחיות שהרי קודם הנירות כפי דבריו היו
אסורות ליעקב ואם כן אף יתכן שיעיל הנירות להקל מעליו
ויש ליישב דברי הרב דהכי קאמר וליכא למימר שיעקב אבינו
ניירן וגר שנתנייר בקטן שנוולד דמי דודאי לא מהני הנירות
להקל

ובזה נבא לביאור הבחינים כה אמר ה' אל בית יעקב אשר
 פדה אל אברהם כלומר יעקב אשר פדה את אברהם
 דכסביל יעקב ניגול אברהם מכבשן האש. וכו' וזו חליה וקון
 בה דנתי דזה הוא שבח גדול ליעקב דכסביל וכמו ניגול אברה'
 מ' מוכח מזה מדלל ניגול אברהם כסביל עמו ש' דלא יגא
 מכלל בני נח לנמרי וא"כ היה עולה על הדעת שיבוס יעקב מזה
 שהרי איך לו תשובה נגחת לסואלין אותו מפני מה נשא שתי
 אחיות שאם ישיב שעל פי הדבר נשאן זו היא תכונה נעלמת
 שלא ידע בה שום אדם ונעלמת מעיני כל חי בלתי לה לבדו לזה
 אמר לא עתה יבוס יעקב ולא עתה פניו יחורו לפי שהתשובה
 שיש לו שעל פי הדבר נשאן היא גם כן נלויה ומפורסמת לכל כי
 בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו כולו זרע אמת מטעם ה' להשאיר
 ע"כ יודו דעל פי ה' נשאן דאם איתא דטלא מהדין נשאן איך
 נולדו לו בנים כאלו. וא"כ ע"כ יקדשו את קדוש יעקב ואת
 אהי ישראל ועריבו ויאמרו נזיר מלך היא ואין לנו עסק בכסותו.
 וזו היתה כונת הקונים באומרם לבועז יתן ה' אל האשה
 הבאה אל ביתך כרחל וכלאה וגו' דמאי שייאטיה דרחל
 ולאה בברכה הלכו. והנה רזל אמרו דטעם הנואל שאמר לא
 אוכל לנאול פן אשחית את נחלתי שאמר חס לי ליטלה איני
 מערב פסולת בכני ולא היה יודע שכבר נפתחה ההלכה מואבי
 ולא מואבית. הרי שהנואל היה סבור שרות היתה אסורה לבא
 בקהל. ומינו ב"כ דבזמן שחול היה מחלוקת בדבר ודואג היה
 סבור שנים מואבית אסורה לבא בקהל. והנה כבר הקדמנו
 שהמבחן לדעת שהאשה שלוקח האדם אם היא הוגנת לו הם
 הבנים ומזה שראינו שבני יעקב היו נדקקים זרע אמת ידענו
 שמה שלקח יעקב רחל ולאה מאת ה' היתה לו: וזהו כונתם
 באומרם לבועז אל מטער באתה לוקח אשה דאית בה קנת
 פקוק בדבר כי ע"כ לא לקחה הנואל לפי שה' יתן את האשה
 הבאה אל ביתך כרחל וכלאה וגו' דכי היכי דהאם הראה ה' איך
 אותו הזיווג היה דבר נאה ומתקבל מאת ה' מן הסמים ה"כ כה
 יעשה ה' וכן היה שנולדו ממנו ארבע נדקקים ויגא משם כל
 זרע המלוכה.

ועל פי זה יוכח מאמר רזל בסוף דות רבתי וזל ר' אבא
 פר כהנא פתח רגזו ואל תחטאו את' דוד לפני ה' ה' ה'
 עד מתי הם מתרננים עלי ואומרים לא פסול משפחה הוא ולא
 מרות הנוואביה הוא אמרו כלבבכם על משכבכם אף אתם לא
 באתם משתי אחיות אחת ראו מה עיקרכם ודומו סלה ואף תמר
 שלח' יאודה וקנכם לא מפסול משפחה הוא ע"כ. ויש לדקדק
 בחומר זה טובא חדא כאלו בני דורו היו מתרננים על דוד והיו
 אומרים לו שהוא פסול משפחה שבא מרות הנוואביה לפי שהיו
 סבורים שגם הנקבו הם בכלל האיסור מה הועיל לדוד באומריו
 שגם הם באים מב' אחיות הרי אותו הפנים שיה בכל ואף דוד
 הוא בכלל אותו הפנים ונוסף גם הוא שבא מרות הנוואב' עוד
 יש לתמוה במה שסיים דוד ואמר ואף תמר שלקחה יאודה לא
 מפסול משפחה הוא דמלבד שטענו' זו איננה מעל' ארוב' למחלתו
 זאת ועוד דבפנים זה איך בו שום דופי לישראל כי אם לדוד.
והנראה אגלי הוא שבני דודו של דוד היו רוצים לית' כגם
 הנקבות היו בכלל האיסור וכך היתה סברת הנואל
 וסדרת דואג וכמו שכתבנו למעלה ודוד היה רונה להכריח איך
 הדיו הוא דמואבי ולא מואבי' ממה שראינו שכלאו מאותו הזוג
 בולם נדקי' ואם היה פסול משפחה באותו הזוג לא היה הזרע
 מאותו הזוג שלפלת יוחסיו שכולם נדקקים. אך חשני דורו היו
 חולקים בהכרח זה והיו אומרים דהן לו יכי דרות היתה אסורה
 לבא בקהל אפטר דיגאו חמנה נדקקים. וזהו מה שאמר דוד עד
 אמת

לכני נח היכי נסיב יעקב שתי אחיו ותירץ לאחר שנימול אברהם
 ככלל הוא וזרעו מבין שחר בני נח וכנסתא יעקב שתי אחיות
 וניירן לית בהו איסור קורבה דהו' ל' כנר שנתנייר דמדיון תורה
 לית בהו איסור קירכא וכו' אפילו אחותו ע"כ. וכבר כתבתי
 לעיל דתירוק זה מועיל חי אמריכו דיגאו מכלל בני נח לנמרי
 חשיבי רחל ולאה כנר שנתנייר דלית בהו קורבה אך אל לא יגאו
 מכלל בני נח לנמרי להקל עליהם פסיטא דלא הותרו לו רחל ולאה
 כיון דלכני נח חשיבי עריו וא"כ יש לחקו' למ' ד' דלא יגאו מכלל
 בני נח להקל למאן דילוף כל העריות בכני נח היכי נסיב יעקב
 שתי אחיות לזה נריך לומר התירוק האחר שתיירן עם מהר' ש' יפה
 דיעקב על פי הדיבור נכסינהו וכן כתב הר"ם יפה בפרשת ויגא
 יעקב פרשה ע' ס' וג' אהיה דאמריכו דאמר ליה יעקב מה את
 סבור ממון אמת בעי מינד לא אמת. אלא בנין מדין טליתא
 ע"כ יבוסת עם הרב ואין להקטו' איך בקם מעמנו ליגא ב' אחיו'
 דעל פי הדיבור נשאן ע"כ. וכן כתב בפרשת בראשית פרשה ז'
 ש' ה' ז' וז' אפטר לומר דיעקב על פי הדיבור נשאן לנורד קו'
 ז' שבטיים ע"כ. הכלל העולה מזה שכתבנו דלמאן דאמר
 דישראל יגאו מכלל בני נח לנמרי קודם מתן תורה התירוק
 ליעקב איך נשא שתי אחיות הוא ממש דניירן ונר שנתנייר פקטון
 שנוולד דמי ולת' ד' דלא יגאו מכלל בני נח לנמרי התירוק ליעקב
 איך נשא שתי אחיות הוא דעל פי הדבר נשאן. והחילוק שיש
 בין ב' התירוקים הללו הוא דמי אמריכו דיגאו מכלל ב"כ לנמרי
 והטעם שנסא שתי אחיות הוא ממש דניירן הוא תירוק פשוט
 לכל באי עול' כפיטא איך נשא יעקב ב' אחיו התירוק הוא מבוואר
 שכבר יודעים הכל שהאבות לא היו לוקחים נשים בניומם
 ופסיטא שניירם יעקב ונר שנתנייר פקטון שנוולד דמי. אך חי
 אמרי' טלא יגאו קודם מתן תורה מכלל בני נח לנמרי ומה
 שנסא יעקב שתי אחיות היה על פי הדבר הנה תירוק זה הוא
 נעלם ולא ידעו אלא ה' שהיה המנוה וכל באי עולם לפי פשוטן
 של דברים יקסה בעיניהם איך נשא יעקב שתי אחיות. והנה
 המבחין לידע אם יגאו ישראל מכלל בני נח לנמרי או לא הוא
 הכלל של אברהם אבינו מאור' כסדים שהרי בני נח אינם
 מוזהרים על קדוש ה' וכדאיתא בנח' וקול דכל מי שנאמר בו
 יעבור ואל ירגז אם נהרג הרי זה חובל בעצמו ועובר על מה
 שכתוב וגם את דמכם וגו' ואם אברהם אבינו ניגול כסביל זכותו
 ע"כ לומר דיגאו מכלל בני נח לנמרי אפילו להקל ומשום הכי
 מוסר עמו על קדושת ה' כדיון ישראל שמוזהר על קדושת ה' וה'
 הניול כדרך שמפיל לכל הנדקקים המוסרי' עמו על קדושת ה'
 וכמו שפסה לחכמה מישראל ועזריה. אך אם נאמר טלא ניגול
 אברהם כסבילו כי אם כסביל יעקב וכדאיתא בנ' פרשה ס"ג
 ס' ב' ד' שמואל בר יצחק אמר אברהם לא ניגול מכבשן האש
 אלא בזכותו של יעקב כו' ה"ד לכו כה אמר ה' אל בית יעקב אשר
 פדה את אברהם יעקב פדה את אברה' לפי זה ע"כ לו' טלא יגאו
 מכלל בני נח לנמרי כי אם להחמיר ואם כן אברהם עשה' טלא
 כדיון במה שמסר עמו לכבשן האש דהא בני נח אינו מפזיון על
 קדוש ה' מסו' הכי לא ניגול כסבילו אלא כסביל יעקב. עוד
 נקדים מ' ש' בנח' בקדושתין כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו הויין
 ליה בנים שאינו מהוגנים שנאמר בה' כנדו כי בנים זרים ילדו.
 ואמרינו במדרש הביאו הראב"ח פרשת מטעי כל הנושא אשה
 הנוכה הקב' מ' מו' מזהם בעלי הוראה שנאמר אלקים מוסיב
 יחידים ביתה מו' מו' אסורים בכוסרו' ואין יחיד אלא לשון גדולה
 שנאמר כמעט שכב אחד העם ואומר ומי בעתך ישראל נוי אחד
 ע"כ. למדנו מכאן שהמבחן לראות אם האשה שלקח היא הוגנת
 אם הבנים כאלם הם הנוגים היא הנוכה שהאשה הוגנת לו.

דרך האתרים דרוש ראשון

הכסף כדלחמין כפ"כ דמחורף ס' לפיכך נר וגוי שהרנו נהרנין
ופירס רס' לפיכך אשכנז שנות בני נח קאי וקול אזהרתו זו היא
פיתחו לפיכך נר תושב או בני שהרנו נהרנין ואפילו בסוגן שאין
בני נח נריבין הפרה כדלחמין בסנהדרין - ומנה סבדין
סוגן יס חומרה כדו נח מר שאין כד בישראל וגבי אויבס היו
איפכא - אמור חמיה דכבר ידע ס' ש' ישראל עבדו עז במכרים
מתוך שיבוך ומתוך טירוף הדת דהיינו שהיו אנוסי' ומגנבים
אלא שהיה מסופק בדבר אם ילאו מכלל בני נח לנמרי אף להקל
או דלמא דלעולם חומרה דבני נח אית להו ומסוס הכי כשכח
לקטרנ הטרנ אף שיגע שהיו אנוסים ומגנבים כמסוס דאס' בלאן
לפוטרים חמיה אויבסיס ויכינו להו חומרה דישראל דמגנבים
על האונס ואס' בלאן לפוטרים חמיהס סוגני' ויכינו להו חומרה
דבני נח דקול דנהרנין על הסוגני' ואמרינן דפרק חלו טריפוס
דף מ"ג הרונה לפטו' כדברי ב"ס עוסק כדברי ב"ה עושה תחומרי
ב"ס ומחומרי ב"ה חליו התיב אומר הכסיל בחשך הולך ומפוס
הכי כשכח ס' ש' לקטרנ על ישראל אף שהיו סוגניס ואנוסיס
מטע' דיהיבין להו חומרי דישראל וחומרי דבני נח אחר לו הק' כה
שוסה כשעולם כיון דאמת רוכה לתפוס חומרי דישראל וחומרי
דבני נח עליך דלמא הכסיל בחשך הולך דמת דן סוגן כחמיד
ואויבס כרנוו היתכו דכ'טרפות שני דברים הללו בנת אחת
פיתחיבו דלא ימנע אס' יס לרס דיו ישראל הרי הם פטורים
מטעס שהס סוגניס ואס' דין בני נח יס לרס הרי הם פטורים
מטעס שהס אויבסיס.

עור

נהדים מה שאתרו ככ"ר יובא יוסף את דבתם רעה
אל אבירם מה אחר רבו מאיר אומר חמודים הם
בניך - אל אבר מן החי ע"כ - וינה הרמ"ס הקטנה בזה דלא
כד למא לר"ה יוסף על זה והלא לא יד ללכיו אלמא מה שראה
ועוד איד אפטר לומר שהכסיל עמו כן ומיך הרב ז"ל
שהכסיל רדיו היו סוגני אלמא סיוסף היה טועה כדיו והיה
דו אומס טעמו כלא כדיו והוא שהכסיל היו חומנין כפר
חכית החמיטה כבוד - מפרכסת ומניחין אותה עד שמות
ואחר כך היו אוכלים חמרי כדי שיכריחו ויוסף היה סבור סכיון
שחומכיו אותו בעודה מפרכסת יס כד מטוס אבר מן החי ואיד
הדבר כד מטוס דלפילו לר"ה אחר כד ישרב דלמא דלית ביה
מטוס אבר מן החי הכי חלי בניו מטוס דנוסי לית לרו חמיטה
אלא אפילו בחירה בהלמא שני וינין דבשיתא מליא מילמא
איה יונתה מידי אבר מן החי שהס מזהירים בו עד שמות
אכל בעודה מפרכסת לא אכל בישראל דכחמיטה מליא מילמא
כיון דשחט בה שחיטה מליא אבר מליא חיסור אבר מן
החי עוד כתב הרמ"ג דלוי' מ"ד בנת דחפ"לנו שרי אפי' בעודה
מפרכסת וא"ג דלנוסי בשיתא מליא מילמא וכל זמן שהיה
מפרכסת יס בה מטוס אבר מן החי אפי הכי כרי מטוס דליכא
מידי דלישראל שרי ולגני חסור וא"כ כיון דלישראל שרי מטוס
דכחמיטה מליא מילמא אף לנוי דבת מר מליא מילמא לית ביה
מטוס אבר מן החי מטוס דליכא מידי דלישראל שרי ולגני חסור
כתנא דלרב אחר כר יתקב דתפליג דלישראל שרי ולגני חסור
טענתו כל יוסף היתה מלח חלק חילוק זה והיה סבור שנס
לישראל יס בו מטוס אבר מן החי כיון שהיה מפרכסת - ולחידך
תלוי דלמא דלמא בני ואחר ישראל שרי טענתו כל יוסף היה מלח
ידע דין זה דליכא מילמא דלישראל שרי ולגני חסור - והרב
הר"ס יפה ז"ל הקשה עליו ואמר דכפי דברי הרב יוסף לא טעה
כדיו ומן הדיו היה סאסור לרס כשר מפרכסת אס' הדיו כרב
אחר כר יתקב דמחלק בין ישראל לנוי שהרי בני יעקב מורת בני
נח לרס אלמא שח"כ נתחדשה הלכה לישראל לחיטוי לר"ה מפוס
דכחמיטה

הייתי הם מתרבוים עלי ואומרים שאני כל מפסול מטפה
ואומרים שרות היתה חסורה לכה בקהל ואנ"ס שרואים שינאו
חמיה נדיקים אין זה הכרה בעיניהם לזה אחר להם ח"כ אחס
גאים גם כן מפסול מטפה דהיינו מטמי לחיות ומי מודיע
הדבר דח"י דיעקב נשא סמי לחיות באיסור כרחותו ילדיו מרס
למדיו דמותו היווג היה מלח ס' מן הסמס ואס' כן הכא כמי
כדדיו יס לכס להודות כי אותו היווג על רות ס' נלא ומתקבל
חמה שרואים שינאו חמיה נדיקים - וכי תימא מנא לך
דכרחל ולא היה חיסור בדבר באותו יווג אימא דמה שכח
יעקב סמי לחיות הוא מטוס דמתניירו וקול דגר מתנייר כקסן
שנולד דתי וי לחיות ילאו מכלל בני נח אף קודם מתן תורה
ואס' כן רחל ולא חשיבי נרים נמורים ואין לרס עוד לחיה
כלל - לזה אחר דאס' כד דלמס סבורים דקודם מתן תור' ילאו
מכלל בני נח אס' כן חמר עלקחה יהודה לא מפסול מטפה הוא
והיינו הוא דטעמא דחמר הנקת שהותר לה למכר עם חמיה
הוא מטוס דער ואונס טעמו מלא כדרבן ובכני נח אין האטה
ניקת כבעילה מלא כדכרה ואס' כן לא חשיב יהודה חמיה
דשעולם לא היתה חמר אסת ער ואונס וכמו פגאריך בזה לקמן
וא"כ ע"כ לומר דקודם מתן תורה לא ילאו מכלל בני נח ומטוס
הכי הותרה חמר ליהודה ואס' כן אודא ליה תירונא דאיד נשא
ועקב סמי לחיות דליכא למימר מטוס דמתניירו דקודם מתן
תורה לא טייך לומר נר שימנייר כהטו שנולד דמי מאחר דלא
ילאו מכלל בני נח אלמא על כרחיו לומר דעל פי הדבר נשא ומי
מודיע הדבר טול פי הדבר נשא ולא סח' באיסור נשא רבניס
שינאו ממותו היווג שהיה כולו זרע אמת ואס' כן על כרחס
לומר סכריית זרע זרע אמת מורה על היווג שאין בו מטוס
מיסול כלל אס' כן זה ההכרה עמנו טייך כדדיו דע"כ רות
המאכניה בהיתר לקחה כיוע חמה שרואים שינאו חמיה נדיקים
נדיקים וכמו שכתבנו -

ומעשה אסא יניו לפרט מאחר הקודם - ונקדים מאחר רזל
בעודת אבכיר הביאו מר"ס יפה פרשת כסלח פרשה
כ"א ס' ז' ד"ה ער וזל והמים להם חומה מלמד טירד ס' מ' ואמר
דכפ"ע לא עבדו ישראל עז במכרים ואמה טוסה לרס נסיס מה
הללו בעז אף הללו עשו אחר לו הקב"ה שוטרי שכעולם והנה לא
עבדוהו אלמא מתוך שטעוד ומתוך טירוף דעת ואס' דו סוגן
במורד ואויבס כרנוו ע"כ - ויס דלקדק בהלמא זה טובא חדא כמה
שקדח ה' לר"מ שוטרי שכעולם מלא ינדק לו תיאר זה ואינו אלמא
חכס להרע ובמאחר מקומות ראיתי לרזל שמכני' אותו כסס רשעי
עוד קשה מלי דלמיה דס' מ' טרנה לקטרנ על ישראל וכי לא ידע
פיטר היו אויבסיס ומגנבים ופטורים מן הדיו - ועוד יס דלקדק
במה שסכיב לו ה' ורלא לא עבדוהו אלמא מתוך שטעוד דהיינו
שהיו אנוסיס ומתוך טירוף דעת דהיינו שהיו סוגניס דמרי
טעמי כינכו וכדמסייט ית דו סוגן כחמיד ואויבס כרנוו דלמאי
אגטריכו מרי טעמי ורלא כמאחר אחר יכול לפוטרים מן הדיו
או מטוס שהיו סוגניס או חמיהס הרי אויבסיס -

אמנם נראה דשירוש הענין כך הוא דלמא מודעת זאת
דבני נח אינו מלוח על קדוש ה' אף וישראל מזהרני' על
קדושת ה' ובמקו' נדיקס ליהרג ולא לטיביר אס' חסור ולא נהרנו
כענטוס על זה הויגס גדול כדלחמין כפ"ק דמניל' ש"י תלמידיו
לרשע' טעמי מה לחשיבו ישראל כמאותו מדור רליה ורטיב לרס
מפני שהסתחיו לגלס והיו מה שהסתחיו לגלס היה באויבס דנ"כ
כדכתיב ומחו דלא יסול ויסגור ותלמא לנו אמתו כורח יקדמא
הרי דישראל שרוב עז באונס חייב תימא לטקוס וזו היא חומרה
קום כבני ישראל מה שאין כן כבני נח - ואלו כדיו סוגן הוא
כספך

כל זמן שהיא מפרכסת והאוכל ממנה קודם שמתא נפשה עובר
 בלא תעשה והרי הוא ככלל לא תאכלו על הדם ע"כ. ופסיטת
 דלא נרע בן פקועה מפרכסת ואף דחטיבה כחטיבה בשחיטת
 אמה מכל מקום קודם שמתא נפשה חסירה מכוס לא תאכלו על
 הדם דומיא דמפרכסת וא"כ מה הוא טרא' יוסף בחייו אם ראה
 שהיו חותכין ממנה קודם שמתא ח"כ נמלא טבס הפסטים
 טעמו דנהי דלית בה מכוס אבר מן החי הא איכא משו' לא תאכלו
 על הדם. והא שמכו לאחר נחירה הרי איך כאלן להא דאבר מן החי
 והיה לו להביא דבה דעה שאוכלים נבילות כיון שלא ידע יוסף
 שהיה בן פקועה סוף דבר לא מנאמי קודת רוח בטסת רבו
 דמאר'ט יפה. והנכוז הוא מה שכת' הר"ם דטעמיהו כל יוסף
 הי' בתא טרא'ת את אחיו שהיו חותכין בכר חכית הכחטיבה בצודה
 מפרכסת אך מה שחטה לטושת הר"ם ז"ל הוא דחייך יתכן שיוסף
 הגדול פאחיו כחכמה וכדאמרינן כי בן זקונים הוא לו שכל
 ההלכות שסמרו טס ויבדד ליעקב שסרן לו ואם כן איך יהיה
 טועה בדיון שהיו בקיאיין בו אחיו וכבר הקשה קוט"ס זו מהר"ם
 יפה להר"ם ז"ל:

והנראה

אנלי דיוסף והסבטים כולם היו בקיאים בדיון
 וסלקת לאה שמתמתא חליבה דהלכתא וס"ל
 כרב אחא בר יעקב פליא עלמא ואסור לבני נח מטום דלדודיהו כמיתה
 תליא עלתא וכמו שסקה הרמב"ם בפ"ט מהלכות מלכ"ו דין ז'א
 יע"ט. אך מחלוקתם של הסבטים עם יוסף היה דהסבטים
 היו סוכרים שינאו מכלל בני נח אף להקל ויש להם דין ישראל
 נגזר אף להקל וכתו שכתבו לעיל בשם מהר"ם יפה ומטום הכי
 היו אוכלים מפרכסת כיון דשרי לישראל אך יוסף מרוב חסידותו
 הי' סוכר דלא ינאו מכלל בני נח להקל ולטולם חייבים כחומרות
 בני נח וכחומרות ישראל.

ובזה

יובן מאי דאמרי' בפ"ק דטוטה עליה. הרי נא א"ר
 חתא בר חנינא בהכר בשר לאכילי בהכר כשרוהו
 בהכר בשר הכר נא הכמות בנך היא בהכר כשרוהו הכר נא למי
 החיתמת ונו' ע"כ. ויש לדקדק דמה ענין זה לזה וכי גזרה טוה
 דהכר הכר קא עביד. ונרא' דזה יובן עם מה שהקטו המפרשי' ז"ל
 בענין זה דתפר עם יאודה דנהי דיאודה לא ידע שהיה כלתו
 ומטום הכי בא עליה וכדכתיב ויחטבה לוונה כי כסתה פניה
 אך תפר הנדקת מי המור לה לסכך עם חמיה ולהכסיל לאותו
 נדיק סיכא על כלתו וכפרט לר' מאיר דאמר דכל העריות שישאר
 מזהרין בני נח כמי פוזרין ויליף לה פריבוייא דמיש א"ט וכמו
 שהארכנו בזה לעיל ח"כ מה שענה אחר לתעשה זה ואיך יאודה
 לא חרה אפרו לטורפה בא"ס דהא איכא מרתי לריעותא כונתה
 ועוד שהיתה הזנות עם חמיה. וזה לי ימים נסתפקתי בניו טכא
 על אחי טכרנג עליה אם כיון לקנותה בכיאה זו אי חסיכא
 אשת איש ונ"מ לאחר טכא עליה מחייב מטום בא על אשת איש
 או דלמא כיון דעל אשתה ביאה חייב מיתה לא פהכי לקנות בה.
 ורואיני לחד מחכמי אשכנז שכתב דטעמא דתפר הוא דאמרינן
 בפ"ד מיתות עליה ב"א' אלעזר א"ר חנינא בן נח טכא על
 אשתו שלא כדרכה חייב טכאחר ודבק ולא שלא כדרכה ע"כ.
 וכפרק ד' אחין עליה ל"ד אמרינן דער ואונן שלא כדרכן שמתו
 ואם כן כיון שער ואונן שלא כדרכן שמתו אם כן לא קנו את
 תמר לאשה מאחר טכאותה ביאה כמחייבו מיתה דומיא דלדידן
 איך קדוסי'ן תופסין כחייבי מיתה ואם כן לא היתה אשת כר
 ואונן ולא חסיכא כלתו דיאודה עכ"ד. ומכאן יפ' ללמוד לנבין
 שליו דבן נח טכא על הערוה לא קנאה ודוק. והנה כל זה הוא
 בבני נח דאלו בישראל קונה אשה בכיאה בין כדרכה בין שלא
 כדרכה

דכחטיבה תליא מלתא. והנה כונת הדב' ז"ל היא דאף שכני
 יעקב קיימו כל המורה מכל מקום לא ינאו מכלל בני נח להקל
 אלא להחמיר ומטום הכי הקשה דאדרכה הסבטים היו טועים
 שהיו סבורי' שינאו מכלל בני נח אפילו להקל. ולא ידעתי למה
 שכתב תלמודו שכתבו לעיל שמתו דס"ל דמטנימול אכרהס
 אכינו ינא הוא וזרעו אחריו מכלל בני נח אפילו להקל וחוקנו
 זרוטותיו. מההיא דיעקב ויוסף. שסמרו את הסבת ולפי זה
 הסבטים כדיון עשו בתא שחמכו בצודה מפרכסת ואכלו חליבה
 דהקל. עוד הקשה עליו דאף למאן דאמר דאחד לישראל ואחד נוי
 דמותרים כמפרכסת היינו אחר סותר לישראל הוטר גם כן
 לבני מטום דליכא מדי' דלישראל שרי ולבני אסור אבל משיקרא
 הוה אסור ע"כ ודעת הר"ם היא דהא דאמרינן דאחד נוי ואח'
 ישראל מותרין מטום דליכא מדי' דלישראל שרי ולבני אסיר היינו
 דע"כ מעולם לא נאסר לבני נח דאי נאסר לבני נח איך יתכן
 שאחר כך יהיה מותר לישראל וכן נח ינאר באיסורו מי איכא
 מדי' דלישראל שרי ולבני אסיר וכן פרט' בפ"ד מיתות עליה נ"ט
 ז"ל ליכא מדי' דלישראל שרי ולבני אסיר שכינאו מכלל בני נח
 להתקדש ינאו ולא להקל ע"כ. מטמע דמטום דלהתקדש ינאו
 ולא להקל אנו תכריחים דליכא מדי' דלישראל שרי ולבני אסיר
 וא"כ מעולם לא נאסר לבני נח מפרכסת מטום אבר מן החי
 מטום דישראל כשינאו מכלל בני נח להתקדש ינאו ולא להקל
 ואף מהר"ם יפה בדרך אפטר אחר שאחר כך הוטר לבני נח
 וכמבואר בדבריו.

וראיתי

להרב מהר"ם יפה שכתב בטס רבו ז"ל שטעות יוסף
 היה טרא'ת את אחיו אוכלי' בן פקועה בלא שחיטה
 דשרי כדאיתא בפר' בתא האקשה ויוסף לא ידע שהי' בן פקועה
 עכ"ד. ונוראות נפלאתי על הרב איך דמיתבה דעמו כטשת
 רבו שהרי כל מה שהקשה להר"ם קשה גם כן לטושת רבו שהרי
 בן פקועה כשרה בלא שחיטה הוא דוקא לדיון דכחטיבה תליא
 מלתא ואפילו מפרכסת שרי אם כן בן פקועה דחטיבה כשחוטת
 בשחיטת אמו ולא בעיא שחיטה ואין בה מטום אבר מן החי
 נוטם דחטיבה כמפרכסת אבל לבני נח דבמיתה תליא מלתא
 ומפרכסת אסיר לאו איך יתכן דכבן פקועה ליכא איסור דאבר
 מן החי פי' גרע בן פקועה מפרכסת ואם כן מה שהקשה הרב
 להר"ם דיוסף לא טעה בדיון ומן הדיון היה טהיה אסור להס'
 מפרכסת אם הדיון כרב אחא בר יעקב דמתלק בין ישראל לבני
 מטום דבני יעקב מורת בני נח להס' כו' קושטא הלזו בינמא
 שייכא לטושת רבו דודאי דלטישת רב אחא בר יעקב דמתלק בין
 ישראל לבני כמפרכסת בן פקועה אסיר לבני נח ויש בה מטום
 אבר מן החי ואם כן יוסף לא טעה בדיון ומן הדיון היה אסור
 להס' בן פקועה מטום אבר מן החי. גם מה שהקשה דאף למ"ד
 דאחד לישראל ואחד נוי דמותרים כמפרכסת דהוא דוקא אחר
 שאסור לישראל הוטר גם כן לבניו אבל משיקרא הוה אסיר גם
 קוט"ס זו שייכא לטושת רבו דאף דומיא דבן פקועה דאין בו
 מטום אבר מן החי אף לבניו מטום דליכא מדי' דלישראל שרי
 ולבני אסיר הוא דוקא אחר שסותר לישראל הוטר גם כן לבני
 אבל משיקרא הוה אסיר. כללו של דבר איז חילוק כלל בין
 מפרכסת לבן פקועה ולא ידעתי למה נשא פנים לרבו. עוד
 חזני חמיה בטושת רבו הלזו דמתי טעונו. טל יוסף כבן פקועה
 פלא היה ידע שהיה בן פקועה דהא פטיטא לי' דהא דבן פקועה
 דשרי בלא שחיטה הוא דוקא דלא בעיא שחיטה אבל נחירה בעיא
 ואי לא אסיר מטום לא תאכלו על הדם שהיה כתב הרמב"ם
 בפ"א מהלכות תאכלו' אסורות דין ב' ז"ל ואסור לאכול מן השחיט'
 כל

דרך האתרים ררוש ראשון

אביו הרי אמו מכל מקו' דמשתע דוקא מטוס אמו חייב אבל מטוס אשת אביו לא - ה' לא קטיל כלל דדוקא אנוסה או מפותה שלא הייתה כונתו לקחתה לו לאשה חלף במקרה בעלמא בא עליה פשיטא דלא חטיבה אשת איש מטוס דבעינן שיהיה כונתו לקחתה לו לאשה כבעילה זו אבל התייחד לו אשה ובה עליה פשיטא דמשתע טבא עליה חטיבה אשת איש דלא ברע מנן נח שיחד טפחה לעבדו טכרנן עליה מטוס אשת אשת חכרו וכמו טכתב הרמב"ם ז"ל טס *

איברא דאיובא למידק מהא דאמרין בב"ר פרט' זח סי' ט' ז"ל ר' אחבה בשם ר' אחר בני נח על הנטושות חייבים ועל הארושות פטורים ר' יונה בשם ר' אחר זונה שהיא עומדת בטוק וזכו עליה טנים הראשון פטור והב' חייב מטוס בעולת בעל ובי נתכוון הראשון לקנותה כבעילה שדא אחרת כעילה ככני נח קונה שלא כדת ע"ב * הרי דמוכח מהבא דלא בעינן שיכתוין לקנותה חלף כל טבא עליה חטיבה אשת איש * ואם כן יש לתמוה על הרמב"ם דמפותת אביו ל' מטוס אמו מטוק לי דאפילו אינה אמו חייב עליה מטוס אשת אב דחייב עליה אפילו לאחר מיתת אביו *

שוב ראיתי מקור דין זה דהרמב"ם בנמ' בפרק ז' דסנהדרין דף כ"ח טהקטו לר"ע דאמר אמו אמו מטוס היינו באכמתו ולא באשת חכרו ופירשו אמו מאנוסה ע"ב ואפשר דדוקא אנוסה לא חטיבה אשתו אך משותה חטיבה אשתו וכפטי דברי המדרש והכי דייקי דברי הגמרא דלא נקט חלף אמו מאנוסה ולא אמו משותתה ואם כן יש לתמוה על הרמב"ם דכתב דחייב במשותת אביו מטוס אמו דפיקוק לי' מטוס אשת אב * טוב ראיתי שדין זה הוא ימחוקת בירושלמי פ"ק דקדושין הלכה ה' דנרשינן השם על הכעולות הס חייבים ואינם חייבים על הארושות מלמא דר' אליעזר אמר והוא שנתכוון לקנותה מלמא דשמואל אמר אפילו לא נתכוון לקנותה דאמר רבי יונה בשם שמואל זונה עומדת בחלון באו עליה טנים הראשון אינו נהרג והשני נהרג על ידו ע"ב * ולפי זה הרמב"ם פסק כר"א ומטוס הכי לא חייב במשותת כי אם מטוס אמו ונרדף טעם למה פסק כר"א ולא כשמואל * והנה ברש"י פירש נוסחין על האנוסה מנן כושא אדם אנוסה אביו ומקנת אביו ופשיטא דהוא הדין פלגש אביו למחן דא' פלגשים בלא קדושין * וכפ"ו דיומא דף ס"ו אמרינן שאלו את ר"א פ"חיה לכה"כ ובתקו המוס' פירש ר"ח אב"ל * טבא על פלגשי אביו מהו לכה"כ מ"ס ל' הא דר' נסים בכתוב' וקדושין פלגשים בלא כתובה וכלא קדושין ע"ב * הרי דלמ' ד פלגשים בלא קדושין ליבא איסורא בפלגש אביו *

והא דאמרין בכ"ד פרכה ל"ח סי' ה' דאחימובל המיר ג"ע מטוס דאמר בא אל פלגשי אביו * כבר עמד על זה מהר"ם יפה בפרט' נח פרכה ל"ב סי' ה' וכתב דאולי ס"ל להך אנדה כר"ז דס"ל דלא יגלה כנף אביו היינו אנוסה אביו ומשותת אביו ע"ב * אבל אנו ק"ל כרבנן דמוקמי לקרא דלא יגלה כנף אביו בכומרת יבם של אביו כדא' השם * ואם כן אי אמרינן דקודם מתן תורה ינאוי מכלל בני נח לנמרי אים כן לא הטא דאובן בעון ג"ע כלום אך אם לא ינאוי מכלל בני נח אים כן חטיבה בלחה אשת יעקב ואם כן כנכסל דאובן בעון דא' ועון דאשת אב ומריוהו מעריות שנוהרי' עליה' בני נח ניבנו : **והא** דאמרין כנמרא פ"ה דטבת דף נ"ה פחו כמים א' תומר ד"א אומר שותה חבחה זלמה ר"ז אומר פסעת טל דת חטאת זנית ר"ג אומר פיללת חלתה ורחה תפלתך ד"א המודעי אומר ויסועת חרתעתה פרהה חטא חמד ע"ב * ופרט' לר"א ור"ז טטא לר"ג ולר"א המודעי לא הטא * אפשר לומר דפליגי באותו מחלוקת

בכרחה וזמר היתה סבורה שדין כן נחיו להם כל זמן שלא ניתנה תורה ואם כן עד ואובן לא קנו את תמר לאשה שהרי בני נח אין להם קדושין כי אם כבעילה מלמא מלמא וזוהי בעילה כיון שהיתה טלח כדרכה דחייב עליה מיתה לא קנאה באותה בעילה * והו' כונת המחמר בהכר כטר לאביו בהכר בטרוהו דזה הפחמר סוכר דלא ינאוי מכלל בני נח וא"כ כדון היה אומר יוסף שהיו אובלים אכר מן החי כמה שהיו חובלי' שפרכסת דאף שמומר לישראל מ"מ לבני נח אסור מטוס דלדידהו כמיתה מלמא מלמא והו' שחמרו בהכר כטר דכל טעמו של יאודה במפירת יוסף הוא לפי שהיה סבור שהו' ינאוי מכלל בני נח לנמרי ויוסף שהיה אומר טלח ינאוי מכלל בני נח היה פונס בכבודם טלח היה דן אותם כדון ישראל במור וכמו שכתבתי לעיל וזה כרו להורות לו שהיה טועה כדון ולפי האמת לא ינאוי מכלל בני נח בהכר בטרוהו שחמרה לו תמר הכר נח לפי החומות והפטילים וכו' ומה שצננה היו וו להגיל את נפשה ואדרב' תגדל חמת יאודה כמה שהטוילה אמו לבא על בלמ' חלף ודאי שטענת תמר היתה דקודם מתן תורה לא ינאוי מכלל בני נח ואם כן לא חטיבה בלמו כיון שער ואובן טמטו טלח כדרכן ותמתיא הסכימו לרצנה דיתה בת קול ואחרת ממני ינאוי הדכרים ככונים ופשיטא דמתיא לא היו מחטיאים את יאודה לבא על בלמ' * וא"כ דהראב"ע עלה דקרא דויי בעת ההיא יורד יהודה מאת אחיו כתב דמעשה דתמר קדם למכירת יוסף כבר שטר טס הרא"ש ז"ל את דכריו י"ט ומהר"ם יפה כסדר ויטכ פרטה פ"ה סי' ג' האריך בזה וכתב דר"ל הס חלוקים בזה איזה מעשה קדם יע"ס *

ובזה יובן מאי דאמרין בפ"ק דטוטה עלה ז' אחר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב יחי דאובן ואל ימות וזאת ליאודה כל אותם טנים שהיו יפ' כמדבר היו ענמותיו כל יאודה מנובלין עד שעתד משה ובקם עליו רחמים אחר לפינו רכט' מ' גרם לראובין סיודה יאודה וזאת ליאודה מיד כמש"ה קול יהודה ע' כופירט ר"י ז"ל מ' גרם לראובין סיודה במעשה יצועי אביו יאודה שהודה במעשה תמר וכן היו ימסורת בידיהם ונדרש אנדה דר' תנחומא כשחמר יאודה נדקה ממני עמד דאובן ואחר בלבלתי יצועי אביו ע"כ ויש לתמוה דמה עלה ברעמו טל ראובן טלח להודו' על חטאתו ולבקם מחילה מה' עד שהודה יאודה ועוד מה נתחדש לו כמה שהודה יאודה להודות גם הוא שהרי יאודה הודה כרו טלח תטרף שהרי לפי דעתו כיון שמתנו היתה מעוברת לא היתה חייבת מיתה ואם כן אודך יעלה על הדעת טלח יודה יאודה ויטפוד דס נקי חנם אבל ראובן מטיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר * אך עס מה שכתבנו יובן וקודם כל דבר יש לחקור דאודך עשה אותו מעשה ראובן לטכב עס אשת אביו וזו היא מן העריות שנוהרים עליהם אף בני נח וכמו' הרמב"ם בפ"ט מה' מלכים דין ג' *

ובה נכרח' בזה הוא עס מ"ס בפ"ד דסנהדרין מאי נשים ומאי פלגשים אר"י א"ר נשים בכתובה וקדושין פילגשים בלא כתובה וכלא קדושין ע"ב * וזו היא ני' הרמב"ם פ"ד מה' מלכים דין ד' וכן הוא דעת הרמב"ן פרשת חיי סרה בפסוק ולבני הפילגשים יע"ס והנה חילוק זה דנשים פלגשים הוא לדודו דאית לן קדושין א"כ כל טלח קדסה כביאה אף שהיתה אגלו זמן רב לא חטיבה אשתו ונקראת פלגש אך לבני נח דלית להו קדושין כי אם כבעילה מלמא מלמא כיון שלקחה ובה עליה חטיבה אשת איש דלא חגיבו בכיו' נח שיכוין כבעילה לשם קדושין חלף משלקח' לאשה ובה עליה חטיבה אשת איש * ומאי דכתב הרמב"ם בפ"ט מה' מלכים דין ז' כן נח חייב על משותת אביו ועל אנוס' אביו

החלוקת קדוש שכתבנו אם יצאו מכלל בני נח למתרי לו לא יצאו
 דת"ד דחטא ס"ל דלא יצאו מכלל בני נח ומ"ד דלא חטא ס"ל
 דינאו מכלל בני נח - א"כ דכ"ע חית להו דינאו מכלל בני נח
 לבמרי חלא דפליגי בחלוקת רש"י והרמב"ם דת"ד דחטא ס"ל
 כרש"י דפליגים בקדושין ובלא כתובה ומ"ד דלא חטא ס"ל
 כהרמב"ם דפליגים בלא קדושין ופליגי בחלוקת רבי יואה ורבנן ומ"ד
 ופליגים בלא קדושין ופליגי בחלוקת רבי יואה ורבנן ומ"ד
 דחטא ס"ל כר"ד דלוסר חנוסת אביו ומסות אביו מדכתיב ולא
 יגלה כנף אביו ומ"ד דלא חטא סביר ליה כרבנן דאמרי דנזכר
 אדם חנוסת אביו ומסות אביו ומקמי לקרא דלא יגלה כנף
 אביו כטומרת יבם טל אביו ודוק :

והנה ראובן היה סבור דינאו מכלל בני נח לבמרי - שהיו
 הוא נ"כ היה מהטובים את יוסף על שהיה מוכיחם
 שהיו אוכלים אחר מן החי - אך כיון ששמע ראובן ליהודה
 שהודה למת ואמר נדקה מתני וע"כ הט"ם שהודה יואה הוא
 משום דס"ל דלא הייה נחכמת מחר אשת ער ואובן משום דכאר
 עליה טלא כדרכה וא"כ ס"ל ליהודה דלא יצאו מכלל בני נח
 באותה טעה חזר ראובן והודה על טאטאו דכיון דלא יצאו
 מכלל בני נח א"כ י"ט על ראובן עון אשר חטא בזה טכא על
 פלגס אביו ודוק *

ובזה יובן מאמר ר"ל ככ"ר סדר מקץ פרשה ג"כ סי' ת"ז
 וימנח הנביע באמתת בנימן כיון שנמנח הנביע
 אמרו לו מה נביא בר נבנחא אחר להון נברא דיוסף יש באך
 טעירים יש כאו שפכרו אחיהם אתמח"ע ע"כ - וראיתי בתנחומי
 פוסחא אחר דגרים הכי היו עומדין ומחבטין לבנימן על כתפיו
 ואומרים לו אי נבנחא בר נבנחא כו' ויש לדקדק דמה טעם היו
 מחבטין על כתפיו היה להם להכותו כידיו או בדגליו כמשפט
 ואי תקרה היה לאויה תכלית למדו אותנו ר"ל שהכותו להכו
 הכבטי לבנימן היו על כתפיו * ובראה דזה יובן עס מה כאמרו
 בכ"ר סדר ויהי פרשה ג"כ סי' ת"ז לתה תרגון הרים נבנכים
 ד"ע שחר קרא כבטים בטעה שאמר שלמה לבנות בית המקדש
 היו הכבטים דגים ומריגים אלו עם אלו זה אומר בתחומי יבנה
 זה אומר בתחומי יבנה ח"ל הקב"ה טבטים למה תרגדון כלכם
 טבטים כלכם נדיקים אלא נבנכים מהו נבנכים נבכים כלכם
 הייתם טותפים כמכירתו של יוסף אבל בנימן חלא נשתתף
 במכירתו של יוסף יבנה בתחומה הה"ד ההד חמד חלקים לבנתו *
 יבנה עס מהר"ש יפס שהטעם שנדחה יוסף חף כלל היה בו עון
 אשר חטא שהוא היה הנמנר דמאחר שנדחו הכבטים מפני
 זכיר יוסף איננו נכון שיזכה יוסף בדב לפי שנענשו על דוד יפ"ש
 והנה ידוע הוא דמה טובה בנימן שיבנה בית המקדש בתחומו
 הוא מכרכחו של משה כאלו ובוין כתפיו טכן שפירכו שיבנה בית
 המקדש בתחומו וכמו שדרשו ר"ל * והוה כוכת המאחר דבטעה
 שנמנח הנביע פלמחמת בנימן החילו הכבטים והיו מחבטין
 לבנימן על כתפיו כלומר כתפים אלו מפני מה זכו ליבנות בית
 המקדש בחלקו ולא בחלקו מ"ם דאנחו נבכים במכירתו של
 יוסף ואתה לא נשתתפת עמנו לפיכך זכית שיבנה בית המקדש
 בחלקך לפיכך היו מחבטין אותו על כתפיו ואומרים לו אי נבנח
 בר נבנחא כלומר הלא גם בך נמנח עון נביא מפני מה יבנה
 בית המקדש בחלקך מאחר שאתה נבנח בר נבנחא * וזוה נבנח
 לכיור יוסף איננו נכון שיזכה יוסף בדב לפי שנענשו על דוד יפ"ש
 תהר"ש יפס דהכונה היא ה"ם כאו ארובי יוסף אשר מכרת אותו
 ה"ם כאו טעירים שחשבתם וטבלתם כותמתו דתמו ואין אתם
 נחשפים אותו ע"כ * ויש לדקדק דמה טענה היא זו של בנימן
 דנשלח הכבטים עמושה שעכו נבנח זה שהיה מביא אבתם

דרך האתרים ררוש ראשון

ובפרק כל טעה דף כ"ה וכ"ה הרמב"ם פ"ה האלכות יסודי התורה
דין ו' בענין טאמרו באונסין כך אמרו בחללים וזה מפורש סדין
אחד לטעמיהם ו' כ"כ בכני נח קול דאפילו כנ' עבירות המורות
יעבור וא' יהרג מהיבא ימתיי סיהא מוזהר כן נח לכא לידי סכנה
כדי לקיים טעם חנות דידהו ולדידי חוי לי דכן נח מתרפא אפילו
בעז' ונ' כיון טאמס אנסוהו לעבור עליהם הדת נמוכה דיעבור
ואל יהרג ה"ה נבי חולי וזהו דמתיב וחי בהם לא לחדוטה אמת
קרא לישראל חלא כמו נכתבו התוס' בפרק בן סורד דף ע"ד
דאנטריך וחי בהם כי היכי דלא ניליף שאר חנות מרונח ונטרה
המאורסה דאפילו כנגעא יהרג ואל יעבור ע"כ ומוכרח הוא
לומר כן דאלת"ה תקיטי מאי בעו בנת' אי כן נח מנווה על קדוש'
ה' או לא והלא וחי בהם בישראל כתיב וכמו שהקטו התוס' ט"ס
חלא ודאי דוחי בהם אנטריך דלא ניליף שאר חנות מרונח ונטרה
המאורסה וא"כ נבי כן נח דאפילו בחלו קול דיעבור ואל יהרג
פטיטא דלא הוה לו במקום סכנה לקיים טעם חנות והרי זה
עובר מטום רק את דמס' לנפשותיכם אדרוס ואם כן נסיר ענד
מטה דבינו לדחות החילה משו' סכנת הולך ואף לפי גירסת
התוס' ורש"י דס"ל דלא נפטיטה הבעיה ונרסו הא כנגעא הא
בפרהסיא דהיהו דנעמן טאמר לחליטע לדבר הוא יסלח והיטב
לו חליטע לך לטלום הוא מטוב דהיה כנגעא דלא היו ישראל
בבית רמון שהוא משתחוה טס אבל בפרהסיא אפטר דאף בן נח
הוא מנווה בקדושת ה' אכתי קשה דהתם נבי משה כנגעא
הוא דלא היו ישראל עמו ואת ועוד דלא כאחרו חילוקים אלו
דכנגעא לפרהסיא חלא נבי אונסין אבל נבי חללים לא כאמר
חילוק זה וזה פשוט והרי לדין דקול דפרהסי' אף בטאר חנות
יהרג ואל יעבור נבי חללים' אין חילוק בין נגעא לפרהסיא חלא
בכל מתרפאין חוץ מעז' ונ' ע"כ

עוד

אני גווח על דברי הרמב"ם דהן לו והי דקר' דחי בים
חדוש הוא שחדטה תורה נבי ישראל ובכני נח ימות וא'
יעבור זהו דוקא בנזף אחד בנזף טאמס היה מתוכן והנזף לעבור
על אחת מטבע חנות דידהו אמרינן דמו' ואל יעבור אבל כדי
לקיים הוא המנוה טיביא לחמד לידי סכנה זו לא סתמינו ואם
כן הכא נבי משה טהוא היה מוזהר לחול והתינוק לאו כר מנוה
הוא חיד יתכן טאממר טכטפיל שיקיי חנות מילה טיביא התינוק
לידי סכנה עור אנו תמיה דהא דאנטריך וחי בהם הוא דוקא
בטקדמה הסכנה ונריך להתרפאת באחד מהיסורי תורה דהוה
ס"ד טלא יעבור בקום עשה והיה לאכול אחד מהיסורינן כדי
שימרחא אטעויעין קרא דוחי בהם דיעבו' ולא ימות אבל טיביא
אדם נעמו לידי סכנה כדי לקיי' חנות ה' חלא לא אנטריך קרא
דמתיבא ימתיי טיביא נעמו לידי סכנה כדי לקיי' חנות ה' והלא
מקרא חלא דבר הכתיב רק את דמס' לנפשותיכם אדרוס ומהי
חיות דכדי לקיים חנוה א' יעבור על דברי תורה בקום עשה
ואם כן אף דינחא דכבני נח לא אמרינן וחי בהם ולא סימות
בהם חלא ימות ואל יעבור הוא דוקא בטקדמה הסכנה טאמין
מתרפאין כטום דבר איסור אבל להביא ענמס לידי סכנה כדי
לקיים אחד מהמנו' טכטפיל דלא וא"כ חיד יעלה על הדעת דכדי
לקיי' חנות מילה יביא התינוק לידי סכנה ונס זה בעיני קוטיו
חלימתא ונ' ע"כ

עוד

דאימי להרב אל שתיך לקיטתו ואל וטמא אל דהאי
קולא קולא דאתי לידי חומרה הוא טימה טוב לבטל
מנוה אחת במקום סכנה טיקיים כל האנות משה טיקיים חנות
אחת ויבטל כל חנות עכ"ל והנה טמיה דמר לא ידענא טאמ
כונתו היה לומר דגם בכני נח טלא נאמר וחי בהם ח"ת חטיב
חומרה אס נאמר בהם יעבור ואל יהרג מטום דיומר טוב לבטל
מנוה

וכן דברי בעל האגדה כלומר תשובה נחת הטיבם בנימן
לאחיו וכדכתיבנא

ועל

פי האמור בענין עלה בידינו יטוב המאמר הפונה קדים
הס אמרו למה ויטנאו אותו וכו' דהנה כבר נכתב
לפיל דהטעמים ויוסף היו חלוקים בפיסתם דהטעמים הוה ס"ל
דינאו מכלל בני נח לנמרי ויס להס דין יס' אפילו להקל ומטום
הכי היו אוכלים מפרנסת כיון דשריף לישראל אבל יוסף הוה
סכירא ליה דלא ינאו מכלל בני נח להקל ולעולם חייבים לקיים
חומרות בני נח וזהו פריך למה ויטנאו אותו דלאו מאן דאמר
מילי דאורייתא ליקי ואדרבה הוה לעולם אונס כאשרטס' לטמוע
ליוסף מאחר טהיה חלס טככולס כדכתיב כי כן זקונים הוא
ועוד דמלחא דחסידותא קאמר טראוי לתפוס חומרות דכני נח
וחומרות דישראל לזה הטיב כדי טיקרע הים לטנייה כלומר
טאמס היו תופסים כל החומרות חומרה דכני נח וחומרה דישראל
היה מקום לס"ת לקטרנן בטעת קריעת הים טלא יקרע לישראל
פטני טהיו עעז' ואף טהיו סוננים ואנוסים מכל מקום דאוי
לתפוס חומרה דכני נח וחומרה דישראל ומטעם סוננים אין
לפטון מטום חומרה דכני נח ומטעם אנוסים אין לפוט' מטעם
חומרה דישראל וכמו טכתבנו לעיל ומטום הכי טנאו אותו דכפי
סכרתו לא היתה הים נקרע לישראל אך כפי סכרתס דדין ישראל
נמרו יס' להס אף להקל ספיר נקרעת הים לישראל אף טהיו עעז'
מפני טהיו סונני' ונבי ישראל טעבד עז' כטונג רחמנא פטריה לא
יחטוב' לו עון כי חסן חסד הוא ורב טוב לכית ישראל

דרוש שני

בראשית רבה סדר לך לך פרשה ט"ל סי' ז' ז' ר' פרביה
מתח אחות לנו קטנה וסדים אין לה אחות
לנו קטנה אברהם טאיה את כל העולם קטי' טעד טהוא קטן
היה מסבל חנות ומטעמים טובים וסדים אין לה לא הניקוהו לא
חנות ומטעמים טובים מה נעשה לאחוזינו ביום שידובר בה
ביום שנור עליו נמרוד לירד לתוך ככסן האט אס חומ' היה נכנה
פליה אס מעמיד דברי בחוזה אילגנו ונכנה אותו בעולם כו'
את לפניו רכון העולמי' אנו חומה מעמיד אנו דברי וטדי כפנדלו'
זה חנניה מיטאל ועוריה ע"כ

ברוש

כל מראיין חגי' נא עתדי סוגיה טמ' ס"פ בן סור'
וזה פריה בעו מיביה מרבי אחי כן נח מנווה על
קדושת ה' או אין מנווה על קדושת ה' וכו' מאי הוה עלה ח' ד' חלא
בר חב' אמרי בי רב כתיב לדבר הוה יסלח ה' לעבדך כנא
אדוני בית רמון והוה נטען על ידי בהטחחחתי ונ' וכתוב ויאמר
לו לך לטלים ואם איתא לימא ליה הא כנגעא הא בפרהסי' ע"כ
זו היא גירסת התוס' והרמב"ם ז' דס"ל דנפטיטה הבעיה דכן נח
אינו מנווה על קדושת ה' ואם אנסוהו לעבור עז' יעבור ואל
יהרג וראיתי להרמב"ם בפרשת טמות אהא דאמרינן חמול ואנא
סכנה היא לולד טכתב אף קשה היאך הוה לעבור על חנות
טעה דמיל' מטום סכנת הולך והלא עדין לא ניתנה תור' דכתיב
כה וחי בהם וכו' וכבר הכאתי דבריו לעיל בדדוש ראשון יט"ס
וזאת חומרת טכברי הרב הללו לדעתתי הס מתמיהים דנרא' דס"ל
דמאי דכתב רחמנא וחי בהם ולא סימות בהם חדות הוא טחדטה
תורה בישראל אבל כני נח לא אמרינן וחי בהם חלא ימות ולא
יעבור על טום חנוה דטבע חנות דידהו ומימה הוא כעיני דהא
דקול דמקום סכנה דוחה את כל חמנות חוץ מעז' ונ' ע"כ
נפקא לו מדאיהר רחמנא טאמס אנסוהו על אחת מכל חנות ה'
דיעבור ואל יהרג חוץ מאלו ומטום למדו נבי חולי נ"כ דעכ"ל
מתרפאין חוץ מפלטה אלו כדאיטא בפרק יום הכפורים דף ט"ב
ובפרק

הרי טענה זו לא מוגהה בכני כיון דהמטלה נהרג בע' דיעוין
 בע' ד פדסח א' סי' יז בפסוק ויאמר בילדכן את העבריות לאתרינן
 למה נזה להרוג אותם על ידי המ' לכו כלי שלח ימנע הכ' הממו
 ויפרע מהם ועיין מ"ט מהר"ט יפה ע"ס • וסבור הייתי לומר דהא
 לאתרי' דכני נח חייב המטלה היינו דוקא בפסכות דמים אבל
 בשאר עבירות אין שליח לדבר עבירה דומיא דישאל ודוקא
 בפסכות דמים דגלי קרא דטופד דם האדם באדם אתרינן דים
 שליח לדבר עבירה • ומנינו כיוצא בזה בפ"ב דקדושין דף ת"ג
 דתניא האומר לשלוחו נא והרוג את הנפש כו' שמאי הוקן אומר
 מסו' חני הנכניא שולחו חייב שנאמר אותו הרגת בחרב בני עמון
 ואתרינן מאי טעמא דשמאי ומסני ואפ"ה כחני התם דגלי
 דחמנא אותו הרגת ע"כ • הרי דלשמאי הוקן בישראל יס חילוק
 בין פסכות דמים לשאר עבירות דבשפיכו' דמים יס שליח לדבר
 עבירה וא"כ אפטר דכני נח נמי יס חילוק ובהכי מתיישבא הויא
 דאין טוענין למסית • ועוד זל דשמאי נחש טהסית כדבר של
 אכילה ופכה' אף בכני נח אין שליח לדבר עבירה וכדאתרינן
 בקדושין אומר רבא חס ת"ל סבר שמאי כו' מודה באומר לשלוחו
 נח בעול את הערוה ואכול את החלב שהוא חייב שלא מנינו
 בכל התור' זה נהנה זה מת חייב וא"כ נבי בני נח נמי בדבר של
 הנאה לא אתרינן יס שליח לדבר עבירה ודוק •

ורע דנחלקו רבוותא בתי שפעבירין אותו על דבר שאינו
 חייב למסור עמו עליו בנזן שאר עבירות חוץ מעו'
 וב' ע' וס' ד' ובנפשא דלכ"ע יעבור וא' יהרג חס רונה להחמיר על
 עמו ליהרג ולא יעבור' חס הוא רשאי ודעת הרמב"ם ז"ל דכל מי
 שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר ה' מתחייב בכפשו
 ולא דרשאי להחמיר על עמו • וראיתי למחרימ' בדרשותיו
 ס' פ' תולדות שכתב ז"ל ואע"פ שכתב הרב הנזק' כחש היה אדם
 גדול רשאי למסור עמו אפילו על מנוה קלה כדי שילמדו העם
 ליראה את ה' זה הוא בישראל שמגויים על קדוש ה' כרבים
 שילמדו מחנו לקדש שמו בפדסיא אבל בכני נח שאינם מגויין
 לגמרי מה כגע לחבול בעמו ע"כ • והנה נלמד מדבריו דאפי'
 החולקים על הרמב"ם וס' דהרשות בידי למסור עמו על
 קדושת ה' מכל מקום בכני נח ס' ל' דאין רשאים לחבול בעמם
 מהטעם שכתב • ואף שהרב ז"ל במחלה הכיח דברי הרמב"ם
 שכתב פה' יסודי התורה שכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג
 ונהרג ולא עבר ה' מתחייב בכפשו ואחר כך הוקשה לו מדברי
 הנז' שכתב דאדם גדול רשאי למסור עמו דאף שדעת הנז' הוא
 בסדרת הרמב"ם ובמבואר מכל מקום חילוק הנז' דלאדם גדול
 רשאי להחמיר ואחא מרית' לחלק בדעת הנז' בין ישראל לבני נתי
 ולפי מה שכתבנו לעיקר' דמלתא לא היה גריד הרב להסתייע
 מדברי הרמב"ם שכתב שהוא מתחייב בכפשו מסו' דאפילו לדעת
 החולקים דסקורה ליה דרשאי להחמיר זהו דוקא בישראל שמגויין
 על קדושת ה' אבל בכני נח לא נאמ' דין זה וכמו שהלך הרב לדעת
 הנמוקי' ולכאורה היה נראה דע' כל לא חלק הרב בין ישראל לבני נח
 אלא לדעת הנמקי' דאית ליה דאדם בעול שאני לזה בא הרב לומר
 שדין זה דאדם גדול לא נאמר בו חס ביש' ולא בכני נח אבל לדעת
 החולקים על הרמב"ם וס' ל' דכל אדם נחוי רשאי למסור עמו על
 קדושת ה' אפילו במקום שנאמר בו יעבור ואל יהרג הנס לסברא
 זו אין חילוק בין בני נח ל' ישראל דאף בני נח רשאים למסור עמם
 על קדוש ה' • אף בל יסוד הולך יראה שלשית הרב אפילו למ"ד
 דכל אדם רשאי למסור עמו על קדושת ה' מ"מ בכני נח כיון
 שאינם מגויים על קדושת ה' אינם רשאים לחבול בעמם •
 וסברת הרב הלז נראה לי דאינה מוסכמת לפי טראי' כב"ר
 סדר נח פרשה ל"ד סי' ז' ואף את דמכס וכול כהנייה חישאל

ועוריה 2 2 2

מנוה אחת במקום סכנה ויקיים כל המצות ממה שיקיים מנוה
 אחת ויבטל כל המצות • אם כן תיקו' דלמאי אנטריד קרא דוחי
 בהם נבי ישראל דהא לדידיה חדוש הוא שחדשה תורה כסיני
 ואשמועינן וחי בהם נבי ישראל והלא לדידיה מלתא דפטיטא היא
 דאוליגן לחומרא • ואם כוננו לומר דלעולם חדוש הוא שחדשה
 תורה כסיני וחי בהם ות"מ מה נחשה רכיבו רנה לקיים מנוה זו
 דוחי בהם קודם שנימנה לא חשיב קולא אלא חומרא • זה לא
 יתכן דהא דוחי חס נאמר דגבי בן נח לא נאמר וחי בהם אלא
 ימות ואל יעבור פטיטא טחא עבר נענש דומיא דלידידן דהיבא
 דקול דיהרג ואל יעבור חס עבר ולא נהרג נענש ואם כן עדין
 קוסית הרב במקוטה עומדת דמי המיר לו למטה לעבור על
 מצות עשה דמילה משום סכנת הולד • וגדולה מזו ראיתי לרב
 בעל תה"ד סי' ק"ט דהיבא דהיבא פלונתא חי יעבור ואל יהרג
 או יהרג ואל יעבור דמ"ג דככוליה תלמודא קול ספק נפשות
 להקל אכטר דהבא טלא הקפידה תורה על חיבוד נפשות מישראל
 ואמרה מסור עמך על קדוש ה' לא ילפסון לה משום ספיא
 ע"כ • סוף דבר מדברי הרא"ם ז"ל נפלמו ממני ונריכוש
 אנלי תלמוד :

ורע דמסתמי לי דהא דאתרינן דבן נח אינו מנווה על קדוש
 ה' היינו דוקא בעו' וב' אבל בפ"ד יהרג ואל יהרג
 וטעמא דמלתא משום דבעו' וב' מה סישראל מוהרין הוא
 משום דגלי ביה קרא בעו' כתיב ויהב את ה' אלקיך ככל לבבך
 וגבל כפסך ודרשין אפילו הוא נוטל את נפסך וב' דכתיב כי
 באטר יקום אים על רעהו ורנחו נפט בן הדבר הזה מקיים רונח
 לנערה המאורסה מה רונה יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה
 וכו' • הרי דאנטריד קרא לתרוייהו ללמדנו דישאל מוהרין
 באלו לקדש את ה' ואם כן איבא למימר דבן נח דלא גלי קרא
 ביה איבא למימר דלא הוהירו על קדוש ה' אבל ס' דלאו מקרא
 נפקא לא מוסברא דמאי חוית דמחא דידך סומק עפי אימא דמחא
 דחכך סומק טעני בסברא זו ותיבא מתי' דיש חילוק בין ישראל
 לבן נח • ויס טעני לחילוק זה ומ"ט הרא"ם פרטת וישלח על מ"ט
 דס' ויגר לו שמא יהרג את אחים זל ואת והלא עשו נברא
 אלתא הוה ושמא הכיחם בע"כ ומי' דאפילו הכי לא היה להם
 לכמוע לו שהרי נמנו ונמרו דכ"ז וב' ז' יהרג ואל יעבור
 ודברי הרב ממוהים שהרי בן נח אינו מנווה על קדוש ה' ואפילו
 בעו' יעבור ואל יהרג • ולפי מה שכתבנו נוחא דס' שאני משו'
 דסברא היא דמאי חוית בו' ואפילו בפן נח יהרג ואל יסרו • הו
 אחא דמחא' יפה ז'ל בסדר לך לך פרשה מ"ד סי' ה' ד'ה' שסיה
 נח זל דמ"ג דמסברא נפקא דמאי חוית בו' מכיון דכני נח
 לא נכטוו למסור עמם על עו' וב' כי לישראל נחחדס זה
 תקראי מסתמא נס על ס' לא נכטוו למסור נפסם ע"כ • ומ"מ
 הסברא שכתבנו נראה דעיני ומה נס שיש לו סימנים בדברי
 הרא"ם כפ' •

ורע עוד דאתרינן בע' פרשה ל"ד סי' ז' מייד אים אחיו
 זה הסוכר את אחים להרוג את חברו • ואתרינן תו
 חס א"ר חנינא כולאם כאלכו בני נח בעד אחד בדיון א'וכו' עו'
 שליח שנאמר טופד דם האדם באדם עו' אדם דמי ישפך • וכתב
 מהר"ם יפה ז'ל עו' שליח שהרג חברו עו' אחד דביני ישראל המטל'
 פטור דאין שליח לדבר עבירה רק שדינו מסור למתים אבל בני
 נח הורגין אותו כב' ע"כ • וקסית לי מהא דאתרינן בפוק זה
 בורר אחר רשון א"ר יונתן מנין שאין טוענין למסית מחש
 הקדמוני דאתר' שמלאי הרבה טענות היו לו לנחש לטעון ולא
 טען בו' מאי היה ליה למימר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי
 שומעין ע"כ • ולפי המתדקם הנזכר מה היה מושיל לנחש טענה זו
 הרי 2 2 2

דרך האחרים דרוש שני

מלמד שמבטן לדבר עברה ולא נחמנו • והוא ללרש הקושיא
ענמה שהקשינו בדברי המדרש דהא אינטרדיק ותחין לנוסיה
ומס'ה אמר טהכרה המלמד הוא דהול'ל ולא המיוק ומדכתיב
ותחין מסמ'ה סהיו מסייעות להחיותו ורש'ו בפירוש המורה כתב
בסתם ותחין את הילדים מספקות להם מזון ולא פירש מהיכח
מפיק לה ואפשר דמימורה דקרא מפיק לה לפי טר'טי לא הביא
הדרשה האחרת דהיינו שתבען וא'כ אייתר ליה קרא דותחין
לומר סהיו מספקות להם מזון • ומתני מהרש"ם שהביא דברי
רש"י דפ'ק דסוטה וכת' עליו וקס'ה כענין מאד מאי דהול'ל ולא
המיתו דקאמר הרי כבר כתיב ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך
מצרים ומה היה צריך לכתוב עוד ולא המיתו את הילדים וטמח
י'ל דהאי דהול'ל ולא המיתו דקאמ' היינו ולא עשו דקרא ספיר'
ולא המיתו וכאלו אמר הול'ל ולא עשו מאי ותחין ע"כ • והנה
מלבד סדכריו הם קטים למחית כפסטי דברי רש"י דאם כן לא
הול'ל לרש"י לומר דהוה למכתב סריי כבר כתוב ולא עשו והכי
הול'ל דלת הול'ל אלא ולא המיתו • זאת ועוד דקושיא מעיקרא
ליתא וכדכתיבנא דקרא דולא עשו אינטרדיק לדרשא אחרת
וא'כ ספיר דייק רש"י דהול'ל ולא המיתו באופן סדכריו רש"י
טכסוניא הם מדוקקים אך דברי המדרש דקאמר ובי מאחר
שלא עשו כו' מין אנו יודעים שקיימו את הילדים קטים הם
כדכתיבנא •

אמנם על פי האחרון בפנין דאמ' דבן נח אינו מנווה על
קדושת ה' מכל מקום לענין ש"ד דינו כישראל נחור
ויהרג ואל ייהרג את אחרים כמו שכתבנו איתא ספיר והכי
פירוכו וכי מאחר שלא עשו כאשר דבר אליהן דהיינו שמבען
להזדווג להם ולא קבלו דבזה אם היו רוכות לקבל ולהזדווג לו
שהיה להם מקום פטור בטענה דהן לא ינאו מכלל בני נח וכן נח
אינו מנווה על קדושת ה' ואפילו הכי החמירו על כנפן ורבו
לקדש את ה' אינו יודע שותחין את הילד' דהא בש"ד אפילו כן
נח מוזהר וא'כ פסטי' כימסרו ענמו להריגה ולא המיתו הילד'
ותירנו אלא יש קלם בתוך קלם לא דיין שלא קיימו את דבריו
אלא סהיו מספקות להם מים ומזון ובלכתך בדרך נדקה דרוש
ז' דהא מדרש' ת"ס כבנות הפוסקים לפי שיטת רז"י ע"ס •

ובזה יוכן מאמר רז"ל סדר ויטב פרשה פ"ו סימן י' ואל יונא
החונה קפן כזכות אברהם התד' ויונא אותו החונה
ע"כ • וכתב מהר"ם יפה דהכונ' שאעפ"י שסיבן בענמו מאדוננו
היתה מטפת אותו שאם לא ישמע' לה שתעליל עליו ויהרג
כדאמרין במדרש מ"ח סמך טיגל כזכות אברהם עכ"ד • והנה
אחת ויביב שזכותו של אברהם גדול פמאד והיא שפמדה לאכותו
ולנו אך הדבר קשה למה יחם וכמו של אברהם במאי דכתיב
ויונא אותו החונה היה להם לייחסו בזה שפמדה כסיונו'
והנה דאל דהסו ויונא אותו החונה א"ל נא מאיטנגינות שלך
לפי שא"ל אברהם רואה אני באיטנגינות שלי שאין לי בן וכו' •
ויש לדקדק דאף אברהם אינו כתיירא תחול וכו' לא ידע שמי
סכר'ה שמים וארץ מאפש המחלט הוא יכול לנשות את המולות •
אך לפי דרכינו נאמר בהקדים מ"ס בנמרא בפלהי שכת
ח"ר יוחנן מין סאון מזל לישראל שנאמר כה אמר ה'
אל דרך הגוים אל תלמדו ומאשות השמים אל תחמו כי יתמו
הגוים מזהה גוים יתמו ולא ישראל ע"כ • הרי דים חילוק בין
ישראל לאומות העולם דישראל אינם תחת המול ואומות העול'
הם תחת המול וכעבודת דשמואל וחבלט דאמר ליה שמואל
לאבלט מי בר ישראל הוא אויל ואתי • והנה אברהם היה סבור
שלא יבא מכלל בני נח ולפיכך כתיירא לפי מראה במולו שלא
סיה לו בן והטיב לו הכ"ה נא מאיטנגינות שלך לפי שאתה
ינאח

ועזרה תלמוד לומר ואך ע"כ • וכתב סם מהר"ם יפה זל ואל אין
להקשות דהא מואהבת את ה'אלקיד נפקא בכל נפסך אפי' נוטל
את נפסך דהת' בישראל והכא ככני נח מיירי לאשמועי' דאי מסרי
נפטייהו שלא לעבוד ע"ל לה מחייבו מים חובל בענמו ואי'כ
דכישראל תנוה היא ולא רשות אפסר ס'ל דככני נח אינו אלא
רשות כמ' ד בסנהדרין דבן נח אינו מנווה על קדושת ה' עכ"ד
הרי מבוואר דאף דבן נח אינו מנווה על קדושת ה' מ"מ הרשות
כידו למסור ענמו על קדושת ה' ולא מיקרי חובל בענמו • ולא
עוד אלא שמדברי מהר"ם יפה זל הללו נראה דס'ל דבן נח רשאי
למסור ענמו אף כפי סכרת הפוסקים שהמסור ענמו כשאינו
חייב ליהרג דמתחייב בנפסו סהרי ככר הרב ולפי מ"ס התוס' נבי
אלו נכדוה' ללא הוה ע"ל אלא אנדרוטי של מלכים כוחא טפי
דאפמטיגין דא' נב דאי כתי' לא חסר נפס' הרשות כידו מ"מ
המסור ענמו לא מיקרי חובל בענמו שלא כדעת קנת הפוסקים
שהמסור ענמו כשאינו חייב ליהרג ואל יעבור מתחייב בנפסו
דמאחד ענמו לדעת עכ"ד ומדלא כתב בתירוק ראשון דאוקמה
בצ"ו תמס' ובכני נח דרשאי טהוא שלא כדעת קנת הפוסקים
שהמסור ענמו בחזקם שאינו חייב דמתחייב בנפסו וכמו שכתב
בתירוק הספי נראה קנת דלפי התירוק הראשון דאוקמה בכני נח
אף למאן דאמר שהמסור ענמו כשאינו חייב דמתחייב בנפסו
זהו דוקא בישראל אבל כבן נח אף שאינו מנווה על קדושת ה'
רשאי למסור נפסו על קדושת ה' וזהו הסך סכרת מהר"ם ט' מן
הקנה א הקנה יומיהו אפס' לרחוק ולות דמ' מהר"ם יפה זל שלא
כדעת הפוסקים וכו' קאי לטני התירונים דנס כפי תירוק ראשון
דאוקמה בכני נח הוא שלא כדעת קנת מהפוסקים שהמסור
ענמו כשאינו חייב מתחייב בנפסו אך לדעת הרמב"ם פטיטא
דנס בן נח המסור ענמו על קדושת ה' הו' מתחייב בנפסו •
ומ"מ פליג' מהר"ם יפה עס מוהר"ם ט' בזה סרנה לחלק בין
נח לישראל ולדעת מהר"ם יפה אין חילוק ביניהם וכמהלוקת
בישראל אם רשאי למסור ענמו במקום שאינו חייב הכי נתי
מהלוקת כבן נח אם רשאי למסור ענמו מאחר שאינו מנווה על
קדושת ה' וכדכתיבנא •

על פי האחרון יוכן מאמר רז"ל בס"ד פרשה א' סימן ח' ואל
ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים להן לא נאמר
אלא אליהן מלמד שמבע אותם להזדווג להם ולא קבלו ממנו
ותחין את הילדים את הילדים למה הוגרף הכתוב לומר ותחין
אנו יודעים שקיימו את הילדים למה הוגרף הכתוב לומר ותחין
את הילדים יש קלם בתוך קלם לא דיין שלא קיימו את דבריו לא
הוסיפו לנשות להם טובה יש מהן סהיו עניות וחולכו' המילדת
ותנכות מים ומזון מבתיהן של עשירות ובאות ונותנות לעניות
והם מחיות את בנייהם הוא שכתוב ותחין את הילדים ע"כ •
והנה המתא' הזה אומר דרשוני וחיו וכבר נוחו ביה קתאי דקתאי
דמאחר שדרשו קרא דולא עשו כאשר דבר אליהן לענין שמבע
אותם להזדווג להן ולא קבלו מה הוקשה להם עוד וכו' מאחר
וכו' ה' כוליה קרא אינטרדיק דקרא דולא עשו אינטרדיק למה
שתבעו ולא קבלו וקרא דותחין אינטרדיק שלא המיתו הילדים •
ונראה שלזה כיון רש"י דפ'ק דסוטה דף א' דאמר' ותחין
את הילדים תנא לא דיין שאלא המיתו את הילדים
לא סהיו מספקות להם מים ומזון ופרש' ותחין הוה ליה למכתב
ולא המיתו הילדים ותחין משמע סהיו מסייעות להחיותם סהיו
שומ'ת אותם בפתיהם ותנדלות אותם ע"כ • סאיכרח רש"י
לומר דה' סכריוח' דרשטם בנח' הוא מוסר דהול'ל ולא המיתו
ולא מ"מ ויתור' דקרא מוסר דסמוך לדרשא זו דרשו' נס' כן
שדרשא אחרת כאשר דבר אליהן להן מבעו ליה ארז' בר' מנינא
מלמד

יגאת מכלל בני נח ויש לך דין ישראל ואין מול לישראל וכדאמרו
התם חרו אחר רב מנין שאין מול לישראל שנאמר ויוגא אותו
החונה אחר אברהם לפני הכ"ה רב"ש נסתכלתי באינטגניכות
שלי ואיני ראוי להוליד בן א"ל נא מאינטגניכות שלך שאין מול
לישראל מאי דעמיד דקמי נדק במערב מהדרנא ומוקמינא ליה
במזרח והיינו דכתיב מי העיר ממזרח נדק יקראוהו לרגלו ע"כ.
הרי שכל טענתו של ה"ה שאל נא מאינטגניכות שלך היינו מסוס
דאין מול לישראל והוינאו מכלל בני נח. וכוה נבא לכונת
המאמר ויגא החונה קפן בזכות אברהם וכו' שהוקשה לדול
דמי התיר ליוסף שיסכן עצמו מאחר שהרגונו היתה משמשת
אותו שאם לא ישתע חליה שתגליל עליו ויהרגנו וכדאית' במדר'
הביאו מהר"ם ופה סס ובפרשה פו סימן ה' יע"ש והלא בן נח
אינו מנוה על קדוש ה' וליכא למימר שרבה להחמיר על עצמו
שהרי כתב הרמב"ם שכל מי שנאמר בו יעבור ולא יהרג ונהרג
ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו. לזה השיב סקפן בשביל
אברהם שכתב בו ויוגא אותו החונה שפירושו שאמר לו נא
מאינטגניכות שלך מסוס דאין מול לישראל וכיון שדינו בישראל
פשיטא שכל זרעו הבא אחריו יגאו מכלל בני נח ודיכס בישראל
ומה"ה ויגא החונה ויכוין ביצמו כדון ישראל שהוא מוזהר
בנ"ע שיהרג ואל יעבור.

ובזה

ויכן מאמר ה' דאחר שאמר לו כה יהיה ורעך כתיב
והאמין בה' ויחטבה לו נדקה ויחמיר ויחמיר חליו חליו ה'
אשר הוצאתיך מאור כסדים וכו'. ויש לך דקדק דמאי שיאמיר
הנלכת אור כסדים הכא. אמנם פירושו הענין כך הוא דהנה
מהרמ"ה בדרשותיו ס"ט מולדות הקשה דמי התיר לו לאברהם
שישליך עצמו לכבש הא"ס מאחר שבן נח אינו מנוה על קדושת
ה' ואם נהרג ולא עבר ה"ה מתחייב בנפשו והאריך כזה וכתב
שמשמע זה אחריו ר"ל דכשכיל ועקב נכח אברהם כדאית'
בכרמ"ש רבה פרשה ס"ג סימן זכ מסוס דכשכיל עצמו לא היה
ניגול מסוס דעשה שלא כדון במה שמסר עצמו על קדושת ה'
וכדי היה לחוב בעצמו. והנה כתיב ויוגא אותו החונה שפירושו
נא מאינטגניכות שלך לפי שאין מול לישראל מהורה לו ה' שגא
מכלל בני נח לממרי. ועל זה כתיב והאמין בה' ויחטבה לו
נדקה כלומר שאברהם חסבה לטובה לדבר הזה שהוינאו ה'
מכלל בני נח וזן אותו בישראל לממרי. ועל זה אמר לו ה' מה
נתחדם לך בעשוי שאני הוצאתיך מכלל בן נח והלא אני ה' אשר
הוצאתיך מאור כסדים כיון שהוצאתיך מאור כסדים ע"כ הטעם
הוא מסוס שהוצאתיך מכלל בני נח ויש לך דין ישראל שמוזהר
על קדושת ה' שאם היה לך דין בן נח פשיטא שאין ה' עושה גם
כדבר שפירש שלא כדון.

ועל

פי זה יוכן מאמר ר"ל כב"ר פרשת לך לך פרשת ט"ל
סימן ט' ואל ויחמיר ה' אל אפרם לך לך ה"ה עמך
נדבות כיום חילך עמך הייתי בעת שנדקת לשמי לירד לתוך
ככסן האם כו' לך טל ילדותך לפי שהיה אברהם אפינו מתפחד
ואומר מאמר שום כי עון שהייתי עובר על כל הסנים הללו ח"ל
הקב"ה לך טל ילדותך מה טל זה פורח אף עונותיך פורחים מה
טל זה סימן ברכה לעולם אף אהה סימן ברכה לעולם שנאמר
ונברכו בך ע"כ. ויש לך דקדק טובא חדא' במאי דקאמר עמך
הייתי בעת שנדקת לשמי לירד כו' דמאי קמ"ל חלתא דפשיטא
הוא ככיון שפירש לו גם שניגול מכבדן האם פשיטא שה' היה
עמו. עוד יש לך דקדק בדרשה זו לך טל ילדותך שכל לומר
דמה טל זה פורח כו' דא"כ דרשה זו לך טל הוא ליה למימר
משקרא ובעד הני קרא דעמך נדבות דהא מסעה פנתנייר
אברהם והסיר את קוראן עה אור כסדים עבר ומן רב כדאית'
בסדר

אך עס מה שכתבנו יתיישב הכל ונקדים סוגיא אחת בפרק
בן סורר ומורה עלה ע"א ח"ד חגיגה בן נח סבירך את
ה' ואחר כך נתנייר פטור הואיל ונסתנה דינו נסתנה מיתמו
ופירש רש"י הואיל ונסתנה דינו דאלו מעיקרא נידון פעד אחד
וכדין א"וכלא התראה ואל עביד הסתא בעי התראה ובסתהדין
של כ"ג ועדים ונסתנה מיתמו דכל מיתת בני נח בסיף ואלו
עביד הסתא בעי למדייניה כס' קילה והוא לא אחייב תהא מית'
הלכך פטור. תו אחריון התם דנוי שהרג את ישראל או שבא
על אשת ישראל ונתנייר דחייב דאף על גב דאשתי דינו דהיינו
בעדה ועדים והתראה מ"ת לא אשתי מיתמו דרוגח מעיקרא
בסיף והסתא כמי בסיף. הכלל הצולה דהיכא דנסתנה דינו
ומיתמו פטור והיכ' דלא נסתנה דינו ומיתמו חייב. ומה אף ספק
דאליכא דהרמב"ן וכת דעמיה דס"ל דאברהם יגא מכלל בן נח
לנמרי ובגוים לא יתחשב כמו שנתבא' לעיל דרוס ראשון פשיטא
שפטור על מה שעבד על כל אותם הסנים שהיו נסתנה דינו
ומיתמו אף לדעת חכמי נרפת דשכירא להו דלא יגאו ישראל
מכלל בני נח עד שעת מתן תורה פשיטא שחייב אברהם אפינו
על כל אותם הסנים שעבד על שהיו לא נסתנה לא דינו ולא
מיתמו דמעיקרא פן נח הוא והסתא כמי בן נח הוא. וכתבו
העוסקים ז"ל עלה דהך דרבי חגיגה עבן נח סבירך את הטם
ואמר כך נתנייר שפטור ואל תימא אי הוי מלתא דרבי חגיגה
פנתנאי דפליגי בפרק החולץ משני מה נדים מעונים בימן הזה
משני שלא קיימוו שבע מנות שקבלו עליה' בני נח ורבי יוסי פליג
התם ואמר נר שנתנייר כקטן סגולד דמי ולא תיעשבי כלל ולקי
זה הך סוגיא לא איתא כחד מיניהו מסו' דאמר' עשה כו בישראל
חייב וחי כרבי יוסי כקטן סגולד דמי ותירצו ונראה שיש לחלק
דכולה מעתהו כדיוי אדם והאם כדיוי שתי ע"כ נמנינו למידין
מדברי רבותינו פעלי האוספו דלרבי יוסי כדיוי סמיס דלעולם
פטור בן נח על מה שעבד מסביע מנות פתודו בניומו ואשילו
היכא דלא נסתנה דינו ומיתמו אף כדיוי אדם יש חילוק ביניהם
דהיכא דנסתנה דינו ומיתמו פטור אף מדיוי אדם אף היכא
דלא נסתנה דינו ומיתמו כהי דפטור מדיוי סמיס דמיס דנר
שנתנייר כקטן סגולד דמי כדיוי אדם תיהא חייב ואמריון כנח'
פ"כ כל כתבי אשר ר"ל מסוס ר' יהודה נשיאה אין הפול' מתקיים
אלא

דרך האחרים דרוש שני

אלה בהכל פיהם של תינוקות ח"ל רב פה לאכיו דודי ודיך
מאי אחר ליה אינו דומה הכל פה טיט בוטח להכל פה כאין
בו חטא ע"כ והקטנה מהר"ם יפה דמאי פסקא שהתינוקות אינם
חוטאים ואכיו ורב פה חוטאים דקאחר אינו דומה הכל פה
בו חטא להכל שאין בו חטא ומיין דאדם אין לדיק בארץ אשר
יעשה טוב ולא יחטא אלא שהתינוקות אעפי שחוטאין לא נחשב
לחטא מטום דאין להם עונש על זה ואכיו כאלו לא חטאו ואע"כ
דאחריון דכ"ד של מעלה אינם מענישי' פחות מכן עשרים והכא
חשמה דדוקא מטום תינוקות העולם מתקיים ומי' דהא לא קטיף
דנשי' דאי' מענישי' בדיוני' שמי' כיון דבדיוני' אדם מיהא מענישי'
אין חטויים לאחרים בטבילם כיון בדיוני' אדם מיהא חייב .

ובזה נכח לכונת המחבר והנה אברהם נסתפק במחלקותם
של ראשונים דבעלי המוספות והרמב"ן שכתבו לעיל
דרוש ראשון דלסכרת בעלי המוספות שעד שבאו ישראל לסיני
לא יגאלו מכלל בני נח ח"כ אברהם עשה שלא כדון כמה שהולך
לכבשן האם שלא לעבוד ע"ז דהא ק"ל דבן נח אינו מנוה' על
קדוש' ה' ומה שניבול לא היה בטבילו לפי שהוא עשה שלא כדון
הלא מה שניבול הוא מטום שנסתכל ה' ביעקב שעתיד לנאת
מזנו ומטום הכי הנילו ה' ונכבשן האם וכמו שכתבו מוס'
הרמב"ם דהיינו מה שדרשו רז"ל ביעקב אשר פדה את אברהם
דחטוי' עקב ניבול אברהם מאור כסדי' או דלמא דהלכת' כהרמב"ן
דאשת ארם בחר ה' באברהם היה לו דין ישראל נמור ובנוים לא
יחשב וכדון עשה כמה שהולך לכבשן האם בטביל' שלא לעבוד
ע"ז שחי' ישר' מוהרי"ן על קדוש' ה' . וכהיות אברהם על חובת
זו אחר לו ה' א' יעלו דברים אלו על לכבד שבעת שירדת לכבשן
האם נסתכלתי באם אחר והגלתיך הלא עמד נדבות כיום חילך
עמד הייתי בשעה שנדבקת בשמי לירד לתוך כבשן האם
ופטילך הגלתיך שכן היה הודיה ליראי ה' ולחוטבי שמו כדניא'
הנביא מישראל ועזריה לבי' שאתה ינאת מכלל בני נח לנמרי .
וראי' לדברי' כי לך טל ילדתיך מה טל פורח אף עונותיך
פורחים וכל אותם השנים שעבדת ע"ז עונותיך פורחים וע"כ
הטעם הוא מפני שינאת מכלל בן נח ובאת לכלל ישראל וקול
דכל נסתנה דינו ומיתמו פטור ואם איתא שלא ינאת מכלל בן
נח אף עונותיך פורחים והלא לא נסתנה לא דינך ולא מיתמך
אלא שערין היה אברהם יכול לטעון דאין מבאז רחיה כלל
לעולם דלא ינא מכלל בני נח ומה שעונותיו פורחים אע"כ
שלא נסתנה לא דינו ולא מיתמו הוא לפי שכך הוא הדין בדיוני'
שמים אע"כ שלא נסתב' לא דינו ולא מיתמו פטור וכמו שכתבו
דבותינו בעלי התוס' ולעולם שבדיוני' אדם חייב שלא נסתנה לא
דינו ולא מיתמו ואם בן המבוכה שהיה עומד אברהם אינו
עדין לא נפטטה . לזה חזר ואמר ומה טל בדכה לעול' אף אתה
ברכה לעולם שנאת' ונפרכו כך וח"כ על כרחין אף בדיוני' אדם
אין כך עון אשר חטא מטום דכל מי טיט בידו חייב בדיוני' אדם
אף שבדיוני' שמים פטור מכל מקום אין מטיבין לאחרים בטבילו
ואם כן ע"כ טאף בדיוני' אדם אין כך עון אשר חטא ואם בן הוא
מוכרח שאתה ינאת מכלל בני נח . מטום הכי אתה פטור
אפילו מדיוני' אדם מטום כפסתנה דינך ומיתמך וכיון שינאת מכלל
בן נח ח"כ כדון עשית כמה שמסרת עמך על קדושת ה' ואני
הגלתיך בטבילך כחשפט לאוהבי ה' ולחוטבי שמו ועמד הייתי
בשעה שנדבקת בשמי לירד לתוך כבשן האם .

ובזה יובן מאי דאמרינן במדרש סדר ויטב פרשה פ"א סי' י'
אל שפעון איש' קטרון אומר בזכות ויעזוב כנדר וינס ע"כ .
לישראל היה' הם ראה וינס בזכות ויעזוב כנדר וינס ע"כ .
ויט לקדק דאין מלה קדיעת ים סוף במאי דכתיב ויעזוב כנדר
וינס

וינס . אך לפי דרכינו יובן שכבר כתבנו לעיל בדרוש ראשון
שטענת ס"מ שלא יקדע הים לישראל הוא לפי שישראל לא יגאלו
מכלל בני נח אלא להחמיר עליהם כמה טיט קולא מנד היותם
בני נח אכל לעולם טיט להם חומרא דכני נח ומטעם זה היה
רונה לחייב את ישראל אף שהיו טונגין ואנוסים וכדכתיבנא ואם
היה הדין כך שטיטא טיוסף לא היה מסכן עצמו אם לא ינא
מכלל בני נח כי אם להחמיר אך כפי סכרת יוסף שיגאלו מכלל
בן נח מכל וכל ומטום הכי מסר עצמו על קדושת ה' אם בן כדון
הוא שיקדע הים לישראל אף שעבדו ע"ז לפי שהיו טונגים וטונג
בישראל פטור והו' שאמרו הים ראה וינס שנקדע הים לישראל
דחשמה שיגאלו מכלל בני נח לנמרי בזכות ויעזוב כנדר . אגלה
וינס דקיים בעצמו טיטא מכלל בן נח לנמרי ובנוים לא יחשב
ופטיטא דהבאי' אחריו בטיטתיה אולי ומטום הכי נקדע הים
לפניהם לפי שיגאלו מכלל בני נח וע"ז שעבדו היו טונגים וטונג
בישראל אינם נענשים עליה כמבאר .

ועל פי זה יובן מאי דאמרינן במדרש ואל מהיבן זכו וישראל
לכרכת כהנים מאברהם דכתיב כה יהיה זרעך וכתיב
כה תברכו ורכנו אחרי מתתן מורה שנאמר כה תאמר אל בני
ישראל וכתיב כה תברכו ע"כ . והנה המאמר הזה אומר דרשוני
וחיו דבטביל' דרש' דכה כה אמרו דרש' זו ועוד דלמ' מתתן
מורה הא כתיב כה יהיה זרעך ועוד דהרי כמה כה איבא בקראי'
כה אמר ה' כהנות הלילה כה תאמר אליהם . ובאלה רבות וא"כ
מה נסתנו אלו מאלו . ונראה דלפני' באותו מחלוקת שכתבו
לעיל בדרוש ראשון אם ישראל קודם מתן תורה יגאלו מכלל בני
נח לנמרי או לא . והנה בפ"ג דברכות אמרינן דרש רבי עירא
אמרו מלאכי השרת לפני הק"ב כתוב בתורתך אשר לא ינא
פניו והלא אתה נוכח פנים לישראל דכתיב ינא ה' פניו אליך
אמר להם ולא אטא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת וסבבת
והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כבינה . למדנו מלמך
דברכת כהנים הראו' ה' אהבתו אותנו שהבדילנו מן העמים
ללאותות אינו נוכח פנים לישראל נוכח פנים . ועל זה שאלו
מהיבן זכו ישראל לברכת כהנים כלומר מהיבן זמן זכו לבדולה
זו שנבדלו מהעמים ואמרו מאברהם כה"ל ה' כה יהיה זרעך
וכבר נמכר סוכותו של אברהם עם ה' הוא באברה' היה סבור
שלא ינא מכלל בני נח וליפידך נתיירא לפי שראה במזלו שלא
היה לו בן מטום דלכני נח אין הק"ב חסנה את המזל והטיב לו
הק"ב' נח מאנטננות טלך לפי שינאת מכלל בני נח ויט לך
דין ישראל ואין מול לישראל נמא שמואזה שעה שח"ל הק"ב
כה יהיה זרעך הראנו לדעת טיטא מכלל בני נח לנמרי ואם ין
כל ומה שכה זכו לברכת כהנים דהיינו שהבדילנו מבאר העמי' .
ורבנן ס"ל כמ"ד שלא יגאלו מכלל בני נח לנמרי עד מתן תורה
ומ"ק' אחר דלא זכו לברכת כהנים כי אם במתן תורה כאלו
הובדלו מהעמים לנמרי .

ואל זה סובב הולך כונת רז"ל במדרש ואל ויפן כה וכה
נסתכל כמה שאמר הכ"ה לאברהם כה יהיה זרעך ויד
את הנמרי ע"כ . והדבר קשה דאין הוא סיבה מה שאמר ה'
לאברהם כה יהיה זרעך סיבה את הנמרי ומה שייכות יט לזה
עם זה . אלא פירוש הענין כך הוא שכבר כתבנו לעיל בדרוש
ראשון דאיתא במדרש ויפן כה וכה שנמלך במלאכים אם חייב
מיתה או לא ופירש מהר"ם יפה כמה רבנו חקר בחלקי הסוחר
כה וכה אם חייב מיתה על הכאתו כנוי התכה את ישראל שהייב
מיתה על הכאתו או שמה אין ישראל בכלל זה עד מתן תורה כאלו
יגאלו מכלל בני נח . והנה כונת המאמר נסתכל כמה באמר ה'
לאברהם כה יהיה זרעך כלומר שפ"ז הורה ה' לאברהם שינא
מכלל

דרך האתרים דרוש ראשון

ח

מכלל בני נח ומסוס הכי אחר לו נח מאנגנוניות שלך דאין
מזל לישראל ומסוס הכי ויד את המגרי כדון נוי שהכה את ישראל
דחייב תימה וכדכתיבנא *

זכות

זכות ליישב תאמר הנכב פתח הסער רבי ברכיה פתח
אחות לנו קטנה וכו' * ויש לדקדק במאמר זה טובא
זאת כמה שאמר וסדים אין לה לא הניקוהו לא מנות ומעשים
טובים ופירש מהר"ם יפה שמה שקיים מעצמו קיים ולא מלמוד
אז או רב זנס עדין לא דבר בו רוח ה' כו' * דמה קטר ים לזה
עם מה שסיים מה נעשה לאחיותינו ביום שידובר בה ספירושו
ביום שגור עליו נמרוד לירד למוך כבטן האט דאדרכה מאחר
שלא הניקוהו מנות ומעשים טובים שלא קבל אותם מאב או
מאמו גם עדין רוח ה' לא דבר בו ואפי' כן קיים מנות ומעשים
טובים מעצמו דין הוא שיגילה ה' מכבטן האט * עוד ים
לדקדק כמה שאמר מה נעשה לאחיותינו ביום שגור עליו נמרוד
לירד למוך כבטן האט ופי' גם מהר"ם יפה שהם דברים של
המלאכים וקושי מה נעשה הוא מפני שעדין לא בא לכלל מנות
כהונן כדקאמר וסדים אין לה ולכן מה נעשה לאחיותו שימלט
מאחר שאין לו זכות והקשה לזה דלא ימנע אם יתסוד עצמו על
קדושת ה' שפיטא שדי זכות זה כי אין לך זכות גדול מזה ואם לא
יתסוד נפשו הרי הוא כגול שלא ישליכנו נמרוד לכבטן * ורצ
בדחק בזה וכתב דהכי פירושו מה ים לנו לעשות שלא יבא לירי
בסיון זה שאנו מפחדים שלא יתסוד נפשו לפי שעדין אינו מלומד
במנות כהונן ונראה שלא יתסוד נפשו והיה דאוי שיסיים ה' בלב
נמרוד שלא ישליכו לכבטן ולא יבא לירי בסיון עכ"ד * וזהה
מלבד הדוקק טיט בפירושו זה מה קשה דאם כן מה זה שהטיב ה'
אם חומה היא כבנה עליה ופירש הרב שתשובה ה' היתה כי ים
או להכניא בנסיון ואם יתסוד נפשו ישליכו ואם לאו לא תתמיד
אחבתו עמו שהדי לפי דרכו מעולם לא נסתפקו המלאכים שאם
אברהם היה מוסר עצמו שיגילה ה' דהא שפיטא להו שה' היה
מגילו לא שהיו מסתפקים שמה לא יתסוד עצמו לפי שעדין אינו
מלומד במנות כהונן א"כ מה זה שהטיב ה' אם חומה היא בלות'
אם יתסוד נפשו אגילו בזה לא נסתפקו מעולם וזהה לו לה'
להטיבם אל תשחרו שמה לא יתסוד עצמו שגלוי וידוע לפני
שיסוד נפשו טוהו הספק שהיו מתפקדים המלאכים * עוד ים
לדקדק בתשובת ה' אם יתעמיד דברים בחומה נגלנו וזכנה
אותו ופירש גם מהר"ם יפה שדרשו בנה מנות חולי אבנה
חמסה והכונה שיכנה בעולם אפי' שהוא עקר ע"כ ולא ידעתי
מה ענין זה לספיקם של מלאכים ולא היה לולה להטיבם אלא
אם יגילה או לא יגילה אך מה שיכנה אותו בדברים לא ידעתי
מה שייכות ים לו כצאן ועוד דעיקר התשובה שהיא ההגלה אין
לה טוס דמו בכתוב וכבר נדגש מזה מהר"ם יפה ונדחק וכתב
דככלל בנה היא ההגלה בהבדח שאם לא ישליכו אידך יבנה
בעולם ובכלל מאתים מנה ע"כ * וזהה מכובד הוא כמה ים
מהדוקק בפירושו זה * עוד ים לדקדק כמה שהטיב אברהם אבי
חומה מעמיד אבי דכרי וסדי כמגדלות זה חנניה מיסאל ועזריה
דמה ענין חנניה מיסאל ועזריה לכאן וראיתי למהר"ם יפה שכתב
שהכונה שנס זכות בניו העתידים לנאת מתנו דתנו לו לינצל
על דרך מה שאמר לא יצול אברהם אבינו מכבטן האט אלא
בזכות יעקב ע"כ * ולא הבינותי דבריו דדברים אלו הוו שייכי
בתשובת ה' שאמר אם חומה היא שפירש אם תתמיד דברים
בחומה נגלנו היה לומר גם כן וסדי כמגדלות אלו חנניה מיסאל
ועזריה וזכות בניו העתידים לנאת מתנו ינרמו לו לינצל אבל
דבריו אברהם אין שייכות לדברים אלו כלל דלא יתכן שיאמר
אברהם דכשכיל זכות בניו העתידים לנאת מתנו ינצל ועוד על
הראשונים

והנראה אגלי שהמלאכים היו נכונים באותה חקירה
שכתבנו למעלה אם האבות ינאו מכלל בני נח
לנמרי ובנוים לא יתחשבו או דלמא דלא ינאו מכלל בני נח
תאחר שלא נגטווי מפי ה' במנות והרי הם בדין מי שאינו מנווה
ועושה וכמו הנסים במנות שהזמן נרמא שהם פטורות ואם דנו
מעצמן לקיים המנות אף שיש להם סכר בעשייתן לא בשכיל זה
ינאו מכלל נסים לכלל אנשים במלמא דאיכא חומרא לנשים
מהאנשים ואם כן האבות גם כן תאחר שלא נגטווי על המנות
לא ינאו מכלל בני נח * וכבר כתבאר לעיל דכני נח לא נגטווי
על קדושת ה' אלא דינס הוא אף בעו' שיעבור ואל יתדג וכבר
כתבאר גם כן דעת הרמב"ם שכל מי שדיכו הוא שיעבור דא יתדג
אם נהדג ולא עבר הוא מחייב בנפשו * ואם כן אם אברהם
לא ינא מכלל בני נח דין הוא שלא יתסוד עצמו על קדושת ה'
ואם מסר עצמו הרי הוא מחייב בנפשו ואינו מהראוי שיפסח
לו גם מאחד שחבל בעצמו * וזה אומרו אחות לנו קטנה זה
אברהם שעד שהוא קטן היה מסבל מנות ומעשים טובים וסדים
אין לה לא הניקוהו מנות ומעשים טובים כלומר שלא היה מנווה
מפי ה' בקיום המנות ואם כן הרי הוא כמי שאינו מנווה ועושה
ואם כן לא ינא מכלל בני נח ועל זה באו המלאכים ואמרו
תאחר שלא הניקוהו מנות ומעשים טובים ולא ינא מכלל בני נח
אם כן מה נעשה לאחיותינו ביום שידובר בה ביום שגור עליו
נמרוד לירד למוך כבטן האט דלא ימנע זו רעה חולה שאם
אברהם לא יתסוד עצמו כדון בני נח שאינו מנווה אם כן
מתפרסם העו' בעולם טוו היתה זכות נמרוד לפרסם העו' בעולם
ואם יתמיד על עצמו זו יומת רעה חולה שפיטא שאין ה' מגילו
מאחר שהוא מחייב בנפשו ואיכא חלול ה' טובא ותפרסם בעולם
יומא העו' שהרי אברהם שמסר עצמו על קדושת ה' בשרף ואם
כן בין הכי ובין הכי איכא חלול ה' בדבר זהו אומרים מה נעשה
לאחיותינו ביום שגור עליו נמרוד לירד למוך כבטן האט * ולזה
הטיב להם ה' שאין הדבר כמי שהם סבורי דכשכיל שלא הניקוהו
מנות ומעשים טובים דלא ינא מכלל בני נח ומכאן זה ינא לנס
דאינו חייב למסור עצמו על קדושת ה' ואם יתסוד עצמו אין ה'
מגילו לפי שהוא מחייב בנפשו אלא אם חומה היא דהיינו
שמעמיד דבריו בחומה אפי' מגילו מס' דאך כלל הניקוהו מנות
ומעשים טובים כבר ינא מכלל בני נח ובנוים לא יתחשבו והרי
דינו כדון ישראל נמור כמנווה על קדושת ה' שאם מוסר עצמו
ה' מגילו * ונראה לדבר כבנה עליה שיכנה בעולם אפי'
שהוא עקר אפי' מסדר מערכות הכמים בשכילו וזו ראייה ענימה
אך

אך יגא מבלל בן נח לנחמי שהרי נטר נבחר לעיל דאמות
 העולם הם תחת המול ואין ה' מדרך מערכות הכמים בטבילם
 בדכתי' כי יהוה הנוים המה הכל ישראל חנים תחת המול והם
 כן מאומרו יתברך נבנה עליה נבחר סינא מבלל בני נח לנחמי
 והם כן דרי הוא מנייה על קדושת ה' והם מניח דבריו אגילנו:
 והנה אברהם נבחר ביוצא זה כל המלאכים עם הכות דלפי
 סדרת המלאכים לא יגא אברהם מבלל בני נח והם כן לא היה
 חן הדין למסור עמו על קדושת ה' ולפי סדרת הכות יגא מבלל
 בני נח לנחמי והרי הוא כיצדאל גמור וחייב היה למסור עמו
 על קדושת ה' לזה הטוב אברהם ולומר בני חמה כלומר אגילו
 כפי סדרת המלאכים' שלא יגא מבלל בני נח חמה חמה ממנו
 חני מניח מניח ועוריה' - והכונה הוא עם ההיא דאמרינן בפ"ד
 דפסחים ט"ה כ"א מה ראו חנניה מיכאל ועזריה שמסרו נפשם
 על קדושת ה' ואמרינן דנטאו קו' מנפרדעים ומה נפרדעים
 כאין מנויים על קדושת ה' כתב בהו' ובלו' בביהק ובמנוויך
 ובמלאכותיך חיתמי מלאכות מנויות הכל נטר הו' אומר בטעם
 שהננו הם אנו שמנויים על קדושת ה' על אהת כמה וכמה פ"כ
 והקטו הראשונים אל דמה טאלה היא זו דמה ראו חנניה מיכאל
 ועזריה והלא ע"י חייב אדם לחסור עמו על קדושת ה' ונוד
 דהם כפרה היא ונפרדהיא על כל המנות יהרג ואל יעבור
 והמסופות הם בתבו דגלם זה טעם כ"ג לאו ע"י היה אלא
 אנדרטי טעם לכבוד ולכך אחר מה דאו ע"כ - והר"ן כדוסי
 הביאו בטל עין יעקב הביא דברי ר"ת הללו וסיים וכתב דכיון
 שראו שהיה מתכוין להרבות כבוד לטעמו ולמנוט בכבוד עמו
 מסרו עמו לכפסן האם מקו' דנפרדעים שמסרו עמו להרבות
 בקדושת ה' ע"כ - והנה מהר"ם יפה בכמות רבה סדר ונרא
 קדושת ה' ס"ה' עלה דהך אנדה דמה ראו חנניה מיכאל ועזריה
 וכו' כתב ואל כפר ועטת שמחלות בחמני הפסק כמו שמטוויין
 אותו על דבר טאינו חייב למסור עמו עליו כנון כאר עבדות
 הן עמו ונ"ע ופ"ד ובנעטא דלכ"י יעבור ואל יהרג אם רונה
 להחמיר על עמו ליהרג ולא יעבור אם הוא רכאו דים לומרים
 שהאו רכאו ויש לומרים שהאו מחייב בנפשו - והנה מאן
 יראה לכאורה סיעתא למאן דאמר רכאו אכל כי מעיינת הו'
 סיעתא לאידך גיסא דדוקא מטוס קדושת ה' וכמו בכתב הר"ן
 הוא שמסרו עמם והיינו דבעי מה ראו חנניה מיכאל ועזריה
 כו' ומכונה מפני כל מדו מנפרדעים לקדם עם כמיה ולא קלת'
 מפני שהחמירו על עמם כו' יפ"ס - וכן הוא דעת הנמקי
 דכפ' בן סורר ומורה ט"ף שהוא בתהלה הכמים לדעת הרמב"ם
 ככל פי סולאמר בו יעבור ואל יהרג אם כהרג ולא עבר טהוא
 מחייב בנפשו כתב ואם הוא אדם גדול ורובה שהדוה כרוך ככך
 רכאו להדם את ה' ולמסור עמו לפילו על מנה קלה כדי שיראו
 החסד ולמדו ליראה את הפס כו' והיינו דאמרינן מה ראו חנניה
 מיכאל ועזריה שהפילו את עמם לכפסן האם פי' ולא הסתחו
 לגלם טרי לאו ע"י היתה אלא אנדרטי כל מלכים לכבוד בעלת'
 אה חסני שהיו רובן טויעין וסבורים שהיה ע"י היה קדוש ה' כמה
 טעמו פ"כ - הן אהת שהרב עמו במת ביהק בנראמית רבה
 סדך נח פרה ל"ד סי' י"ט ד"ה יכול חנניה מיכאל ועזריה כו'
 וז"ל ופי מה שכתבו החוספית שדק אלו נטרות בני אלו נגדו
 למת' ע"י דלא הוה ע"י אלא אנדרטי של מלכי' כיהא טטי דאסמוטינן
 דאש"ג דאי בעי לא מסר נפשיה הרטות בידו מ"מ המוסר נעמו
 לא חקרי חוכל בעמנו שלא כדעת קנת המסופים' שהמוסר
 עמו ככאינו חייב ליהרג מתחייב המחבד עמו לרעת עכ"ד -
 ולפי מה שכתב הרב בטרעת ונרא לא קשיא ולא חיד' דאיהא

דהכי קאמר יכול חנניה מיכאל ועזריה טלא היה מטוס חומרא
 בכלתא אלא מטוס קדוש ה' הוא שמסרו עמם וכמו בכתב
 הר"ן וכלה קאי מיעוטא דואך לימר דרכאו אכל לעול' דבעלמא
 הרי זה מחייב בנפשו - והנה אפשר לומר שאברהם נחלק על
 סדרת המלאכים שהיו סבורים דכיון דלא יגא אברהם מבלל בני
 נח לא היה דטאי להחמיר על עמו ועל זה נחלק עליהם אברהם
 דמ"ל כסדרת החולקים דרכאו להחמיר על עמו והם כן אפילו
 שהיה להרבה דין דבונה רכאו להחמיר על עמו דומיא
 דיצראל ככאר מנות בנעטא דרכאו להחמיר על עמו וזהו
 אומר חני חומה כלומר חני מחמיר את דברי ומוסר את נפשי
 לפי טאי סבור כמו שרונה להחמיר על עמו רכאו ורואה דברי
 כמגדלות אלו חנניה מיכאל ועזריה דהך שהיו פטורים שהרי
 לא ה' כס ע"י כי אם אנדרטי כל מלכי' מסרו עמם על קדושת
 ה' - ועוד אפשר לומר טנס אברהם ס"ל כסדרת הרמב"ם שהיה
 סדרת המלאכים דרכאו רכאו להחמיר על עמו אלא שאברהם כח
 לדמט למלאכ' ס מה טחלק מהר"ם יפה והנמרי דכולהו חיתגור
 כמחור לכל כונתו היתה להסכיח כמו ית' מן העולם ולפרסם
 ע"י בעולם וכן הדור ההוא היה מלאך פרוך בע"ז עד כמאד
 וכמו כמחור רז"ל ומגום הכי רנה אברהם לקדם שמו כדי שמתנו
 יראו העולם ולא יעבדו עוד ע"ז - וזהו כמאר אברהם אפילו לפי
 דבריהם שלא יגא מבלל בני נח אפילו הכי חני חומה ומטמיר
 חני את דברי לפי שכל כונתו על נחמור הוא לפרסם ע"י בעולם
 ולמנט לכבוד פנים ועוד כדור הוא פרוך הרבה כע"ז והם כן
 חני רונה לקדם כמו ית' וכו' חף הרמב"ם יורה דמנוה רבה היא
 ורואה דברי כמגדלות זה חנניה מיכאל ועזריה דאך טלא היה
 עם כי אם אנדרטי כל מלכים מסרו עמם על קדושת ה' חמטמיר'
 אלו וכמ"ס הרב הנמקי ומהר"ם יפה אל - הכלל הוולה שאברהם
 פא להליק על המלאכים ולומר דאך דלא יגא מבלל דבני נח היה
 מוסר נפשו על קדושת ה' ורביא רואה מחנניה מיכאל ועזריה כאף
 טלא היה עם ע"י מסרו עמם על קדושת ה' וכדכתיבנא -

ובזה יובן מאמר רז"ל פ"ה דכוסה דף ר' ג' דקה ממני ונתם
 בת קול ואמר' אהת הגלת ממר וכני בכיה חיד' טאי
 מגיל נ' מבנין מן האור ומאן כינאו חנניה מיכאל ועזריה -
 ויש לדקדק מה טייכות יס להגלת ממר וטני בכיה עם הגלת
 חנניה מיכאל ועזריה - ועוד דלמא לא יגלו חנניה מיכאל ועזריה
 בזכות עמם שמסרו נפשם על קדושת ה' אלא גראה כהכונה
 היא ככבר כתבנו לעיל בדרוש ראשון טיס לחמור על יאודה
 אדך כטרה לתמר מהמיתה באיטרה לאים אחר אלה לו חנני
 כרר ורלא כפי דבריה מגדל הטון שהכפילת לאותו דדוק בכלתו
 וכל ככו למאן דאמר דבני נח מוהרין בכלי העריות סיכראל
 מוהרים בהם וכמבנו דטעמא דאמר הוא לפי שטר ואונן כמנו
 טלא כדרכו וכני נח אינו קונין בכפילה טלא כדרכה לפי שהן
 מוהרים על זה ויהודה הוה לדבריה ואמר דקה חמני טאך
 דה עון לכי שאינה כחכמת אהת טח ואונן והם כז ע"כ יאודה
 סבור טלא יגאו מבלל בני נח ומס' לא חכיבא ממר בלמו דאלו
 היה סבור דיגאו מבלל בני נח הטיבא ממר אהת טח ואונן מטוס
 דיצראל קונר בכפילה טלא כדרכה - ולכי זה טיקטי לואודה
 דאך טלה דפתו טלא יגאו מבלל בני נח ורלא אברהם מסה
 עמו על קדושת ה' וה' הגילו דזה מורה דינאו מבלל בני נח
 מטוס דבני נח אינם מלווין על קדושת ה' - אלא כיהודה ימך
 לזה דלמולס לא יגאו מבלל בני נח ומה שמסר אברהם עמו על
 קדושת ה' הוא מטוס דאברהם ס"ל כסדרת החוליק' על הרמב"ם
 ואית' להו דאפילו מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג רכאו להחמיר
 על עמו או כסדרת הנמקי ומהר"ם יפה דאך הרמב"ם מודה

שדכדי הרב אל דרכיו אללי תלמוד * ובניקור הדבר שחלקו בו
 הרא"ם ומהר"ם יפה אם נענשים בעונשי שמים על שאר המצות
 כל דבר זה מלוי באתו המחלוקת הקדוש ככתבנו לעיל בדרוש
 א' אם קודם מתן תורה ילאו מכלל בני נח לנמרי אפי' להקל או
 לא ילאו לנמרי כי אם להחמיר ולא להקל דלמ' ד סינא מכלל
 בני נח אפי' להקל כר' שחייבים הם כדוני שמים דאיך יתכן
 דכשיבא להם קולא מגד התורה יעברו על מצות בני נח ובמצות
 התורה יהיה הדבר ברזונם כי ירצו וקיימו ואם לא ירצו לא
 יקיימו הלא זה הדבר כאין הדעת סובלתו * אך למ' ד דלא ילאו
 מכלל בני נח כי אם להחמיר או אפיק שלא יענשו על המורה
 והרי דינם כנשים כמ' ע שהזמן נרמא כאינם מצוות כאלו דונות
 לקיים מקיימתי ואם לא אינם נענשים עליהם * וכן דאיתי ללאחד
 מצדולי המחברים שכתב שהאבות היו מקיימים את המורה כמי
 שאינו מצווה ועושה ואם כן מי באינו מצווה ועושה תקבל סדר
 על הדרישה ואינו נענש על הפרטיהיהן אמת דכמי מה שכתבנו
 לעיל בדרוש דאטון דהרא"ם הוא דאית ליה דלא ילאו מכלל בני
 נח לנמרי ומהר"ם יפה אית ליה דנלאו מכלל בני נח לנמרי לפי
 זה נזנאו דבריהם דסתרי אהדדי דהרא"ם דס' דלא ילאו
 מכלל בני נח כתב שנענשים בידי שמים ומהר"ם יפה כתב
 דינאו מכלל בני נח לנמרי סובר כאינם נענשים בידי שמים
 ובאמת לדעתנו הם דברים מתמיהים והנכון אללי מה שכתבתי
 דלמ' הדין פלוגתא כהדין פלוגתא דלמ' דאמר דנלאו
 מכלל בני נח לנמרי נענשים ולמ' דאמר דלא ילאו אינם
 נענשים *

דאיכא דהדור סרוך או היבא טהאונם כונתו למעט כבוד שמים
 שאז איכא קדוש ה' אם מוסר ענמו זה היה דעמו על יאודה
 עמה שמסר אברהם נפשו על קדושת ה' * והנה ה' רנה להודות
 לדבריו וכמו באמרו רז"ל שינתה בת קול ואמרה נדקה מחני
 מחני ילאו הדברים כבוסים טנם אחי הסכמתי בזה שלא הייתה
 תמר אשת ער ואונן לפי שלא ילאו מכלל בני נח ומה כאברהם
 מסר עצמו הוא מהטעמים הנז' * וזהו שאמר ה' ליאודה אמה
 הגלת תמר וכני בניו ונזרת אומר כאברהם אף שלא ילאו מכלל
 בני נח יפה עשה במה שמסר עצמו על קדושת ה' גם אחי הנני
 מודה לדברך ואני מניל לחנניה מיכאל ועזריה מוכסן האם
 והוא ראיה לדברך כאף שהיו פטורים שהרי לא היה עם עז' כי
 אם אנדריטי של מלכים אפילו הכי מסרו עצמם ואני מנילם
 יהודות לכל באי עולם שבדיו עשו במה החטרו ענמם על קדוש'
 ה' ונדויקים ולכו כם ושמתת עולם על ראשם :

דרוש שלישי

בראשית רבה פרשה מ"ד סי' מ"ה ואל אל תירא אברהם
 רכנן אמרי לפי שהיה אברהם אבינו
 מתבאר אות' ירדתי לכבסן האם ונכלתי ירדתי לחלחלת מלכי'
 ונכלתי תאמר שנתקבלתי שכרי אחר לו הקב"ה אל תירא סכרך
 הרבה מאד המד' מה רב טובך אשר פגנת לירואך ע"כ *
דרך הקד'ם ראוי לחקור ולטוס לב אם האבן שהיו מקיימתי
 כל המורה קודם שניתנה אם היו נענשי בעונשי שמים
 כשלא היו מקיימים אמת מצות ה' או דילמא דוקא בטבע מצות
 שננטשו עליהם נענשים עליהם אבל בשאר מצות לא נתחייבו
 בהם מכל וכל לא בידי אדם ולא בידי שמים *

והנה הרא"ם זל פרשת חיי טרה ד"ה טהרי אינה בת עונסין
 כתב ז"ל בטלמא נבי אברהם שאתרו כן מאה ככז
 שבעים וכן נענשים ככן חמשה לחטא יחיא שלא חטא אברהם לא
 בעונשי אדם ולא בעונשי שמים אלא טרה שלא אחרו אלא בת'
 מאה ככת עשרים לחטא תינח מעונשי שמים אלא מעונשי אדם
 מאי איכא למימ' והלא בת מאה טנה אינה נקיה אלא מעונשי
 שמים אבל לא מעונשי אדם * זל כיון דבזמנא עדין לא נתנה
 המורה אלא טהם קבלוה מענמם ואין עם לא עונשי כמים כלכד
 לא הוצרך הכתוב להודיענו שהיו נקיים לא מעונשי שמים כלכד
 אלא מעונשי אדם שעדין לא היו נזהרין באותו זמן לא * אך ק'
 מ' מצות בני נח טכבר הוזהרו עליהם קודם מתן תורה ויש
 בהם עונשי אדם עכ"ל * מוכח מדבריו דס' דככאר מצות חזן
 מ' מצות בני נח איכא עונש שמים ואין חולוק בין ז' מצות לכאר
 כל המצות אלא לענין עונשי אדם *

אך מהר"ם יפה זל חולק עליו בזה שכתב כס' חיי טרה
 פ"ב סי' א' ד"ה בת מאה ככת עשרים לחטא זל'
 ולדידי אין ענין למה שכתב דבזמנא שעדין לא נת' המורה לא
 טקבלוה מאלהין אין עם אלא עונשי שמים כלכד דאף עונשי
 שמים אין כאן כיון שלא נטשו בזמנ' מהקב"ה מדע שהרי יעקב
 פטא שמי אשיות עכ"ל * והנה מה שהביא ראיה לדבריו כיון
 שלא נטשו במצות ליבא עונשי שמים תמה טנא יעקב שמי
 אשיות לא ידעתי כונתו דמה יענה הרב למ' דכל הערות
 האסורות בישראל דאסורות לכני נח דאיך נכא יעקב שמי
 אשיות אלא עכ"ל שהיה ע"פי דברך או שיש' אף קודם מתן
 תורה ילאו מכלל בני נח ונתניירו רחל זלמה ואין בהם טום
 איסור קודמה דק"ל דנר שנתנייר כקסן טנולד דמי וכת"ם הרב
 שצמו ככתבו דבריו לעיל בדרוש א' יע"ש * וא"כ אף אנו נאמר
 שאף שלא נטשו במצות מהקב"ה יש בהם עונשי שמים באופן
 שצ"ל

ועל פי הנשנה זו הבא נבא לכאר פסוקי פרשת ויחי וזה
 תאמר ויאמר יעקב אל יוסף אל כדי נראה אלי בלוא
 בארץ כנען ויברך אותי ויאמר לי הנני מפקדן והרבתיך ובתתיך
 לקהל עמים ונו' ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל ונו' * והואיל
 ואתי לידן בני קראי יומא כהו מלתא' והיבא למידק כהו טיבא
 חדא דלמ' הלבנתא סיים המק' אשר נראה אל ו' ה' שהיה בלח
 בארץ כנען * ותו במה נאמר מתה עלי דמלת עלי היא מיותר' *
 גם במה סיים יעקב דבריו ויאמר ואני בבואי מפדן ונאמר יש
 לדקדק דמה טיבות יש לדברי' אלו עם מה שסיפר לו כנראה
 חלוי ה' והבטיחו הנני מפקדן והרבתיך וכו' וכבר נאמרו דזל
 בזה ואמרו ואע"פ שאני מטרוח עליך להוליכני ליקבר בארץ
 כנען ולא כן עשיתי לאחד וידעתי טים כלכד עלי אבל דע לך
 טעל פי הדבר קברתיה עם כו' * ואני ממיה בזה דכפי טיבת
 רזל היה לו ליעקב לומר כל זה צפדטה הקודמת כנראה לו
 ונשאחתי ממרים וקברתני בקבורתם או היה לו לסיים דבריו
 ואני בבואי מפדן ונו' אבל הכא טאינו מוזיר אותו על הקבורה
 לאיזה תכלית מספר לו מיתת רחל ועיין במה שכתבתי ליישב
 טיבת רזל לקמי בדרך אמונה דרוש כו' יע"ש *

והנה מן מכות כו' יח' נא באיפן אחר ונדקדק עוד במ"פ
 ועתה שני בנך דמיבת ומתה היא מיותרת * עוד יש
 לדקדק במתנה זו שנתן יעקב לאפרים ומנשה כאמר אפרים
 ומנשה כראובן וכמנחם יהיו לי שפני מה שכתב הרמב"ן אז
 נחלקה לזכ' חלקים וטעם לוי לא נטל חלק בארץ ונטל דמובן
 חלק א' ואפרים ומנשה שני חלקים ככביל בכורת יוסף כדון כל
 בכור כטולט' חלקים וטעם ליה לברכת' טוסף היו לו
 זנים אחרים כטעמיה דקרא דכתוב ומולדת אשר הזכרת
 אחריהם וס' דח' לא ינא חפי הנביא דבר לבטלה אלא דכאר
 הכני' לא נטלו עם מנשה ואפרים אלא בחלק א' דהיינו חלק
 הפטיט' ונדכתיב ומולדת אשר הולדת אחריהם על כס' אחיה'
 יקראו בנחלתם וכתב הרמב"ן דנחלה כיינו חלק הפטיט' אבל
 חלק

דרך האתרים דרוש שלישי

חלק האחר דהיינו חלק הכורה לא נטלו באר הבנים כלום ועבד
 כן דאלת"ה לא טעם בחלק הכורה נטלו באר הבנים עם מנסה
 ואשרים אם כן מה הפרש יש בין אפרים ומנסה לבאר הבנים
 ואם כן יש לדקדק דמי הכנסו ליעקב בתוך זה לחלק בכך בין
 הבנים היה לו לתת בסתם שני חלקים ליוסף ואז היו מחלקים
 את הארץ בסוה מנסה ואפרים עם שאר הבנים • עוד יש לדקדק
 במה טעמים דבריו ואני בבואו מפדן וגו' דלא היה תכלית סוים
 מקום המיתה שהיה בדרך ומקום הקבורה שהיה בדרך אפרת •
וגראה דזה יובן בהיותו דאחריון פ"יג נוהליו נכסי לך
 ואחריון לפ"יורד הא' ומכר השני מוניה מיד הלוקוח'
 דברי רבי רמב"ה ח"ו לטני אלא מה שסייר ראשון ואחריון בנת'
 אר"י הלכה כרמב"ה ומודה שאם נתנם במתנת ש"ח לא עשה ולא
 כלום מ"ט אחר אביו מתנת ש"ח לא קנה אלא לאחר מיתה וכנה
 קדמו אחריון • מו אחריון • התם היתה אמתה דהיה לה דיקלא
 בארעא דרב ביבי בר אביו כל אמת דהיה אויל למינורה הוה
 קפיד עליה אקניניה ביה"ה כל שני חיייו אול איהו אקנייה לבנו
 אחר רב הונא בריה דרב יוסע מסוס דאתו ממולאי אחריון
 מילי מולייאתא אפי' רמב"ה לא אחר אלא לאחר אבל לעתה לא
 עד כאן • ובפי' חילוק זה דרב הונא נהלקו הראשונים ול דעת
 הרמב"ם הוא לומר דעד כאן לא אחר רמב"ה ח"ו לטני אלא
 מה שסייר ראשון ואם נתן הראשון מעשיו קיימים ואין לטני
 כלום אלא כשתן הראשון לאחר אבל לעתה כגון שנתים למי
 טריו לירשו מהוא כשתן או כל כתיבה ומסוס הכי עסק
 בהלכות זכיה טלם הראשון נתן לבנו או לאחר מירטיו מתנה
 לא עשה כלום והשני מוניה מיד היורש • ובתב הרב הוניד
 דשעתא דמתא הוה מפני טבובת הנותן כשאחר ואחריון לפלו'
 לא היה בדעתו שיוכל המקבל הראשון לתת לבניו או ליורטיו
 באם כן לא עשה ולא כלום בסורו טכל מה שיש לאדם הוא
 גותן לבניו אבל כשאני יכול לתת לבניו או ליורטיו אשפז
 שיוכל לתת לאחרים ח"ו אדם חוטא ונותן לאחרים ע"כ ימנינו
 למקין שיש שני דברים באומר ואחריון לפלוני שאם נתן הראשון
 טלא יקו מעשיו מועילו האחר הוא היבא דנתן הראשון בתנאי
 שכיב מרע מבוט דקדמו אחריון וטעני הוא הוה דנתן הראשון
 לבנו דלא עשה ולא כלום • והא דאחריון דאם נתן הראשון
 במתנת ש"ח דלא עשה ולא כלום היינו דוקא היבא דנתן בסתם
 והטעם דכל מתנת שכיב מרע בסתם אינו קונה אלא לאחר
 מיתה וכבר קדמו אחריון אבל אם היה שכיב מרע • ופירט דבריו
 שנותן מעשיו או פטיטא טובה המקבל ואין לאחריון כלום לפי
 טכל טבאר דבריו ואחר שנותן מעשיו ח"ו לה דיו מתנת שכיב
 מרע כי אם מתנת בריא ורחו שכתב הרמב"ם בהל' זכיה וזל
 אל תטע' בטכוב מרע שכתב כל נכסיו ופירט שנתן הכל מעשיו
 כי לאיו זה מתנת שכיב מרע אלא כשאר • כל מתנות הכריאים
 וזה פשוט • והנה מנינו כשהבטיח הקב"ה ליעקב בבטורת
 הארץ כשנגלה אליו בלון אחר לו ואת הארץ אשר נחתי לאברהם
 וליצחק לך אתננם ולורעד אחריון אתה את הארץ נתנתי לך
 הארץ ליעקב ואחריון לורעד ואינו באומר נכסי לך ואחריון לפ' •
 והנה במתנה הללו שהיה נותן יעקב בכורה ליוסף הרי הוא
 כאלו עמד הראשון ומנה ונתן שהרי כבר אחריון בטעם רמב"ם
 אל דמטעה מהטא רהובין זכו כל הטבטים • בחלק הכורה ואם
 כן יעקב כשנותן הכורה ליוסף אם כן הוה ליה כאלו נתן
 מנכסיו שאר הטבטים וכאלו למחלוקת רבי ורמב"ה דלדעת רבי
 דהאחר השני מוניה מיד הלוקוחות לא הועילו מעשיו דיעקב
 כלום והטבטים אינם נותנים ליוסף חלק בכורה אלא נוטל
 בארץ כשאר הטבטים חלק אחר ח"ו לדעת רמב"ה זכיה יוסף
 במתנתו

במתנתו דאית ליה דאין לטני אלא מה שסייר ראשון • והנה
 יעקב אביו כבר ידע שהלכתא כרמב"ה דאין לטני אלא מה
 שסייר ראשון אלא שהוקשה לו שהיה חולה וכדכתוב ויאמר
 ליוסף הנה אביך חול' ויחזקו ישראל וישב על המטה ולדעת ר'
 יוחנן אם נתן הא' במתנת שכיב מרע לא עשה כלום לפי שכבר
 קדמו אחריון • ועוד הוקשה לו שנותן לבנו ולדעת הרמב"ם כל
 שנותן לבנו לא עשה ולא כלום ואחריון מוניה מיד הכן ולפי
 שני טענות אלו לא היה זכיה יוסף במתנה ללוו שנותן לו יעקב
 וליוסף כל זה אחר לו אל כדי נראה חלי בלון בארץ ככתב וגו'
 ואמר לי ונתתי את הארץ הזאת לורעד אחריון חמות עולם
 דהיינו נכסי לך ואחריון לפ' יעשה שני בניו הטובים לך עד
 בואי ארץ מצרימה לי הם כלומר אף שכאני חולה אינו נותן
 מתנה זו סתם כשאר החולים שאין מתנתם חלה אלא לאחר
 מיתה אלא ח"ו מפרט דברי ועתה שני בניו כלומר מעשיו חני
 נותן המתנה • וטעם בניו וכבר למדנו הרמב"ם אל טכל שכיב
 מרע שמתנת דבריו ואומר שנותן מעשיו הרי מתנתו במתנה כל
 הכריאים שקונים חמותה טעה ואם כן לא שייך הכה טעמא דר'
 יוחנן דאמר מטוס דקדמו אחריון טהרי כאן קדמו מקבל מתנה
 לאחריון ח"ו עדין קשה שמתנה זו היא ליוסף וכבר אחריון בטעם
 הרמב"ם טכל שנותן הראשון לבנו לא עשה ולא כלום לזה אחר
 אפרים ומנסה כרחוקן ומעוון יסו לי כלומר אל יעלה בדעתם
 שמתנה זו בכורה ח"ו נותנה ליוסף אלא דוקא לתנשה ואפרים
 שאינם יורשים שלי ודאיה לדבר שמולדת אחר הולדת אחרים
 על כס אחיהם יקראו בנחלתם ואם היתה שמתנה זו היתה
 ליוסף ח"ו חילוק בין מנסה ואפרים לשאר הבנים אלא ודאי
 ממה שאמרתי דשאר הבנים לא יטלו עם מנסה ואפרים כי אם
 בחלק הפטוטות ולא בחלק בכורה מזה תלמוד שאין מתנתו כי
 אם למנסה ואפרים והדבר פשוט טכל שהראשון אינו נותן
 ליורטיו שמתנתו קיימת • באופן שטעני ריעותות שאמרנו שהיו
 במתנה זו דיעקב דהיינו שהיה חולה ושהיתה המתנה ליורטיו
 כבר ייטעם יעקב אביו • ח"ו עדין לא נתייבבה דעתי בזה אולי
 יאמר יוסף דכל זה נוח' אליבא דרמב"ה דאחר ח"ו לטני אלא מה
 שסייר ראשון ח"ו אליבא דרבי דאחר השני מוניה מיד הלוקוחות
 ח"ו שנתן הראשון מתנת בריא ולא נתן ליורטיו לא עשה ולא כלום
 ואפשר דהלכה כרבי • לזה בא יעקב ואמר אל יעלה בדעתך
 דלמא הלכה כרבי לזה אחר ואני בבואו מפדן וגו' ורנה ללמדו
 טורטי הדינו' עד היכן דעתו שהלכה כרמב"ה • והענין הוא
 דאחריון פט"ט נוהליו ח"ו יוסף ח"ו יוחנן הלכ' כרמב"ה ואפילו
 עשאו תכריכוו לתת והקטו פטוטא ותירטי מהו דתימא לטוייבא
 איסורי הנאה לא יסביכה ביהויה קמ"ל • ופירט רמב"ם זל
 לטוייבא איסורי הנאה לא כו' אלא ע"ה ליהנות בהו בני אדם
 דביחא ליה לאויב דליבנו אינמי בממוניה ולא לך לאיבוד
 ע"כ • נמנה דהיה עולה על הדעת דבדבר שהיה אוסרו בהנאה
 ח"ו רמב"ה היה מודה בכבר דלא עשה ולא כלום • לזה בא ר'
 ולמדנו דרמב"ה ח"ו באיסורי הנאה ס"ל דמחטיו קיימים • וזו
 היא כונת יעקב באומר ואני בבואי מפדן מתה עלי • רחל בדרך
 ואברהם פס בדרך אפרת כלות אדע וחטכיל עד היכן חני סבור
 שהלכה כרמב"ה פתח בדרך והכרטיה פס בדרך ואחרתי איתו
 הקוסם ולא הולכתיה לבית הקברות אלא אחרתי מקום מחרטי
 לפי שאני סבור שאף באיסורי הנאה הלכה כרמב"ה • והדבר ידוע
 שאותו המקום שנקברה פס רחל היה מאז וכדכתוב בארץ כנען
 ובנו שהכריח רמב"ה אל הרי שאחרתי מקום פחדה שהיה טל
 אחריון מטוס דמטיטא ליה דהלכה כרמב"ה באופן דמתנה הללו
 שנתתי למנסה ואפרים מאמר' הוה וקיימת' הוה טלא ממוט
 טוד

לחלוק פליין ביטוב פסוקים אלו באופן אחר ונקדים
 מה שאמרנו במדרש מוקדם אדם ילע קדם ואחר נדרים
 לבקר אר ינאוי אחר אדם את נדרו נתבקר פנקסו דע לך סכן
 יעקב על ידי שאמר את נדרו נתבקר פנקסו אחר ויאמר
 אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ועשה שם מובח ע"כ * וכן
 מכתב ע"כ * והנה לא נתבאר בדברי רז"ל מה היה נדר זה שאמר
 יעקב שנענש עליו והר"ם כתב שהוא מה שדרר והאכן הוא
 אשר שמתו מנה יהיה בית אלהים והוא שאמר לו ה' קום עלה
 בית אל ועשה שם מובח ומה שנענש הוא על מה שנתאח בסוכות
 שכל זמן שהיה בבית לבן לא היה מקפיד עליו על זה מפני שלא
 חל עליו הנדר אלא מטייל שם לשוב כדכתיב ושבתי בשלום אל
 בית אבי או והאכן הוא לפיכך כשאמר בסוכות הקפיד עליו
 והקב"ה והענישו בכחו עכ"ל * והרב מהר"ם יפה תמה על וואמר
 שאם נדר זה שאמר יעקב הוא סיכנה מובח בבית אל נדר זה
 לא חל עדין עד שיבא לבית אביו כמו שאמר יעקב ושבתי בשלום
 ואל בית אבי ומ"ם הרח"ם דמיכנה מביית לבן לשוב לבית אביו
 חל הנדר בדרך אזהבים טוירו לו שפירוש ושבתי יהיה פירושו
 ומשהחיל לילך בדרך לשוב לבית אביו דפסטיה דק' הוא שיטוב
 בפועל לבית אביו או והאכן הוא * ומכח קויות אלו כתב
 הר"ם יפה שגדר זה שנענש יעקב על איחורו הוא מה שגדר וכל
 אבר תתן לי עטר אעטרנו לך כי זה אינו תלוי בתנאי אלא מלתא
 באפסי נפשם היא טנד' שכל זמן שיחגרו ה' ויתן לו עטר וכבשים
 וכבוד עטר אעטרנו לך ולעולם דמה טנדר לבנות מובח תלוי
 בתנאי שיבא לבית אביו בפועל וכדר זה לא חל עדין לפי שעדין
 לא שב לבית אביו עכ"ל *

והנה מה שכתב הרב שמה שגדר וכל אשר תתן לי עטר
 אעטרנו לך שאינו תלוי בתנאי דושבתי בשלום אל
 בית אבי אלא מלתא פסיקתא היא ניאוי לואמר וכן הוא דעת
 הרח"ם מפני שהוקשה לו דאך יתכן שאם לא ישמר לו כל
 ההבטחות שלא יוגא מעטר דכשלתא מה שאמר והאכן הוא
 יהיה בית אלהים לא קשיא אם הוא בתנאי דכוננו הוא שאם לא
 ישמור לו כל ההבטחות הללו לא יהיה עובד את ה' על האכן
 הואת אבל יהיה עובד במקום אחר שירגה אך חיוב המעשר לא
 טיך בה תנאי * אך מה שכתב מהר"ם יפה נדר זה שנענש
 עליו מפני שאחרו הוא נדר דעטר אעטרנו הדבר קשה בעיני
 דהכתוב אומר קום עלה בית אל ועשה שם מובח אלתא נדר זה
 שפעמים אותו ה' הוא מה שאמר והאכן הוא * ומ"ם הרב טוהו
 ה' לבלות לבית אל לבנות המובח אעפי' שלא חלה עליו חובה זו
 כדי שפירוש שם מעשרותיו שחל הנדר בהם ויקח מהם עולה
 וזכחים לאלהים דברים הללו הם דחוקים בעיני הרבה דאם כן
 עיקר הנדר שפעמים אותו ה' דבינו הפרשת המעשר חסר מן
 הכתוב * והנראה אצלי הוא סברת הרח"ם טעק' הנדר שפעמים
 אותו ה' הוא מה שגדר והאכן הואת וכפסטיה דקרא דכתיב
 קום עלה בית אל ועשה שם מובח ואלע"ם שהתנה ושבתי בשלום
 אל בית אבי ועדין לא שב אל בית אביו מכל מקום חסוב שפיר
 דחל הנדר * ודבר זה מתורתו של מוהר"ך ז"ל יש ללמוד אותו
 מנאי וינא שאין יהודי אחר ראוי לשכרה עד שיעברו שלש שנים
 ונוי שמשכן בתו ליהודי אי משכנתא הוי בכלל שכירות והשיב
 הרב דאף דבלטון פני אדם לא הוי משכנתא בכלל שכירות מכל
 מקום כיון דאיכא אומדנא אמרי' דאף בתשכנתא חלה ההשכמה
 והניא ראיה לדבריו מתאי דנתן בעז' נדרים אר יהודה היה
 טעון פסחן ורועי ואחר קונס נמר ועששים עולה עלי מיתר

לאתרסות **ג** **ב** **א**

עון דכל שאחר נמי מזה קח' לך חטא ולא באשמד חטא * וככ"י

כתבו 3 2

ואם
 לא
 מה
 ויאמר
 יפת ר'
 וכבר
 גם כל
 זן ולפי
 יעקב
 עז ונו'
 עולם
 דך עד
 נותן
 לאמר
 חו אבי
 סבי
 בה כל
 דר'
 אהנה
 כטס
 אחר
 דעפק
 פ'ס
 דהס
 יתה
 ודאי
 חס
 י כי
 יתן
 שהיו
 רטוי
 אולי
 א מה
 וחות
 בלום
 עתך
 לארו
 הוא
 פילוי
 ינהו
 ז' ז'
 אדם
 יכוד
 נאה
 ד'
 וו
 דרך
 נכוד
 יתו
 דתי
 דוע
 יען
 של
 ללו
 מוט

דרך האתרים דרוש שלישי

כתבו התוספות טס ובס"ק דר"ה דמאי דאתרינן אין אמתו של
הדם תהא אלה אם כן מקשים ממנו ואין לו דהיינו מתן
של נדרים וכדאיתא בפ"ק דשבת בעון נדרים אמתו של אדם
תהא שנאמר אם אין לך לשלם למה יקח מסכבך מתחתך ומאי
דאתרינן כך חטא ולא באשתך חטא מיידי במשלם אחר כך לא
טעבר בכל תאחר * והנה לכן עזאי דדרש אותו לומר חטא
בלא ירנה ואין מאחר נדרו בלא ירנה חטא לן מיעוטא דכך
חטא לומר כך חטא ולא באשתך חטא אך רבי אליעזר פליג התם
ודרש קרא דאיתו לדרשא אחרייתו וקאמר אותו בזבח הוא מדבר
ואינו מדבר בכהן וכבר ביארו כל זה התוספות בס"ד דר"ה חליעזר
כליג אהן עזאי כדרשא דאיתו ואם כן לרבי אליעזר דלית ליה
מיעוטא דאיתו לומר דאין מאחר נדרו בלא ירנה חליעזר
מיעוטא דכך חטא לומר ולא בקרבנך חטא לומר שאם עבר
זמנו לא נפסל הקרבן ואם כן לרבי אליעזר לית לן מיעוטא
לומר דמטום כל תאחר אין אמתו של אדם תהא דאפשר דכללא
הוא דמטום עון נדרים אמתו של אדם תהא ואפילו מטום עון
דכל תאחר ונראה דהכריתא הטויה בפ"ק דר"ה דקמני כך חטא
ולא בקרבנך חטא רבי אליעזר הוא דדרש אותו להלכתא אחרייתו
ואיטריך מיעוטא דכך לות' שאין הקרבן נפסל אם נתאחר ולפי
זה רבי שמואל בר נחמן דאמר דהעונם טבא ליעקב מאימור
נדרו הוא מה שארע לו מדינה ולא קאמר דהעונם טבא לו
משיבת איתור הנדר הוא מיתת רחל היינו מטום דס"ל כבן עזאי
דרש אותו בלא ירנה ואין מאחר נדרו בלא ירנה ואם כן
חטא לן מיעוטא דכך חטא לומר כך חטא ולא באשתך חטא
לומר דאין אמתו של אדם תהא בטביל עון דאיתור נדרים מטום
הכי אחר דמה שארע ליעקב בטביל מה שאיתור את נדרו היינו
מה שארע לו ממותו מעשה דדינה ורבנן דאמרי דמה שהניע
ליעקב מהעונם שאיתור את נדרו היינו מית' רחל ס"ל כר"ה דלית
ליה מיעוטא למטום מיתת אמתו מטום עון דכל תאחר *

ובדה נכא לכונת הפסוקים שיעקב נסתפק אולי יוסף יהיה
סבור כרבי אליעזר דדרש כך חטא ולא בקרבנך חטא
ולית ליה מיעוטא למטום ולא באשתך חטא ויהיה ספור דאף
בטביל עון דאיתור נדרים אמתו של אדם תהא ולפי זה יהיה לו
קנת מטתה בלבו שיעקב היה טבא במיתת רחל דמטום דאיתור
נדרו תהא רחל לזה אחר אל עדי וגומר וכנמר"ס פ"ב דשבת תניא
רבי נתן אומר בעון נדרים תהא אמתו של אדם שנאמר אם
אין לך לשלם למה יקח מסכבך מתחתך ומאחד שהורטינו מר"ל
שהדרש' תדרש בדכתיב וכפטיט וסיג' סלע אענה אף אני חלקי
בכונת הכתוב דאיתורו אם אין לך לשלם למה יקח מסכבך
מתחתך דלפי דרש' ר"ל דמיידי בעון נדרים לא ידעתי היכן נרמו
עון נדרים ככתוב זה *

והנראה אגלי דפסוק זה הוא נקוטר עם פסוק הקודם אל
תהי בתוקעי כף בעורבים מחמות אם אין לך
וגו' והכוונה היא עם תאי דאתרינן כסוף סרק המקבל לא תבא
אל ביתו לבעוט עבדו * לביתו אין אמת נכנס אל תהא
נכנס לביתו של ערב וכתב הרב בעל התרומות דאף קול
דחסדרין ל"ב בערב אין חסדרין דכנס דנטמנה דינו של ערב
שאית' למטכנו צורע ליכנס בכיתו כך נקל בחובו שאין
מחסדרין לו והדבר ידוע שהסדר הוא דמתיחין לו מטתו ומטכב
וכחביאר והנה שלמה בכמה מקומות הזהיר על הערבו' בדכתיב
בני אם ערבת לרעך וגו' ועל זה בא והזהיר על הערבו' ואמר אל
תהי בתוקעי כף בעורבים משאות לפי מחוב כל ערבות אינו
כשאר חיובות שמתחמים עליהם שאינו נכנס לביתו של לזה
ומסדרין לו שמתחין לו במה שיכבב אבל כאן בערבו' אם אין
לך

לך לשלם למה יקח מסכבך מתחתך כלו' יקח מסכבך דכעלמא
אינו ליקחה ועוד פוקח אותה בעור' תחתך דהיינו טכנסם לבייתך
ולוקחה באופן שפטים רעות יקרא לך בערבות * ומתה נחזור
לדרכת ר"ל שדרשו פסוק זה לו' דבעון נדרים אמתו של אדם
תהא עוד אתרינן התם בפרק ב' דשבת ר' אומר בעון נדרים
בנים ממים כשהם קטנים שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את
בשרך וא' תאחר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקנוך האלקים
על קולך וחבל את מעשה ידך אי זה הם מעשה ידיו של אדם
היו אומר בני ובנותיו של אדם ע"כ * והנה אין ספק דרבי
ורבי נתן לא פליגי דהא כל חד וחד קרא קא דריש ולא הקטו
לר' נתן מקרא דוחבל את מעשה ידך וכן לרבי לא הקטו מקרא
דלמה יקח מסכבך מתחתך אלא ודאי דלא פליגי אלא דעון זה
דנדרים לפעמים נפרעים ממנו במיתת אמתו ולפעמים נפרעים
ממנו במיתת בניו ובנותיו הקטנים והכל תלוי בסיקול אל דעות
אך נהי דלפעמים כעון נדרים אין נפרעים ממנו ממות בניו
אלא במיתת אמתו אך לא יתכן שמי שיש בידו עון נדרים
שיבטיחנה לו כרבוי ודרו מאחר נכדון זה לפעמים עונשו הוא
מיתת הנכים והנה כשנללה ה' ליעקב בלון הבטיחו ואמר לו גוי
וקהל גוים יהיה ממך ודרשו ר"ל גוי זה בנימין וקהל גוים זה
מנשה ואפרים שבתלים להיות כמנין השבטים וזו היא כונת
יעקב טבא לומר ליוסף טבא יעלה בדעתך לומר דבטביל איתור
נדרים נמי אמתו של אדם תהא דומיא דנדרים ענשם ובטביל
זה תהיה לך טינה בלכך שאני נרמתי מיתת רחל באם כן לפי
דכרוך שאין אתה מחלק בין עון נדרים לעון דכל תאחר נמתא
כשכנס בטביל של אדם מתים כעון נדרים הכי נמי בעון דכל
תאחר מתים ועל זה אחר אל עדי נראה חלי בלון וגו' ואמר לי
הכני מסרך והרבתיך ונתתך לקהל עמי' ודרשו ר"ל מסרך
והרבתיך על בנימו ונתתך לקהל עמי' על מנשה ואפרים הרי
שבטני ברבוי בניו ואם כן אין יעלה על הדעת שאני כחאי
מפדן תהא עלי רחל כלומר בסובתי בטביל מאחרתי את נדרים
שאם איתא טהיה בידי עון אחר בטבילי נענש האדם במיתת
אמתו או במיתת בניו אין יתכן שה' יבטיחני ברבוי בניו מאחר
שעון זה לפעמים נפרעים ממנו במיתת הנכים אלא ודאי דעון
דכל תאחר אינו בכלל עון נדרים ומיתת רחל לא היתה בטביל
שאיתורתי את נדרי *

ועל פי הקדמתנו נאמר בדרך אחרת כמה שסיים ואמר ואני
בבואי מפדן וגומר והכוונה דכבר כתבנו לעיל דאיתא
כלונתא אם האבות שהיו מקיימים התורה אם היו נענשים
בעונטי כמים ככלא היו מקיימים אותה וטס באיר"ה טה תלוי
באותו מחלוקת אם האבות ינאו מכלל בני נח או לא * והנה
הדבר ידוע שכני נח אינם מזהרים על לא יחל דברו אפי' במה
שנודרים לכמים וכמ"ס המוס' בפ' בתרא דנזיר דף ס"ב אהא
דאמרי' התם אפי' למ' ד' מופלא סמוך לארס דיש' דרבנן מופלא
סמוך לארס דגוי דאורייתא והקטו ותימא הוא דביס' ליתיה לא
מדרבנן ובניו היו מן התורה ותימא דיש' דלא הוי בכל יחל עד
שיגדיל וכו' הוי גדול מיהא איתיה בכל יחל הילכך דרטינן כל
דליתיה בכל יחל ליתא בהפלאה וממעטי' מופלא סמוך לארס
דישראל אבל גוי שאינו ראוי למא לכלל כל יחל לא שייך למעוטי
ע"כ * ובכ"ר ס' נח פרשה ל"ד פ' א' אתרינן דכני נח מזהרים
על הכשפים וכתב מהר"ם ויהי דטעמא מטום דכתיב ומכסה לא
תחיה כל טובב עם בהמה מות יומת כל שיטנו בכלל כל טובב
עם בהמה ישנו בכלל מכסה לא תחיה והקשה כיון דדרטינן
כמוכס להרבות מות בני נח נמתא נמי דמזהרים על סבוינת
טוב וכו' הרי דפשיטא ליה דאין כני נח מזהרים על הסבוינות
דאמרי

דחמרי וכ"ס על נדרים • טוב ראיתי הדבר מעורר בירוש' פק
 בתרא דנור דריתא כדריא וישראל בכל ואל ואין הגוים בכל
 יחל • וכבר הארצתי בזה במקום אחר • ואם כן כיון דאין בני
 נח מוזהרי' בכל יחל אף שזו האבות מקיימים התורה לא היו
 נענשים כיון דלא ינאו מכלל בני נח לנמרי אך אי אמרינן
 דינאו מכלל בני נח לנמרי אז היו נענשים •

והנה

הרמב"ן ז"ל בפרשת ויחי כתב שהענין שלא הוליד
 לרחל לתערת המכפלה הוא כדי שלא יקבור עם
 שתי אחיותיו כי יבטח מאבותיו ולא היה הנשאת לו בהתר ורחל
 באהבתו אותה • וכ"כ מוהר"ט בדרשותיו ס"פ ויחי דהענין
 שמתה רחל תפק בכניסת' לדרך שלא יכנס לה' בשתי אחיות וזה
 שלא מתה לאה היינו מסום דקדמו נשואיה וא"כ בהיתר נשאה
 אכל רחל שגמאה אחר לאה מתה תפק ומיד ונקברה עם • והקט"ז
 שהרי את רחל קרע תחלה בעבודה וא"כ נמנא שאת לאה נשאה
 באיסור • ופירש דבבני נח כבעילה תליא תלתא וקדושין אין
 להם וכדאמרי' והיא בעולת בתל ב"ב יס' להם ככנסת לחופה ולא
 נבעלה הין להם • יב"ד נמינו למדין מדברי הרב מוהר"ט
 דמיתת רחל עם תפק לכניסתם לדרך ומקבורתה עם שכלן
 מודבא דלא ינאו מכלל בני נח ומס' מתה רחל ונקברה עם
 לפי שהיא הנשאת באיסור דבני נח אין להם קדושין דחם איתא
 דינאו מכלל בני נח לנמרי • הדין היה שמתה לאה תפק
 בכניסתם לא' ורחל תקבר במקברת המכפלה שהיא הנשאת לו
 בהיתר • שהרי קדמו קדושי רחל דהיינו העבודה • ובה נכח
 לכונת ה"ס סבב כחבנו • שכל מנימו של יעקב היתה שלא יהיה
 ליוסף סיגא כלבו לו' דבטביל שחור • נדרו מתה רחל ונמנא
 שיעקב היה סיבה במיתת רחל • וזהו אמר לו דזה לא יתכן
 דבטביל עון דא חור נדרים ומתה אשה על הדם והכרית הדבר
 מתה שגמלא חלו"י • כלו' והבטיחו בריבוי בנים • עב"ל דעון
 ד' חיות הנדר אינו כמו עון דנדרים וכו' • ככתבנו • עוד אמר
 לו טענה אחרת דאש' • כפי שטת דעון דכל תאחר טוה לעון
 נדרים מ"ל לא יתכן שבעביל זה מתה רחל שהרי אין בני נח
 מוזהרי' אחר' וביון שאינם מוזהרי' אין לנו נענשי' בענשי' שמי' אף
 שאנו מקיימים כל התורה • וכי תימא התינו חם לא ינאו האבו'
 מכלל בני נח יתכן דאיים נענשים אך אם לא ינאו מכלל בני נח
 עכ"ל • שהם נענשים • לזה אמר ואני בבלי מפדן מתה עלי רחל
 בדרך ואקברה עם ומתה שמתה בדרך תפק לכניסתנו לה' ומתה
 טקברתיה ס' ולא הולכתיה לתערת המכפלה מס' • יתברר לך
 איך לא ינאו מכלל בני נח ומס' מתה רחל ואקברה עם מסום
 דנשאת באיסור מסום דבני נח אין להם קדושין וכיון שהכרחנו
 דלא ינאו מכלל בני נח • א"כ אין לנו נענשים בעונשי' מסום
 במה שאין לנו מקיימים המצות וא"כ אש' • כפי דבריך דבטביל
 עון דכל תאחר נמי אשמו של אדם מתה לא יתכן דרחל מתה
 בטביל מה שאחרי הנדר דאין לנו נענשים בידי שמים על
 איחור נדרים כיון שאין הנדרים מכלל מצות בני נח •

ורע

דכו היכי דלענין עונשי' שמים ככתבו דהדבר תלוי
 באומות המחלוקת אם האבות ינאו מכלל בני נח לנמרי
 או לא • ה"ל לענין השכר יש הפרס ביניהם דלמ"ד דלא ינאו
 מכלל בני נח וא"כ אינם נענשים על ביטול המצות לפי שדינם
 כמי שאינם מנווה ובושה א"כ אין שכרם גדול כשקיימים
 המצות כשאר כל י"א אחר שכתנה התורה • וכדאמרינן ב"מ
 דקדושין דף ל"א ח"ד יוסף מריש הו"א מ"ד לי הלכה כר' דאמר
 סומא פטור מן המצות עבדכא י"ט לרבנן דאמינא לא מסקידנא
 והא עבדכא השתא שמיית להא דח"ר חנינא גדול המנווה ועוט'
 יותר ממי שאינו מנווה ועושה מ"ד לי דאין הלכה כה'
 עבדכא

ובזה יתבאר מרוב ב"ר ס' לך פת"ד ס' ב' ו"ל א"ל
 תירא אברהם יתיב אל תהי חכם בעיניך ירא את ה'
 וסוד מרוב אל תהי חכם בעיניך כמה שאתה רואה בעיניך תאמר
 שאני מוליד מאת' שאין אני מוליד ירא את ה' ירא אברהם ע"כ
 והנה המתה הזה חומר דרשנו וחיו דלוי ס"ל דמ"ט לו ה' אל
 תירא הוא לפי שהיה מתיירא שלא יהיו לו בניס א"כ מה תשובה
 הטיבו ה' סכרך הרבה מאד דאין זו סיבה שיהיו לו בניס והכי
 הול ל אל תירא אברהם כי אשר ינאו ממעיך הוא יירשך • וע"ק
 בתהר זה שאתה' ללברתם אל תהי חכם בעיניך הדבר קשה
 דמהיבא תימי' שאברהם אינו יהיה חכם בעיניו ועוד איך הוא
 מקביל לאל תהי חכם בעיניך ירא את ה' ומאז זה כשיים ירא את
 ה' אל תירא אברהם מה קשר יש לדברים הללו •

אך עם מה שכתבנו ינאו על נכון שאברהם היה נבוך
 בחקירה זו אם ינאו מכלל בני נח או לא ינאו וא"כ אינו
 נענש וביון שאינו נענש על ביטול המצות אין שכרו מרובה
 במנווה ועושה • לזה אמר לו ה' אל תהי חכם בעיניך לו תאמר
 שאני מוליד מאתך שאינו מוליד וביון שאינו מוליד א"כ לא
 ינאת מכלל בני נח ומס' המול דוחקך לפי שאומות העולם הם
 תחת המול ב"מ לטעיל בדרוש ב' וא"כ אין אתה נענש בידי
 שמים ומס' אתה מתיירא כחא קבלת סכרך מאחר שאין לך
 שכר הרבה לפי שאין אתה דוא' ומנטי' • אל יעלו דברים אלו
 על לבך אל ירא את ה' ותמ' דתהי יראתי על פניך דלמ' •
 תיבור וא"כ סכרך הרבה מאד לפי שאתה מתשחד ודוא' תמיד
 וזהו כשיים המתה ירא את ה' ירא אברהם סכרך הרבה מאד
 כלו' דמתה שאני או לך ירא את ה' יתשאר לך כש' דך מאד •

ועל פי דרך זה יובן מה שחור אברהם ואמר ה' אלקים
 במה אדע כי אירשנה ויאמר אליו קחה לי עגלה
 משולטת ונ' • והנה הסכמת כל המפרשים אל דה' אברהם לא
 בקם אות מתה ה' אלא שפ' מחבו באוזה זכות יתקיים לו בטורת
 הארץ והכי איתא במ"מ ד' ס' י' ו"ל ויאמר ה' אלקים בזה
 אדע ד"ח כר חנינא אחר לא בקורא נגר אלא אחר לו באוזה
 זכות וכן פרש' ז' • אלא שאני תמיה בזה שהרי מתחלה כטעמו
 ואמר לו לך מארגך אחר לו לורעך אתה את הארץ הזאת
 ואחרי כן כשנפרד לוט מעמו נראה אליו ה' וא"ל כי את כל
 הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולורעך עד עולם ולא נאל
 מאת ה' בשתי הבטחות הללו באוזה זכות יתקיימו בידו ואם כן
 מה ראה עכבו לכהול באוזה זכות תתקיים בידו •

ונראה דזה יובן בהא דאמרינן [בפרק] הטותפין דף א' ל'
 ריב' לתלמידיו מהו זה שאתה הכותב נדקה תרומם
 נוי וחמד לאומים חטאת ענכה ר' א' ואמר נדקה תרומם נוי אלו
 ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל נוי א' בארץ וחמד לאומים
 חטאת כל נדקה ופסד טאומות העולם עושים הטא הוא להם
 סאיכס

עלמא
 לבינת
 נחזור
 ל אדם
 נדרים
 את
 חקקים
 אדם
 דרבי
 הקטו
 מקרא
 ויון זה
 דרעיש
 דנות
 בניו
 נדרים
 הוא
 לו גוי
 ס זה
 כונת
 יחור
 טביל
 לפי
 נמנא
 דכל
 ור לי
 ופירך
 הרי
 באר
 נדרים
 ניות
 אחר
 דעון
 טביל
 וואני
 יאכא
 שים
 תלוי
 הנה
 במתה
 אהא
 תלח
 אלו
 עד
 כל
 אית
 וטוי
 רים
 לא
 וכת
 יתכן
 יתת
 גות

דרך האתרים דרוש שלישי

הרכה מאד וכי אברהם היה עובד את ה' מפני קבול סכר והלא
העובד את ה' מפני קבול סכר נקרא עובד תיראה ולא עובד
מאברה ובת' הרמב"ם בפ' מהלכות טהוב' ועוד תשיב
מתי שלא היה שברו של אברהם מרובה ועוד יש לתמוה
במטובו של אברהם ה' אלוקים מה תתן לי ואנכי הולך עירי
וכי עיקר הסכר של הנדקים הוא בניו והלא כמה חסידים
ואנשי מעשה חמו בלא בניו ועיקר הסכר הוא למה"כ והיכי
קאמר אברהם דמה סכר יתן לו מאחר שהולך עירי' ויש מקום
לייטב בדרי המאמר בהא דכתב מהר"ם יפה סדר פקודי פרשה
כ"ב סי' ג' דהא דאמרינן אלו דברים שאדם עושה אותם אכל
פירותיהם בעוה"ז והקדן קיימת לו לעוה"ב היינו דוקא כשהנה
דרך מנהגו של עולם אבל בסגור ליהויה דרך גם מכנין לו
מאקדן וכדאמרי' טעם עושים לו גם מכנין מוכיחתי' ואפשר
שהו בנות הכתוב קטונתי מכל החסידים ומכל האמת אשר
עשית את עבדך כי נתקלי עברתי את הירדן הזה ופרט' קטונתי
נתמעטו וכייתי שהבונה היא דע"כ כיבו לי מוכיחתי שהרי
בתקלי עברתי את הירדן ושירטו ר"ל שקרע את הירדן בתקלו
וגם כזה איכו מהפירות אלה מהקדן והשתא אחי שפיר דנקט
ירדתי לכבשן האש ונגולתי ירדתי לתלחת המלכים ונגולתי
מאמר נתקבלתי סכרי דקט הני לפי מהם כגם

אמנם על פי הדברים הנאמרים לעיל יתייבב הענין הדק
היטב והנה כבר כתבנו שאברהם היה נבדק
בחקירה זו אם האבות יגלו מכלל בני נח לגמרי או לא ויותר
היה דעתו נוטה לומר שלא יגלו ממה שראה במול שלו כאין לו
בנים והיה סבור שהטעם הוא מאוס שה' לא היה מוכנה המול
בשנילו כמו שנתבאר לעיל בדרוש שני דה' הם תחת המול
ולאו בזכותא תליא מלתא וגם כבר נתבאר שאל' שאברהם לא
יגא מכלל בני נח אם כן מה שספר עמנו על קדושת ה' עשה
שלא בדין לפי שבני נח אינם מנווים על קדושת ה' וכל מי שנא'
בו יעבור ואל ירבה ובהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בעצמו ואם
כן כפי נד זה ראוי היה אברהם לחוב בעצמו עוד נתבאר
לעיל בשמוך שאם לא יגלו מכלל בני נח אין סכרו גדול מאחר
שאינו דואג לפי שאינו נענש בידו שמים וכהיותו אברהם על
הקירה זו נפירא הרבה ואמר דלמה לא יגאיתי מכלל בני נח
ואם כן אין סכרי מרובה ומאחר שנגולתי מכבשן האש שלא
הייתי ראוי להגלה מאחר שעשיתי שלא כהוגן למסור עמתי וכן
גם שנעשה לי בהגלת המלכים א"כ נתקבלתי סכרי שהרי מעט
אשר היה לפני מאחר שלא הייתי מנווה ועשה לי נסים כאילו
כלא הייתי ראוי להם אם כן נתקבלתי סכרי לזה אמר לו ה'
אל תירא אברהם סכרך הרבה מאד כדון מנווה ועושה לפי שינאת
מכלל בני נח לגמרי ואפה נענש בידו כמים וכיון שכן יש לך
לדאוג ולהגטער וחושש מחטאת הנה כי כן סכרך הרבה מאד
וזהו שסיים בעל המאמר המד"א מה רב טובך אשר נפנת ליראיך
דהכונה היא כבא לומר כמה שאמר לו ה' סכרך הרבה מאד
הטעם הוא לפי שכיון שאתה מתירא ומתפחד דלא תעבור א"כ
סכרך הרבה מאד והכתוב מלמדנו זה מה רב טובך אשר נפנת
ותדע למי הוא רב טובך ליראיך כלומר לאותם שהם יראים
דלמא יעברו ויש להם נער בקיום המוות והנה כיון שטעם
אברהם שאמר לו ה' סכרך הרבה מאד שפי' שיגא מכלל בני נח
על זה תמה ואמר ה' אלהים מה תתן לי ואנכי הולך עירי כלומר
ראה דכריך סותרים אלו לאלו דמאחר שאנכי הולך עירי הייתי
סבור דהטעם הוא לפי שלא יגאיתי מכלל בני נח והמול דוחקני
שאין לי בן דל"כ אלא דיגאיתי מכלל בני נח הרי אמרו אין מול
לישראל והשתא דאתה אומר לי סכרך הרבה מאד א"כ איפא למה
הרבה

פאינם עושים אלא להתנדל בו כו' והק' ודעבד הכי לאו נדקה
בחורה היא והתניא האומר שלע זה לנדקה בסכיל שיחיה בני
ובסכיל שאובה לעו"ב ה' נדיק גמור ומ' לא קשיא כאן בישראל
כאן בא"י וביוגא בזה אמרינן בס"ק דר"ה דף ד' יע"ס והא
דאמרי' דבישראל הוי נדיק גמור לאו דוקא במנות הנדקה אלא
באיוז מנוה שפתייה הויה לעשותה ע"ת שיחיו בניו ורואיה
לדבר מדאמרי' בס"ק דפסחים דף ח' מנא אין מחייבין אותו
להכניס ידו לחורין ולסקדקין לכדוק מפני הסכנה והקטו והא
א"ר א' טלוחי מנוה אינן כיוקין ומיר' א"ר אשי טמא מאכר לו
מחט ואתי לעיוני בתדה והקטו וכה"ג לאו מנוה היא והתניא
הא"ר שלע זה לנדקה בסכיל שיחיו בני וכולי ומ' דלמא כתר
דנדיק אחי לעיוני בתרה ע"כ נתבאר מכאן דבישראל בכל
מנוה שפתייה מותר לו לעשות' כדי לזכות באיוז דבר אכל בא"ה
טמא הוא להם

וראותי למחרימ' סוף פרשת קדושים שכתב דלא אמרו
הרי זה נדיק גמור אלא במנות הנדקה וביוגא בה
שנמשך בה תועלת לאחרים והקטוה לו מסוגיא זו דפסחים
וייטבה יע"ס ומכל מקום דברי הרב גם הם לייטב קוסית
התום' גם טהקטו מתתני' דאבות אך דעת התוספות הוא דאין
לחלק בין מנות נדקה לשאר מנות והמרא"ח פרשת כופטים
חילק חילוק זה דמחרימ' לייטב קוסית התוספו' אך בפרשת
צהר הכרית מסוגיא זו דפסחים דאין לחלק בין נדקה לשאר
מנות יע"ס והנה כפי מה שכתבנו שאברהם היה נבדק בחקירה
זו אם יגא מכלל בני נח לגמרי או לא ממוס הכי כשהיה ה'
מכתיחו על נתינת הארץ לא שאל מהת' באיוז וכו' תקיים
בידו דל"ל דלא יגא מכלל בני נח חטא הוא לו לעשו' טוב דבר
כדי לזכות בירושת הארץ אבל עכסו טראה שאמר לו ה' לא
מאגטגינות שלך לפי שאין מול לישראל ואמר לו גם כן סכרך
הרבה מאד טוה מורה בהדיא איך יגא מכלל בני נח לגמרי
ואדרבה ה' עמה עליו איך היה מסתפק בזה ואמר לו אחי ה'
אשר הונאתיך מאור כשרים ומאחר שהגלתיך מכבשן האש
תפסוט מינה שאין לך דין בן נח דאם היה לך דין בן נח לא
הייתי עושה לך גם וכמו שנתבאר כל זה לעיל בדרוש שני אם
כן איפא מאחר שנתברר לו בירור גמור שיגא מכלל בני נח אז
שאל מהת' ה' כמה אד"ז כי אירטנה כלומר באיוז וכו' תתקיים
בידי ישראל העושה מנוה כדי לזכות באיוז דבר הרי זה נדיק
גמור והא זה כיונו ר"ל במדרש סדר טעוני פרשה א"ס ה'
ו"ל עם חסיד תתחסד ר' פתר קרא באברהם איכנו בטעה טבא
בחסידות הכ"ה בא עמו בחסידות כו' בטעה שנתברר על עסקיו
הקב"ה בירר לו עסקיו אומתי נתברר על עסקיו בטעה שאמר
כמה אדע כי אירטנה מה כתיב תמן ידוע מדע ע"כ הרי
דקארי ליה למאחר אברהם שאמר בעה אדע שנתברר בעסקיו
ודוק

ובזה נבא לייטב מאמר הקוד' ויש לדקדק דכסלמא מה
שהיה אברהם מתפחד ממה שירד לתלחת המלכים
וניבול ניהא שמשגמו דרך אחר המלכים וה' עשה לו גם שבמתי
מעט הגליח באותה תלחתה ואם כן אפשר שנתקבל סכרו אך
מתה שירד לכבשן האש וניבול למה היה מתפחד והלא הוא
מסר עצמו על קדושת ה' וה' דרכו להגיל המוסרי' עמם על
קדושת ה' מו יש לחקדק בהמשך הפסוקים הם המדברים אחר
הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא
אברהם סכרך הרבה מאד ויתאר אברהם ה' אלוקים מה תתן לי
ואנכי הולך עירי רי וגו' וקשיא טובא מדא מה היתה יראתו של
אברהם שהוגרך ה' לומר אל תירא ומו כמה שאמר לו סכרך
הרבה

המול דוחקני והלא ישראל אינם תחת המול * מיד ויונה אמת
החונה ואמר לו בא מאנטינויות שלך סאין מול לישראל ואתה
קדום יבאת מכלל בני כח ויש לך דין ישראל אשר כך אפתאר *

דרך מצרים דרוש רביעי

דרוש א ט"ר פרשה ה' סימן ד' ויאמר אליהם מלך מצרים

למה תשה ואהרן מהו למה אמר להם אמת למה
ודבריהם למה לכו לסבלותיכם א"ר יהושע בן לוי
שכטו של לוי פנוי היה מעבודת פרוך ע"כ *

עלינו

לפנח לארון הכל ורב טוב לבית ישראל שהק' כה
אינו דן את האדם כי אם באשר הוא אם ואלף

שעתיד לחטוא לא יחטוב ה' לו עון לפני זמנו ונמולו יסוב
בראשו לפי מקומו ושעתו * אבל לענין הטובה אינו כן כי חסד
חסד הוא ומרבה להטיב לאיש כמעטו שעתיד לעשות כאשר
חכמים יגידו הטיבו כל אשר דברו כמעט הדבר אמאי שכטו של
לוי לא היה ככלל הסעבוד ואל רזל במדרש לפי שגפה הק' כה
שהיה עמיד שטו לוי לעבודת ה' לפיכך לא ניתן בסעבוד פרעה
ע"כ * גם כס"ר פרשה ב' סימן א' אמרונן ואל יודיע דרכיו
למשה לפני ישראל עלילותיו וגומר ארך אפים ורב חסד ארך
אפים שהאריך אף עמה ורב חסד טהור מטה כלפי חסד וגסתכל
בטוב ולא ברע שהיו עתידין לעשות ע"כ * ומהר"ט יפה נדחק
במאמר זה מהו כונתם באמרום נסתכל בטוב ולא ברע *

ויראה

דוה יובן עם מ"ט כס"ר פרשה ג' סימן ג' ואל ויאמר
ה' ראה ראיתי את עני עמי הה' ד' כי הוא ידע מתי
טוב וירא און ולא יתכונן כיכר אתה מוכח בסעה סיכחה הגר
מכיתו של אברהם מה כתיב גם ויכלו המים מן החמת אמר רבי
סימון בקשו מלאכי הסרת לקטרנו אמרו לפניו רבש"ע אדם
שעתיד להיות את בניך במתא אתה מעלה לו את הכאר אמר
להם איני דן את האדם לא כמעטו כו' וכן כסאיו ישראל במצרים
ראה הק' כה מה שעתידין לעשות דכתיב ויאמר ה' ראה ראיתי
זו ראיתי מעשה העגל כו' אמר הק' כה איני דנס לפי המעשים
העתידי' לעשות היונו דכתיב כי כמות שמעתי את נעקתם אפי'
סודעתי מלאכויו וידע אני כמה עתידין להכאיבני במדבר וכו'
ואעפ"כ איני נמנע מלנאלס היינו דכתיב וירא און ולא יתכונן
ע"כ * נמנינו למדן סוף סודע ה' שעתידין לחטוא אינו נמנע
ולהטיב עמהם לפי שאינו דן את האדם אלא כשעתו * ויש
לדקדק על זה אמאי דאמרונן כס"ר פרשה ג' סימן ה' ואל מי
דכתיב כי אלק אל פרעה וכו' אוניו את בני ישראל אמר לפניו
רבש"ע א"ר אני יכול ליכנס למקום הורני כפסות כו' וכו' איניא
את בני ישראל מה זכות יש בידם שאוכל לנאלס א"ל הקב"ה כי
אזיה עמד ומה שאמרת מה זכות יש בידם כדוניהך את העם
תעבדון את האלהים על הר הז הזה הוי יודע שכסביל התור' שהם
עתידי'ם לקבל הם ונאלס ע"כ * מרי מוכח ממאמר זה שהק' כה
דן את האדם על העתיד סוף שלח היו ראויים לנאלס נא אותם
בשכיל שעתידים לקבל את התורה והיו קאמר שאינו דן את
האדם אלא כשעתו * אך העידן לזה הוא מבואר שכלל החמו
וחסדו יתברך טהור מתכונן עם בריותיו הוא זה טאם עתידים
להיות נדוקים הוא מסתכל בעתיד ומטיב עמהם אך אם עתיד'
לחטוא אינו מסתכל במה שעתידים לחטוא ואינו דן את האדם
אלא כשעתו והיינו דכתיב וירא און ולא יתכונן דדוקא און לא
יתכונן אבל מה שעתידים להטיב יתכונן ומש"ה נסתכל במה
שעתידין לקבל את התורה ונאלס ולא נסתכל במה שעתידין
לחטוא במדבר לפי טלהרע אינו דן את האדם אלא כשעתו *
והר"ט הדבר מבואר במדרשו של רש"י בא וראה כיכר מתנהג
הקב"ה

וורו כונתם כס"ר פרשה ה' סימן מ"ב וירא אלהים אמר

ר"ל שראה שעתידים להמרות על ים סוף דכתי' וימרו

על ים כים סוף וידע אלהים שהם עמידים לומר זה אלי ר' יהושע

בן לוי אמר ראה שעתידין לומר אלה אלהיך ישראל וידע אלהי'

שעתידין להקדים נעשה לנשמת ע"כ * והנה מהר"ט יפה זל

פירש שכונתם הוא שאת"ע סודע שעתיד להמרות כים סוף מ"ח

ראה מה שעתידים לומר זה אלי וכו' זה וכפר על זה וכן אף

כראה שעתידין לומר אלה אלהיך ישראל וידע אלהים שעתידים

להקדים נעשה לנשמת ובעבור זה לא השגיח ה' להם מעש' העגל

והוקסה לו לרב זל על זה חכלאו הכי למה יסניח על העתיד

והנה אין ראוי לרון אלא התעשה דהשתא וכדאמרונן באשר הוא

טם ונדחק בזה יע"ש * אך נראה שכונת המאמר הוא עם מה

שכתבנו טכא להודיע כמה הם חסדי ה' דחלבד שכבר כתבנו

שה' מסניח על הטוב שעתיד' לעשות ומטיב עמהם ואינו מסניח

על הרע שעתידין לעשות להרע עמהם עוד הפליח חסדו טאם

רוחה שעתידין להרע ולהטיב מטיב עמהם בשכיל מה שעתידין

להטיב ואינו נמנע מלהטיב בשכיל מה שעתידין להטיב מאחר

שעתידין גם כן להרע * והנה פירש וידע אלהים מרגם אנקלוס

ואמר בתימורה למיפקהון וזהו כונתם וירא אלהים מה שעתידין

להמרות כים סוף ואעפ"כ וידע אלהים בשכיל מה שעתידין לומר

זה אלי ונאלס בשכיל מה שעתידים לומר זה אלי אף שעתידין

לחטוא כים סוף דן אותם כפי הטוב שעתידין לעשות אף

שעתידין גם כן לעשות את הרע וה' יהושע בן לוי נחיו הכי ס"ל

והכי קאמר ראה שעתידין לומר אלה אלהיך ישראל ואף על פי

כן וידע אלהים מה שעתידין לקבל את התורה ונאלס בשכיל

מה שעתידין להטיב וכדכתיב כדוניהך את העם תעבדון את

האלהים על ההר הזה וגסתכל בטוב שעתידין לעשות ודן אותם

על העתיד אף שעתידים לחטוא * והנה כונת המאמר שכתבנו

אריך אפים שהאריך אף עמה' ורב חסד מטה כלפי חסד וגסתכל

בטוב ולא ברע שהיו עתידין לעשות כלומר דכנססתכל ברע

שעתידין לעשות אריך אפים האריך אשו ולא העניש אותם ורב

חסד מטה כלפי חסד וכטבא לעשות חסד מטה כלפי חסד

וגסתכל בטוב שהיו עתידין להטיב דהיינו לקבל את התורה או

לומר זה אלי ונאלס ולא נסתכל ברע שעתידים לעשות דהיינו

מה שעתידין להמרות כים סוף או במה שעתידים לעשות את

העגל *

ובזה יובן פסוק א' כפרסת בלק לא הביט און ביעקב ולא

ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך כו

אל מוציאים מתגרים וגומר * ויש לדקדק מה היתה כונת בלע"ס

באמרו לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ורש"י זל

פירש לא הביט הקב"ה און ביעקב כשהם עובדים על דבריו

אינו מדקדק אחריהם להתכונן באונייות טלהם וכעמלן טאם

עובדים על דתו ע"כ * ויש לדקדק בזה דהיינו קאמר דכשהם

נזכרים על דבריו אינו מדקדק אחריהם ואיפכא אמרונן כל

האומר הק' כה ותרו יותרו בני מעיו * ואמרונן ולא יקח טחד

שאינו לוקח טחד טל מנות אלא נפרע מהעבירות ומטלם סכר

על המנות וכפרט בישראל דכתיב בהו רק אתכם ידעתי מכל

מספחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם והיינו

קאמר שאינו מדקדק אחריהם כשהם עובדים על דבריו וכבר

כתבנו כונה אחת בפסוק זה בדרך הערבה דרוש כ"ב יע"ש * אך

כפי דרכינו נאמר בענין אחר ונדקדק עוד במה פסיים בלע"ס

דכרו